

Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022

Datum 14 juni 2022
Versienummer Vastgesteld

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding en terugblik	6
1.1. Aanleiding	6
1.2. Waarom een provinciale prognose?	6
1.3. De toepassing van de prognose	7
1.4. Terugblik	7
2. Aanpak en methoden voor het maken van de prognose	12
2.1. Primos-IPB model als basis voor de prognose	12
2.2. Aannames binnenlandse migratie	12
2.3. Aannames buitenlandse migratie	17
2.4. Geboorte en sterfte	20
2.5. Optelsom aannames	23
2.6. Scenario's, kantelpunten en adaptief programmeren	25
2.7. Omgaan met onzekerheden: het gebruik van een prognose	27
3. Bevolkingsontwikkeling	29
3.1. Bevolkingsontwikkeling Zeeland tot 2040	29
3.2. Bevolkingsontwikkeling Zeeuwse gemeenten tot 2040	32
4. Leeftijdsonwikkeling	33
4.1. Ontwikkeling leeftijden provinciaal	33
4.2. Ontwikkeling leeftijden gemeentelijk	36
4.3. Ontwikkeling potentiële beroepsbevolking	38
4.4. Ontwikkeling schoolpopulaties	40
5. Huishoudens	43
5.1. Huishoudenontwikkeling Zeeland	43
5.2. Huishoudengroei per regio	44
5.3. Woningbehoefte per huishoudentype en leeftijd	45
5.4. Leegkomende woningen door vergrijzing	46
5.5. Woningbehoefte intramuraal	48
5.6. Woningbehoefte extramuraal (Fortuna berekeningen)	50
5.7. Betaalbaarheid	53
Bijlage 1: Aannames voor het binnenlands migratiesaldo	57
Bijlage 2: Aannames voor het buitenlandse migratiesaldo	62
Bijlage 3: kantelpunten voor scenarios (adaptief programmeren)	65
Colofon	66

Samenvatting

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 vervangt de provinciale prognose van 2019. De prognose vormt de basis voor het provinciaal beleid en wordt ter beschikking gesteld aan alle andere Zeeuwse overheden, instanties, bedrijven en inwoners. Het geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van het aantal inwoners, de leeftijdsontwikkeling en de woningbehoefte van Zeeland totaal en per gemeente of regio.

Hoe is de prognose tot stand gekomen?

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 is tot stand gekomen met het Primos-interactief model. Er zijn binnen het model aannames gebruikt voor het binnenlandse en buitenlands migratiesaldo, deze zijn in het model doorgerekend. Uitgangspunt bij de aannames is dat deze zo transparant mogelijk zijn, zodat afwijkingen eenvoudig verklaard kunnen worden.

De aannames voor het *buitenlands migratiesaldo* zijn, op enkele uitzonderingen na, gebaseerd op het gemiddelde van het buitenlandse saldo van de afgelopen drie jaar. Het buitenlandse migratiesaldo is onderhevig aan grote schommelingen door de instroom van asielmigranten, Belgen, studenten en de laatste jaren vooral internationale werknemers uit de rest van Europa. De uitstroom van Nederlanders zorgt juist voor een verlaging van het buitenlandse migratiesaldo. Door de daling van de beroepsbevolking zal het buitenlandse migratiesaldo de komende jaren naar verwachting op een stabiel hoog scenario zal liggen van ongeveer 1.450 per jaar, een hoger aantal dan bij de vorige prognose toen het rond de 1200 per jaar lag.

Het *binnenlands migratiesaldo* is opgesteld door per gemeente naar de ontwikkeling uit het verleden te kijken. De Zeeuwse gemeenten hebben aangegeven wat het meest waarschijnlijke saldo voor de lange termijn is. Het binnenlands migratiesaldo was in de crisisperiode sterk negatief. De toenemende verhuisdynamiek na de crisisperiode pakte positief uit voor Zeeland omdat gezinnen en ouderen de Zeeuwse gemeenten weer weten te vinden. In de meest recente jaren is de instroom verder verhoogd tijdens de pandemie door het gemakkelijker worden van thuiswerken. In de aannames voor het binnenlands migratiesaldo is met deze ontwikkeling nadrukkelijk rekening gehouden, zodat veel positiever binnenlands migratiesaldo als aanname is toegepast (1050 nu tegen -75 bij de prognose 2019).

Onzekerheden

Bevolkingsprognoses zijn als prognose relatief betrouwbaar vanwege de grote onderzoekspopulatie en stabiele ontwikkelingen. Afwijkingen van voorspellingen zullen hoe dan ook voorkomen door veranderde omstandigheden die de demografische ontwikkelingen beïnvloeden. In deze prognose is geprobeerd de meest waarschijnlijke toekomstige werkelijkheid te voorspellen. Er zijn desondanks drie demografische factoren aan te wijzen die door invloeden van buitenaf anders kunnen verlopen dan op dit moment verwacht. Hierdoor zou de werkelijke ontwikkeling af kunnen gaan wijken van de prognose. Het gaat hierbij om het binnenlands migratiesaldo, het buitenlands migratiesaldo en het geboortecijfer. Bij het binnenlands migratiesaldo wordt uitgegaan van een relatief hoge omvang ten opzichte van gemiddelden uit het verleden, omdat niet wordt verwacht dat er weer een woningbouwcrisis zoals in de periode 2009-2014 in het verschiet ligt. Mocht dit anders lopen, dan zal de prognose te optimistisch zijn.

Bij het buitenlands migratiesaldo is uitgegaan van een hoog saldo als aanname voor de toekomst. Dit saldo is wel conjunctuurgevoelig. Bij aanhoudende hoogconjunctuur kan het saldo door aantrekking van arbeidsmigranten hoger kunnen uitvallen, andersom ook.

De laatste jaren is het aantal geboortes afgenomen, vermoedelijk door uitstel naar een nog latere leeftijd door maatschappelijke veranderingen. Bij het geboortecijfer wordt in het model uitgegaan van een inhaalslag van geboortes bij vrouwen naar een 'normaal' vruchtbaarheidscijfer. Het is echter een onzekere factor of deze inhaalslag daadwerkelijk zal plaats vinden.

Om op een goede manier om te gaan met onzekerheden, zijn scenario's een belangrijker onderdeel van de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 geworden. Mocht na een periode blijken dat een bepaald scenario dichterbij de werkelijke ontwikkeling ligt, dan kan ertoe overgegaan worden om dit scenario vanaf dan te hanteren als uitgangspunt van beleid. Hiertoe zijn ook kantelpunten aangeduid, die aangeven vanaf welk niveau van het binnenlands migratiesaldo en buitenlands migratiesaldo overgestapt zou moeten worden op een ander scenario voor de betreffende gemeente.

Bevolkingsgroei

De bevolking van Zeeland gaat de komende jaren snel stijgen tot nog geleidelijk stijgen tot bijna 400.000 in 2030 en 420.000 in 2040. Dit komt omdat het hoge buitenlands- en binnenlands migratiesaldo het sterfteoverschot teniet doet. Door het oplopende sterfteoverschot zal de bevolkingsgroei uiteindelijk wel afnemen.

De vier stedelijke gemeenten, Schouwen-Duiveland, Tholen en Reimerswaal kennen een hoge groei van de bevolking. De kleinere gemeenten Kapelle, Noord-Beveland, Borsele, Veere en Hulst een lagere bevolkingsgroei. De bevolking van de gemeente Sluis zal naar verwachting stabiel blijven of licht dalen.

Leeftijdsonwikkeling

De leeftijdsopbouw van de Zeeuwse bevolking zal fors veranderen. De bevolking in de leeftijdsgroep 15 tot 29 jaar neemt met 3.600 af tot 2040. Het aantal 80+ers neemt met bijna 20.000 toe. Opvallend is dat de groep tot 15 jaar groeit met 8.000. Relatief is er sprake van een bijna verdubbeling van het aantal 80+ers.

Gemeenten met een relatief oude bevolking zijn te vinden aan de kust en Zeeuws-Vlaanderen. De Bevelandse en stedelijke gemeenten kennen een jongere bevolkingsopbouw.

De potentiële beroepsbevolking blijft door de hoge migratiesaldo redelijk stabiel tot 2030, daarna gaat deze licht dalen. De daling is het sterkst in de kustgemeenten en Zeeuws-Vlaanderen.

Het aantal basisschoolkinderen zal eerst nog licht dalen en daarna licht stijgen. In 2040 zullen er 5.000 meer kinderen in de leeftijd 4-12 jaar zijn in Zeeland, een stijging van 13%. In de stedelijke gemeenten, Schouwen-Duiveland en Tholen is de groei het hoogst. De leeftijdsgroep 12-18 jaar laat nog een daling zien tot 2032 met 7%.

Woningbehoefte

De verwachting is dat de woningbehoefte uitgedrukt in huishoudengroei blijft groeien in Zeeland, waarbij de jaarlijkse groei steeds lager wordt, van 1600 in 2022 tot 600 per jaar in 2040. In de komende tien jaar zal de behoefte aan woningen netto met ongeveer 14.500 groeien, met name in de woningmarktregio's De Bevelanden en Walcheren. In de andere regio's groeit de woningbehoefte in absolute zin in mindere mate.

De groei van de woningbehoefte komt vooral door de groei van de 80 plus huishoudens (huishouden waarbij de hoofdbewoner 80 jaar of ouder is) en in mindere mate de 60-80 jarige huishoudens. Het aantal huishoudens in de leeftijdsgroep 30-59 jaar laat een kleine groei zijn, de jongere huishoudens blijven in aantal stabiel. De groei van het aantal huishoudens in Zeeland is voor 74% het huishoudentype 'alleenstaand'. De behoefte aan het aantal intramurale wooneenheden binnen (verpleeg)tehuizen neemt als gevolg van de vergrijzing met ongeveer 2.400 toe tot 2040.

1. Inleiding en terugblik

1.1. Aanleiding

De provincie Zeeland stelt elke drie jaar een nieuwe prognose voor bevolking en huishoudens op. Zo is het afgesproken in de Zeeuwse Woonagenda. Herijking is altijd nodig om de nieuwste maatschappelijke ontwikkelingen en trends te betrekken bij de prognose. Ook nu is herijking nodig, vanwege de groeiende stroom immigranten uit het buitenland door arbeidsmigratie en de opleving van binnenlandse immigratie.

De nieuwe prognose van de provincie Zeeland, Bevolkings- en Huishoudenprognose Zeeland 2022, wijkt op een aantal belangrijke punten af van de vorige prognose:

- *Het licht hogere buitenlands migratiesaldo door verwachte arbeidsmigratie.*
- *Het fors hogere binnenlands migratiesaldo door de toename van het aantal binnenlandse verhuizingen naar Zeeland..*

De methodiek van de aannames wordt in hoofdstuk 2 beschreven. Om de resultaten van een bevolkingsprognose te kunnen gebruiken, is het belangrijk te weten welke aannames er aan ten grondslag liggen, vandaar dat hier uitgebreid bij stil wordt gestaan.

Het uitgangspunt bij het opstellen van een nieuwe prognose is:

'Het maken van een beleidsarme prognose voor bevolking en huishoudens van Zeeland waarmee de meest waarschijnlijke werkelijkheid wordt weergegeven op basis van een solide onderbouwing'.

1.2. Waarom een provinciale prognose?

Er zijn in Nederland twee nationale bevolkingsprognosemodellen met uitkomsten op regionaal niveau: Primos en PEARL. De Primos prognose wordt al decennia gemaakt door ABF Research uit Delft. Opdrachtgever is het ministerie van VROM en later BZK. De PEARL prognose wordt sinds enkele jaren door het Planbureau voor de Leefomgeving gemaakt en overgenomen door het CBS. De prognosemodellen kennen verschillen in opbouw en aannames waardoor de uitkomsten ook verschillen. De Provincie Zeeland maakt al jaren een eigen prognose:

- *....omdat het mogelijk is: Samen met andere provincies wordt al jaren een eigen beproefd prognosemodel gemaakt waarbij eigen aannames kunnen worden ingevoerd. In het begin heette dit model IPB, later is het model toegegroeid naar Primos en heet het nu Primos-IPB of Primos Interactief.*
- *....omdat er ervaring mee is opgedaan: Decennialang is kennis ontwikkeld binnen de Provincie Zeeland op het gebied van demografische analyses en de toepassing in prognoses.*
- *....omdat met een regionale bril een betere benadering van de toekomstige demografische werkelijkheid van een gebied mogelijk wordt. De andere regionale prognoses maken gebruik van regionale data zonder het complete verhaal erachter te kennen. Op provinciaal niveau kennen we het verhaal erachter wél en kunnen daardoor de regionale data beter op waarde schatten als invoer voor een nieuwe prognose. Als bij het maken van aannames voor een prognose echter alleen de migratiecijfers beschikbaar zijn, kan de waargenomen trend ten onrechte gezien worden als een structurele ontwikkeling. Dit kan het geval zijn bij grootschalige slooppjecten, asielzoekerscentra, opening van nieuwe opleidingen of andere ontwikkelingen met een ingrijpende demografische component.*
- *....omdat met een eigen prognose methodieken kunnen worden gebruikt die beter passen bij de regionale omstandigheden dan een landelijk toegepaste methodiek. Nationale bevolkingsmodellen voorspellen migratiestromen op de korte termijn aan de hand van woningbouwplannen per gemeente, voor de lange termijn*

wordt uitgegaan van migratiestromen uit het verleden. Deze methode wordt gebruikt met het uitgangspunt dat, als er ergens veel woningen worden gebouwd, er volgens het model ook veel huishoudens naar toe zullen verhuizen vanuit andere gebieden. Uit ervaring blijkt echter dat in relatief ontspannen woningmarkten deze methodiek niet goed werkt. Omdat woningmarkten zich voornamelijk op eilandniveau concentreren, is het ontwikkelen van woningbouw geen garantie voor verhuizing van huishoudens. Bovendien blijkt uit het verleden dat de planning van woningbouw te wispelturig is om als uitgangspunt te nemen voor een prognose. Om die reden wordt door de Provincie Zeeland al jaren gekozen voor het maken van aannames op basis van gemiddelde migratiesaldi uit het recente verleden. Overigens is in gebieden met zeer gespannen en overlappende woningmarkten, zoals delen van de Randstad, de woningbouwplanning wél een goede voorspelling voor migratiestromen.

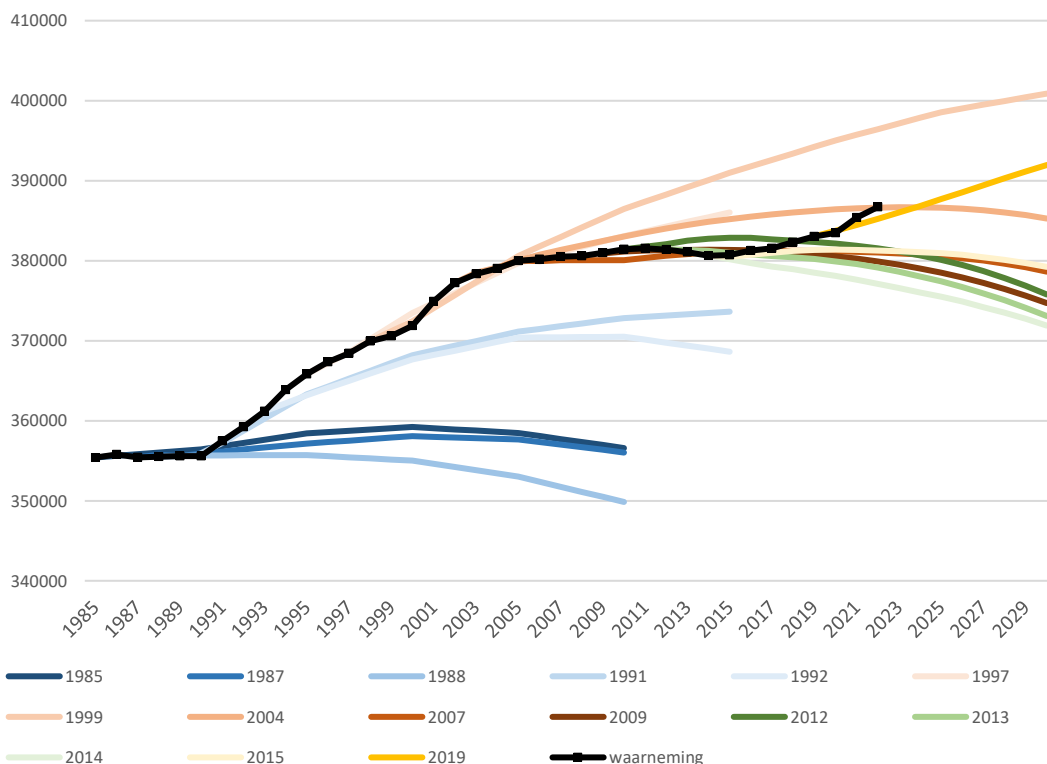
1.3. De toepassing van de prognose

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 doet uitspraken over de toekomstige ontwikkeling van bevolking, leeftijdsgroepen en huishoudens van Zeeland, Zeeuwse regio's en gemeenten. De Provincie Zeeland gebruikt deze gegevens als basis voor het beleid op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt en mobiliteit. De prognose speelt ook een belangrijke rol bij de aanpak van de woningvoorraad. De cijfers over woningbehoefte zijn nodig voor het aantonen van de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan nieuwe woningen voor de Ladder voor duurzame verstedelijking.

De gegevens worden ook beschikbaar gesteld aan andere partijen voor eigen gebruik. Het gaat hierbij om gemeenten, zorgaanbieders, woningcorporaties, bedrijven, adviesbureaus, onderwijsinstellingen en studenten. Bronvermelding is daarbij belangrijk, evenals begrip van de onzekerheden en de achtergrond van de aannames. In hoofdstuk 2 wordt hier uitgebreid op ingegaan.

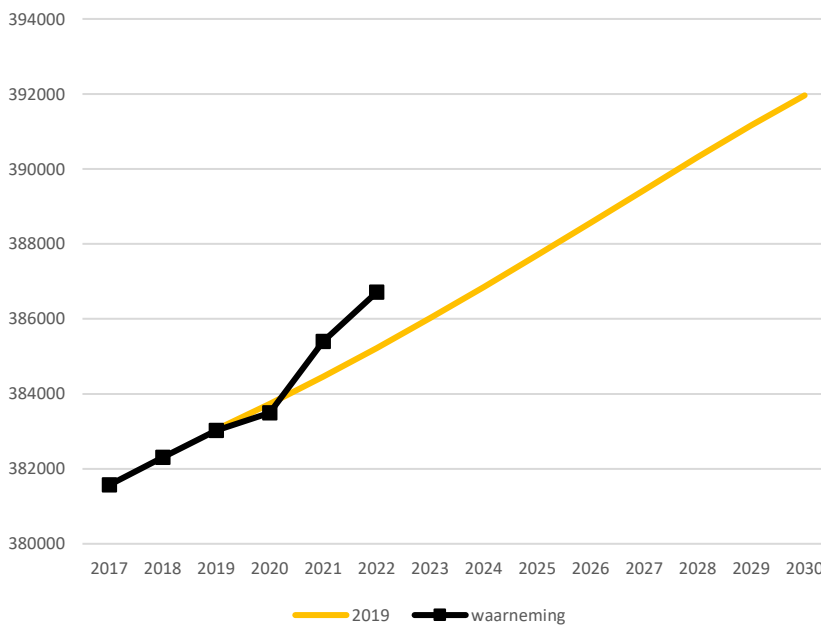
1.4. Terugblik

Figuur 1.3.1 Bevolkingsprognoses Provincie Zeeland en waarneming 1985-2022

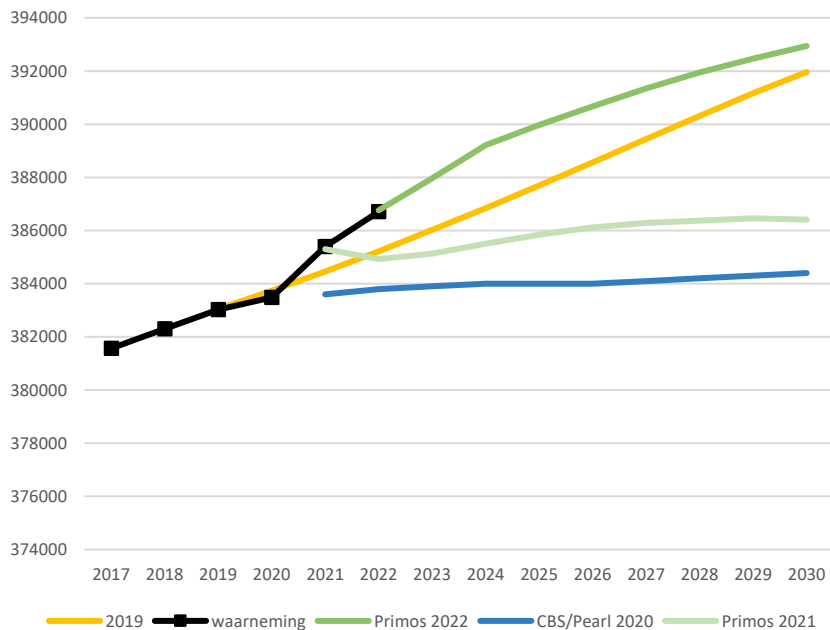
De Provincie Zeeland maakt al jaren bevolkingsprognoses. Figuur 1.3.1 geeft de verwachte ontwikkeling van de bevolking van Zeeland weer volgens alle prognoses sinds 1985. De prognoses uit de jaren tachtig en negentig hebben de werkelijke ontwikkeling onderschat door de blijvende toename van (asiel)migratiestromen uit het buitenland door internationale crises (o.a. oorlogen Irak-Iran, Joegoslavië). Vanaf eind jaren negentig werd de ontwikkeling echter overschat door de terugloop van de buitenlandse immigratie. De laatste prognoses voorspelden een stabiele bevolking op korte termijn. Dat was ook daadwerkelijk het geval tussen 2005 en 2017. In de laatste vijf jaar, en zeker de laatste twee jaar, is weer een stijging van de bevolkingsomvang te zien.

Figuur 1.3.2 Bevolkingsprognose 2019 Provincie Zeeland en waarneming 2017-2022

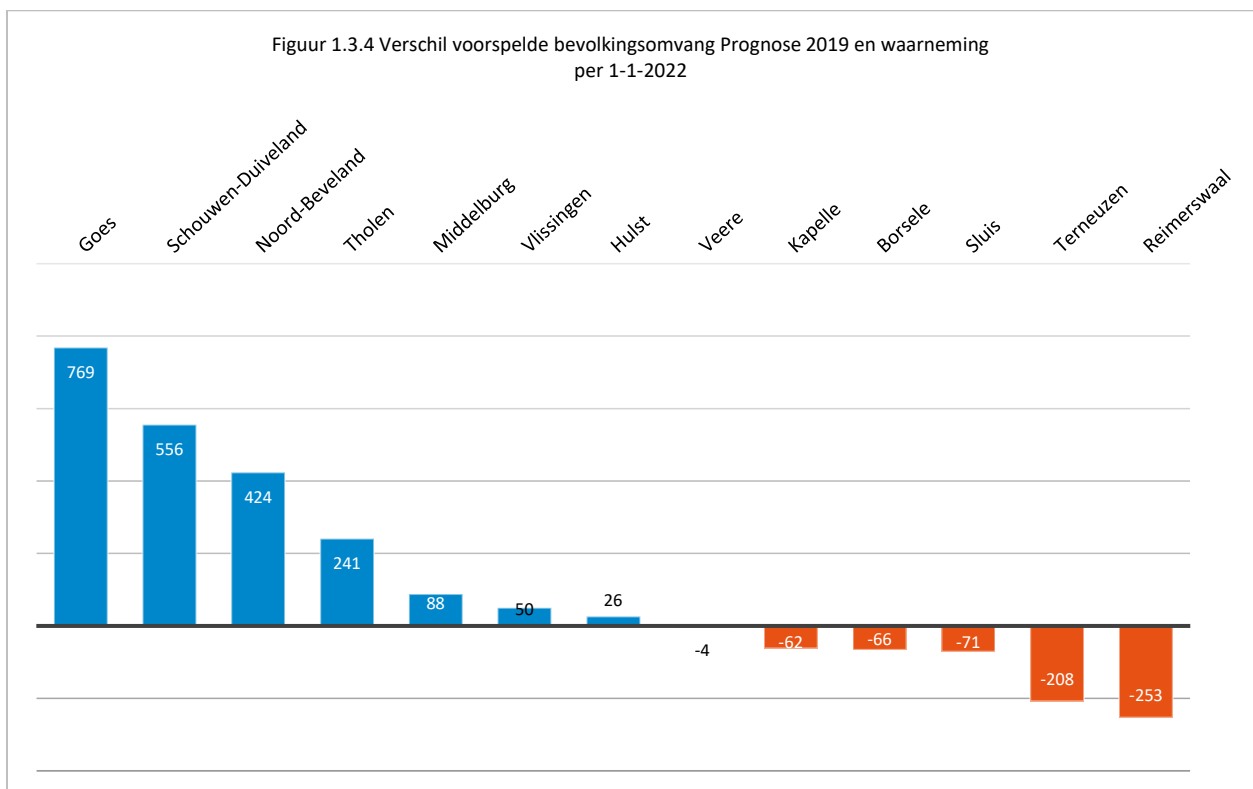
In figuur 1.3.2 is te zien dat, hoewel er per 2020 sprake was van een lichte overschatting, de twee meest recente jaren een sterkere groei laten zien die afwijkt van de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2019. De onderschatting per 1-1-2022 bedraagt ongeveer 1500 inwoners.

Figuur 1.3.3 Bevolkingsprognose 2019 Provincie Zeeland en andere prognoses 2017-2030

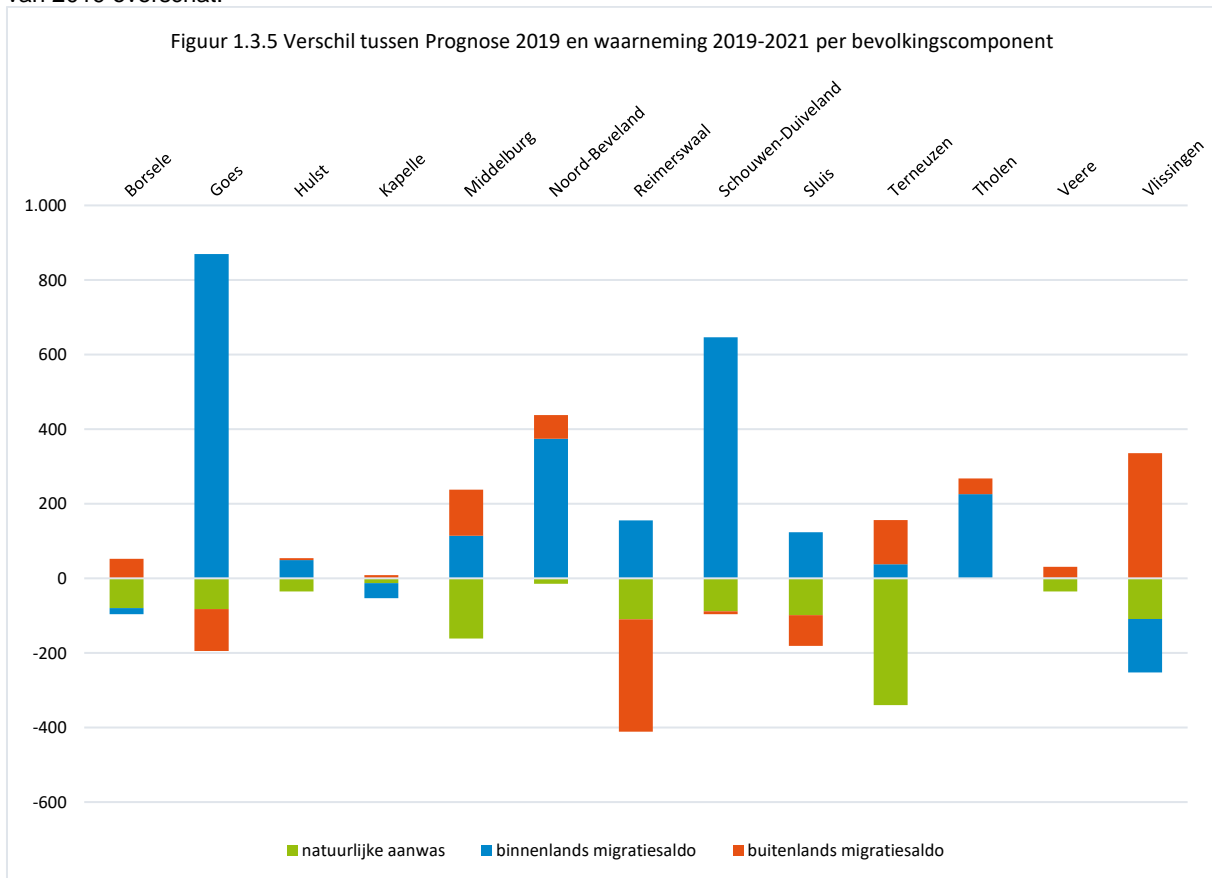

Naast de provinciale prognose worden er ook regelmatig prognoses gemaakt volgens het Primos model (ABF Research) en het PEARL model door het Planbureau voor de Leefomgeving. In figuur 1.3.3 zijn van beide regionale prognoses en de laatste prognoses van de bevolkingsomvang van de provincie Zeeland weergegeven, evenals de waargenomen cijfers tot en met 2022. Wat opvalt is dat de PEARL prognose lager voorspelt en Primos in 2021 iets hoger, maar aanmerkelijk lager dan de Provinciale prognose van 2019. De laatste Primos prognose zet de recente groei voort waardoor er een sterkere groei verwacht wordt.

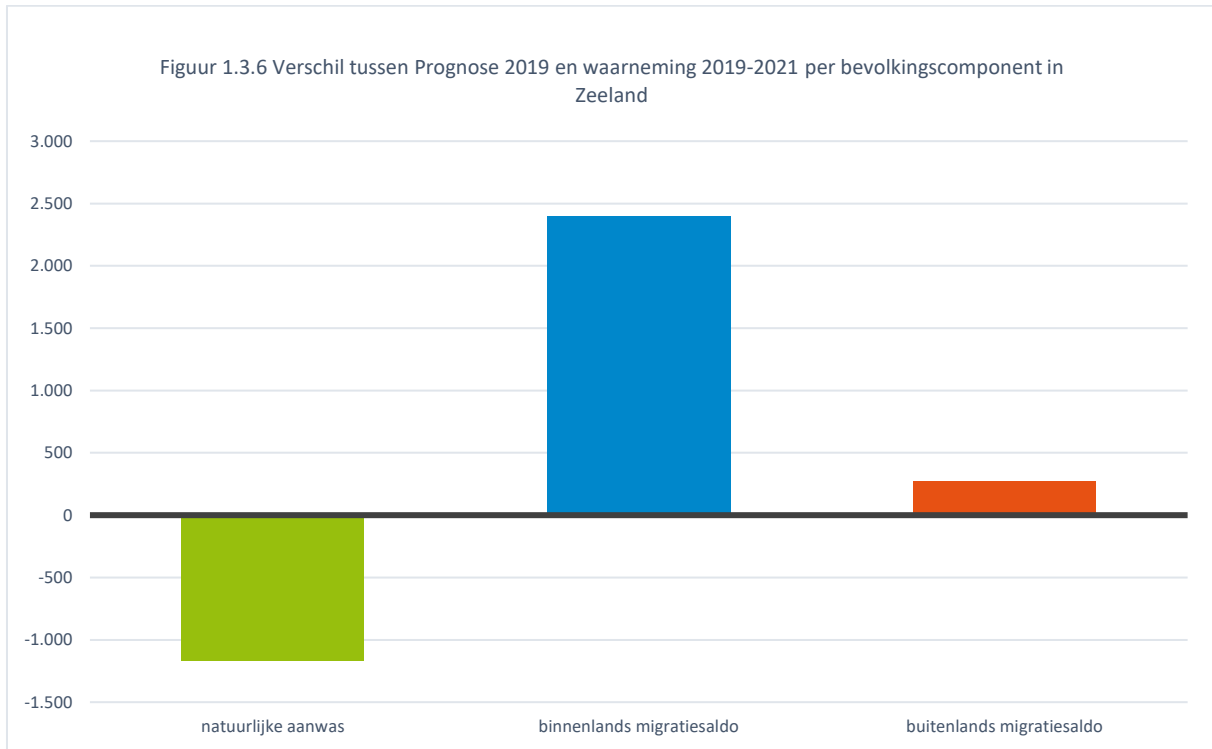
Figuur 1.3.4 Verschil voorspelde bevolkingsomvang Prognose 2019 en waarneming per 1-1-2022

Bij het maken van een regionale prognose geldt dat prognoses moeilijker te maken zijn en onzekerder worden bij elk lager schaalniveau waarover uitspraken worden gedaan. De Provinciale prognose heeft als laagste schaalniveau de 13 Zeeuwse gemeenten. In figuur 1.3.4 zijn de verschillen te zien tussen de voorspelde bevolkingsomvang van de provinciale prognose (Prognose 2015) en de waargenomen ontwikkeling. Bij Goes, Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland en Tholen is er sprake van onderschatting, Terneuzen en Reimerswaal zijn in de prognose van 2019 overschat.

Figuur 1.3.5 laat zien hoe het verschil is ontstaan tussen de prognose 2019 en de waargenomen ontwikkeling van de afgelopen 3 jaar. De gemeenten Goes, Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland laten een fors hoger binnenlands migratiesaldo zien dan voorspeld. In andere gemeenten was het *binnenlands migratiesaldo* doorgaans ook iets hoger dan verwacht. De *natuurlijke aanwas*, het verschil tussen het geboorte- en sterftcijfer, is over het algemeen lager uitgekomen dan voorspeld. Het *buitenlands migratiesaldo* laat in een wisselend beeld zijn, met onderschatting in met name Vlissingen, en overschatting in Reimerswaal.

In figuur 1.3.6 is per bevolkingscomponent weergegeven wat de afwijking van de werkelijke ontwikkelingen in de afgelopen drie jaar is ten opzichte van de prognose uit 2019, maar dan voor Zeeland totaal. Het buitenlands migratiesaldo van Zeeland is over de afgelopen drie jaren iets hoger dan voorspeld. Door de coronapandemie kwam de arbeidsimmigratie deels stil te liggen, maar ook de emigratie liep sterk terug.

Het binnenlands migratiesaldo is bijna 2500 hoger dan voorspeld. Oorzaak hiervan is enerzijds de aantrekkende economie waardoor er meer verhuist wordt tussen gebieden. Voor Zeeland pakt dit gunstig uit, omdat er vanuit de rest van Nederland meer naar Zeeland toe wordt verhuist dan in de periode waarin de woningmarkt moeilijke tijden doormaakte (2008-2015). Belangrijker nog is de toename van verhuizingen vanuit de rest van Nederland naar Zeeland. Uit het onderzoek van I&O Research/KAW iov de Provinciale Commissie Wonen blijkt dat de trend van meer verhuizingen naar Zeeland al in 2017 is ingezet, maar versterkt is tijdens de coronapandemie. Door het meer in zwang raken van thuiswerken komt Zeeland als woonprovincie meer in trek. In paragraaf 2.2 wordt uiteengezet hoe dit in de nieuwe aannames wordt aangepast.

De natuurlijke aanwas is in Zeeland de afgelopen drie jaren meer dan 1000 negatiever dan vooraf was voorspeld. Natuurlijke aanwas (ook wel geboorte- dan wel sterfteoverschot genoemd) is het saldo van geboorten en sterftes. Het aantal geboorten is lager dan ingeschat en het aantal sterftes is juist hoger. Zeeland wijkt hierbij niet af van de rest van Nederland. Het hogere aantal sterftes is deels toe te schrijven aan de coronapandemie.

Terugkijkend op de recente demografische ontwikkelingen in relatie tot de provinciale prognose 2015 is een aantal trends te zien waar bij de nieuwe prognose rekening mee gehouden moet worden:

- *De hogere bevolkingsgroei van Zeeland dan was voorspeld*
- *De hogere instroom vanuit het buitenland, niet alleen door instroom van laaggeschoold werk, maar ook hoger opgeleide internationale werknemers in alle sectoren*
- *De hogere binnenlandse migratiesaldi dan voorspeld, o.a. door de toename van thuiswerkmogelijkheden en verandering in verhouding tussen werk en privé waardoor Zeeland aantrekkelijker is geworden als woonprovincie.*

2. Aanpak en methoden voor het maken van de prognose

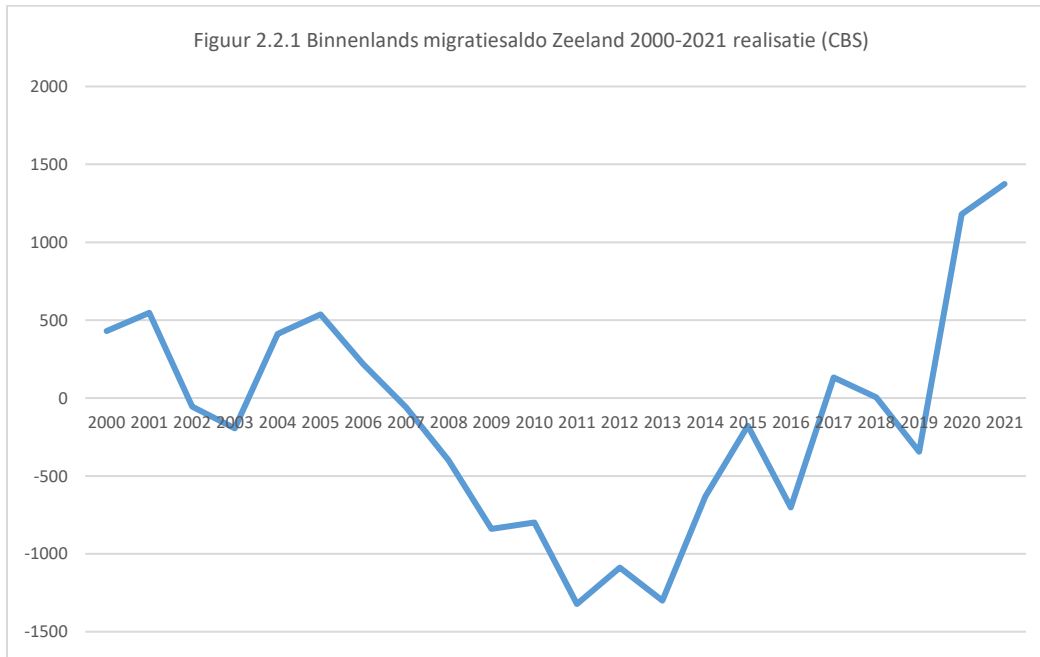
2.1. *Primos-IPB model als basis voor de prognose*

De Bevolkings- en Huishoudenprognose Zeeland 2022 is gemaakt met het prognosemodel Primos-interactief 2021. Het model is eind 2021 gereed gekomen en is gebaseerd op de nieuwste nationale CBS prognose. Naast vernieuwing van de demografische basisdata heeft ook een aantal verbeteringen in het model plaatsgevonden. Met het model kunnen prognoses gemaakt worden waarbij uitkomsten zichtbaar worden op het gebied van bevolking, huishoudens, beroepsbevolking en zorgwoningen. Er zijn diverse mogelijkheden in het model om 'aan knoppen te draaien'. Deze mogelijkheden worden gebruikt door provincies om eigen kennis van de regio in de aannames te verwerken, om zodoende de 'meest waarschijnlijke werkelijkheid' te kunnen benaderen. De prognose kan als 'beleidsarm' worden gekenmerkt. Hiermee wordt bedoeld dat beslissingen, voornemens en verwachtingen door overheden en bedrijven geen rol spelen bij de aannames omdat de onzekerheid van uitvoering en succes ervan groot is. Deze kunnen wel betrokken worden bij scenario's.

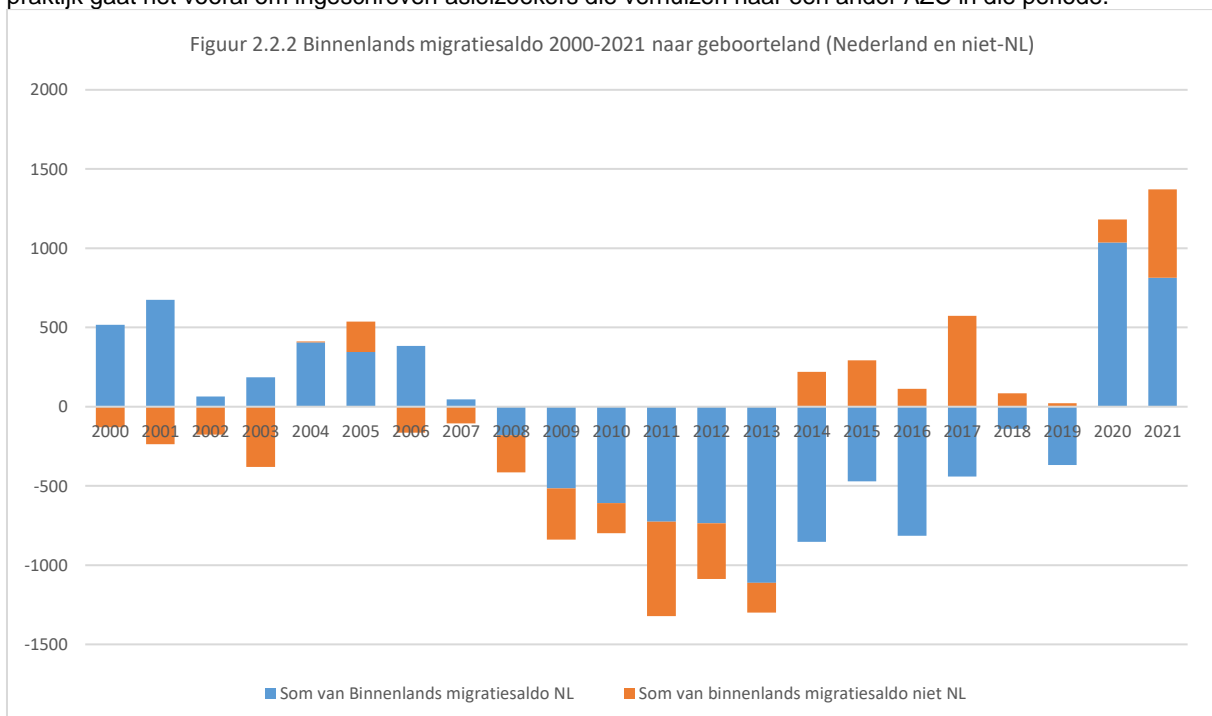
De mogelijkheid bestaat om een berekening te maken van de migratiestromen op basis van het verwachte aantal nieuwbouwwoningen per gemeente. De landelijke Primos prognose met regionale uitkomsten hanteert deze methode. Binnen het model is het ook mogelijk in plaats van woningbouwverwachtingen een berekening te maken op basis van aannames van binnenlandse- en buitenlandse migratiesaldi. De Provincie Zeeland maakt hier gebruik van om twee redenen: Enerzijds omdat verwachte woningbouwaantallen in Zeeland nauwelijks voorspellende waarde blijken te hebben voor migratiestromen. Het blijkt bovendien ook moeilijk te voorspellen hoe de woningbouw zich ontwikkelt qua aantallen en locatie. Het maken van een betrouwbare prognose op basis van dergelijk woningbouwaannames is daarom een lastige opgave. Vandaar dat wordt gekozen voor de methode waarbij migratiesaldi worden berekend op basis van trends uit het verleden en kennis uit het heden. Gebleken is dat daarmee de bevolkingsontwikkeling goed voorspeld kan worden en dit bovendien consistente uitkomsten geeft. De aannames van binnenlands- en buitenlands migratiesaldo zijn samen met de Zeeuwse gemeenten opgesteld. Hierbij hebben gemeenten hun lokale kennis ingebracht, zodat op basis van bestaande en recente ontwikkelingen een goede inschatting van de te verwachten migratiesaldi gemaakt kan worden. De inschatting van de aannames door gemeenten was doorslaggevend, op die manier is deze prognose ook een gezamenlijke Zeeuwse prognose.

2.2. *Aannames binnenlandse migratie*

Om aannames voor het binnenlands migratiesaldo te kunnen maken is het nodig het verleden te analyseren. In figuur 2.2.1 is te zien dat het binnenlands migratiesaldo van Zeeland tot het jaar 2005 schommelde tussen de 0 en 500. Na 2005 werd het binnenlands migratiesaldo steeds lager met de jaren 2012-2014 als dieptepunt.

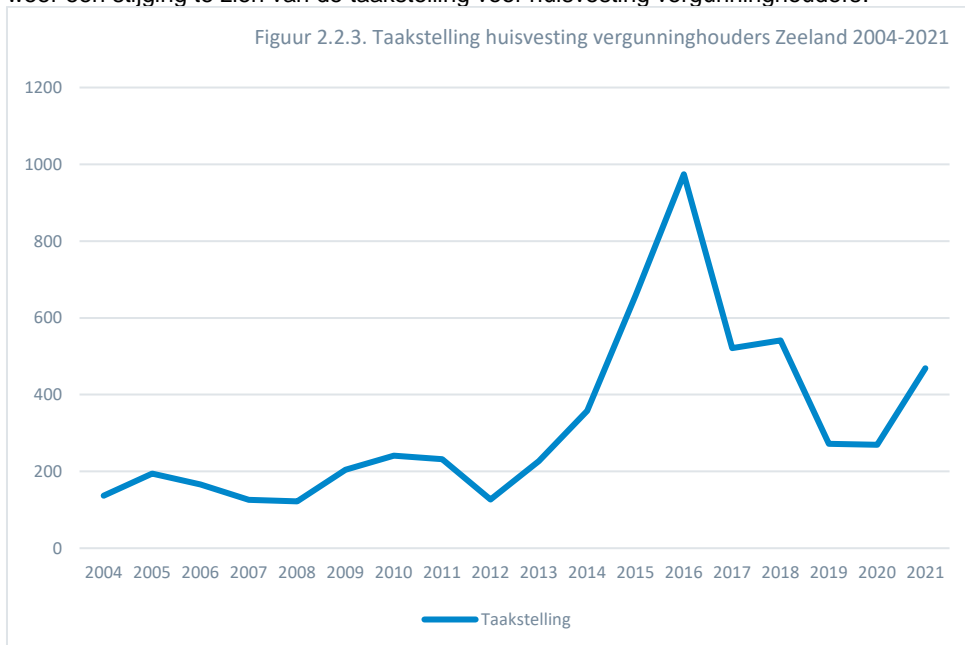

De oorzaak van deze daling is tweeledig: enerzijds zijn er in deze periode AZC's gesloten (of kregen een andere populatie) waardoor met name Goes een tijdelijk lager binnenlands migratiesaldo had. Dit valt ook af te lezen in figuur 2.2.2 waar het binnenlands migratiesaldo is weergegeven van Zeeland, uitgesplitst naar geboorteland 'Nederland' of 'Niet-Nederland'. Te zien is dat het oplopende negatieve binnenlands migratiesaldo rond de jaren 2010 deels verklaard kan worden met de uitstroom van mensen met ander geboorteland dan Nederland. In de praktijk gaat het vooral om ingeschreven asielzoekers die verhuizen naar een ander AZC in die periode.

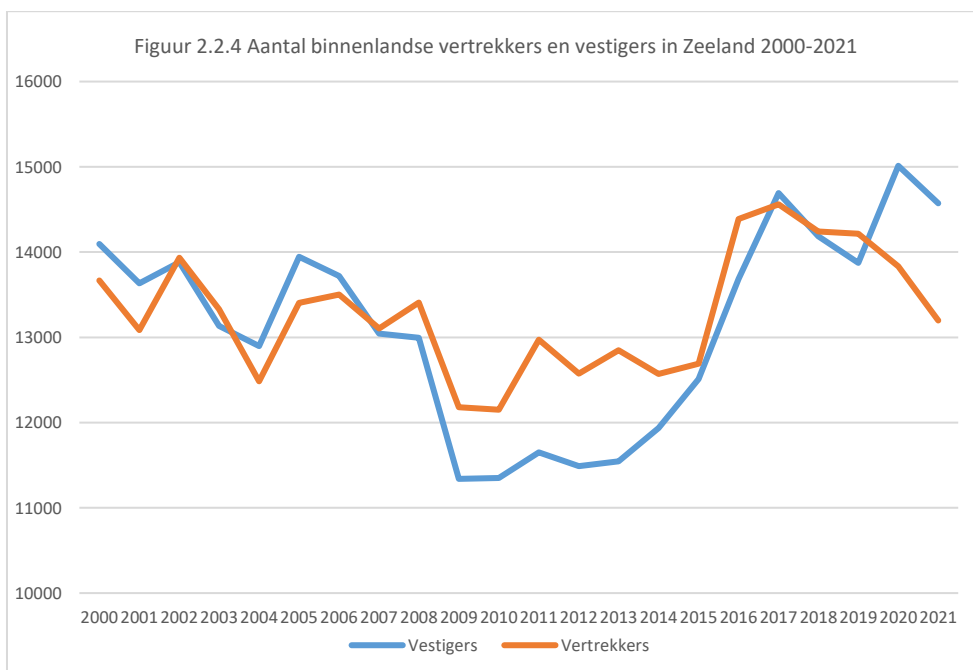

In de laatste paar jaren is het binnenlands migratiesaldo van verhuizers met een 'niet-Nederlandse' geboorteland juist positief. De achtergrond van deze ontwikkeling is de omvangrijke instroom van vergunninghouders die door de Zeeuwse gemeenten gehuisvest zijn. Figuur 2.2.3 laat zien dat van gemiddeld 177 vergunninghouders per jaar in de periode 2004 tot 2013 de taakstelling en huisvesting van vergunninghouders is gegroeid naar bijna 1000 in 2016 en 600 in de jaren ervoor en na. In de jaren 2014 tot en met 2018 zijn er in totaal 2100 vergunninghouders

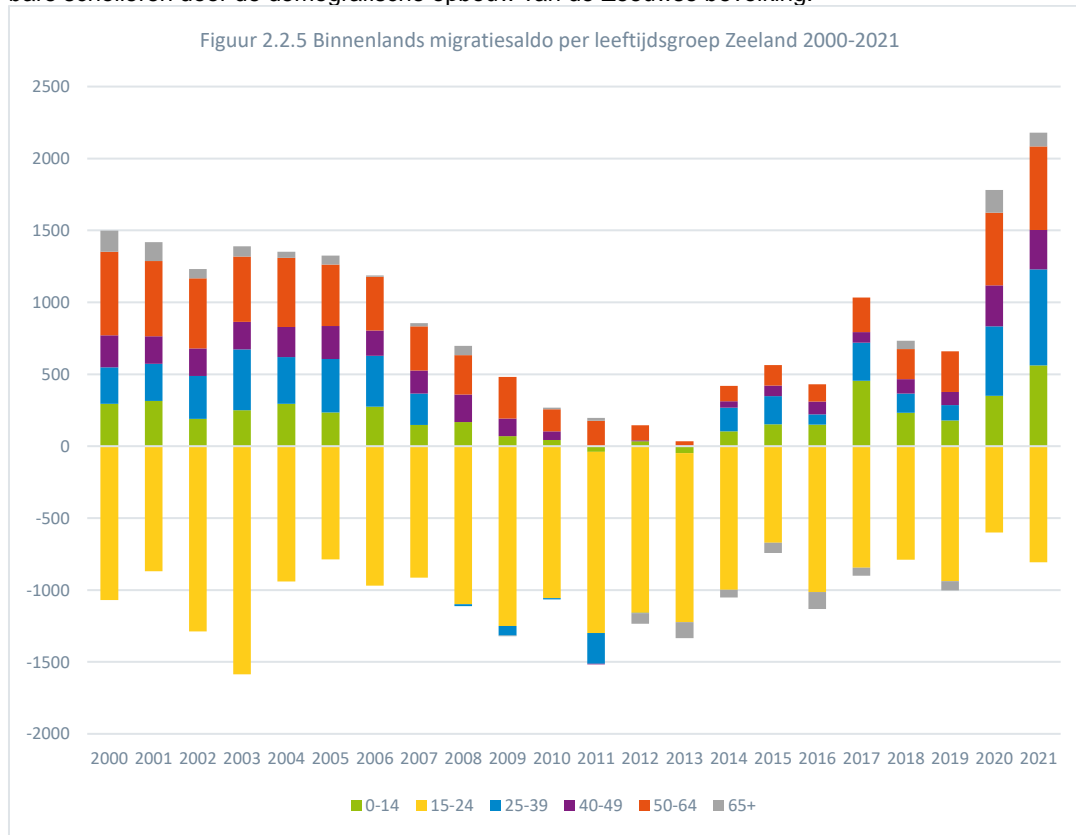
meer gehuisvest dan verwacht kon worden op basis van de periode 2004-2013 Dit heeft duidelijk zijn weerslag in het binnenlands migratiesaldo en de bevolkingsgroei cijfers van de afgelopen jaren. Na een daling rond 2019 is er weer een stijging te zien van de taakstelling voor huisvesting vergunninghouders.

De andere oorzaak van het sterk teruglopen van het binnenlands migratiesaldo in de periode 2005-2015 heeft te maken met de crisis op de woningmarkt waardoor het aantal verhuizingen tussen en binnen gemeenten sterk terugliep. Dit is goed te zien in figuur 2.2.3 waar het vertrek uit en vestiging naar Zeeland vanuit de rest van Nederland is weergegeven. Het vertrek lag jarenlang stabiel tussen rond de 13.000 personen, het aantal vestigers viel terug van ongeveer 13.500 naar zo'n 11.500 in korte tijd. Vanaf 2015 is de woningcrisis duidelijk voorbij. Dit is terug te zien in de sterke groei van het aantal vestigers en in mindere mate de vertrekkers. In de jaren 2016-2019 lag het saldo rond de 0 omdat vestiging en vertrek in evenwicht is, in de laatste jaren daalt het vertrek, waardoor er een hoog positief saldo resteert. .

In figuur 2.2.5 is het binnenlands migratiesaldo van Zeeland uitgesplitst naar leeftijdsgroepen. Hieruit blijkt dat het binnenlands migratiesaldo van de groep 15-24 jarigen vrij stabiel rond de -1000 is. De verhuizingspatronen van deze leeftijdsgroep staat niet onder invloed van ontwikkelingen op de woningmarkt, maar wel van maatregelen op het gebied van studiefinanciering. Vanaf 2015 is een daling te zien van het binnenlands migratiesaldo van 15-24 jarigen toen het leenstelsel werd ingevoerd. De lagere uitstroom wordt versterkt door de lagere aantallen middelbare scholieren door de demografische opbouw van de Zeeuwse bevolking.

Figuur 2.2.5 laat ook zien dat het negatieve saldo van 15-24 jarigen voor 2005 ruimschoots werd gecompenseerd door de vestigers in andere leeftijdsgroepen, zowel jonge gezinnen als ouderen. Vanaf 2005 is een trendbreuk zichtbaar waarbij de migratiesaldi van de jonge gezinnen en ouderen elk jaar lager werden. In 2013 is het saldo van de andere leeftijdsgroepen dan 15-24 gereduceerd van +1500 tot bijna 0. Deze trend is bij de analyse van de prognose 2012 gesignaleerd en heeft zich verder doorgezet. In 2014 is het saldo binnenlandse migranten van overige leeftijden weer gestegen naar het oude niveau en zelfs erboven. Het belangrijkste vraagstuk voor de aanname van het binnenlands migratiesaldo voor de prognose, is de vraag in hoeverre het binnenlands migratiesaldo van 'overige leeftijdsgroepen' zal doorgroeien of stabiel blijven op het huidige hoge niveau.

Bovenstaande analyse van het binnenlands migratiesaldo is relevant voor het maken van aannames ervan voor een prognose. De belangrijkste conclusies daarbij zijn:

- *Het binnenlands migratiesaldo is tijdens de periode 2005-2016 sterk negatief, in de laatste jaren twee jaar is het saldo weer rond de 1000.*
- *Een van de oorzaken van de tijdelijke dip van het binnenlands migratiesaldo is de uitstroom van ingeschreven asielzoekers.*
- *De andere oorzaak is de crisis op de woningmarkt waardoor er minder verhuisd werd door 'overige leeftijdsgroepen'.*

- *Het negatieve binnenlands migratiesaldo van de leeftijdsgroep 15-24 jaar bleef wel stabiel, de crisis op de woningmarkt heeft geen invloed op deze doelgroep, wel de regels rond studiefinanciering..*
- *Er zijn in de afgelopen vier jaren hogere aantallen vergunninghouders gevestigd dan normaal waardoor het binnenlands migratiesaldo in positieve zin is beïnvloed.*

De kwaliteit van een prognose hangt af van een goede inschatting van de aannames, maar ook de mate waarin deze transparant en verklaarbaar zijn. Het uitgangspunt van deze prognose is dat aannames eenvoudiger van opzet zijn, zodat er ook beter mee gewerkt kan worden.

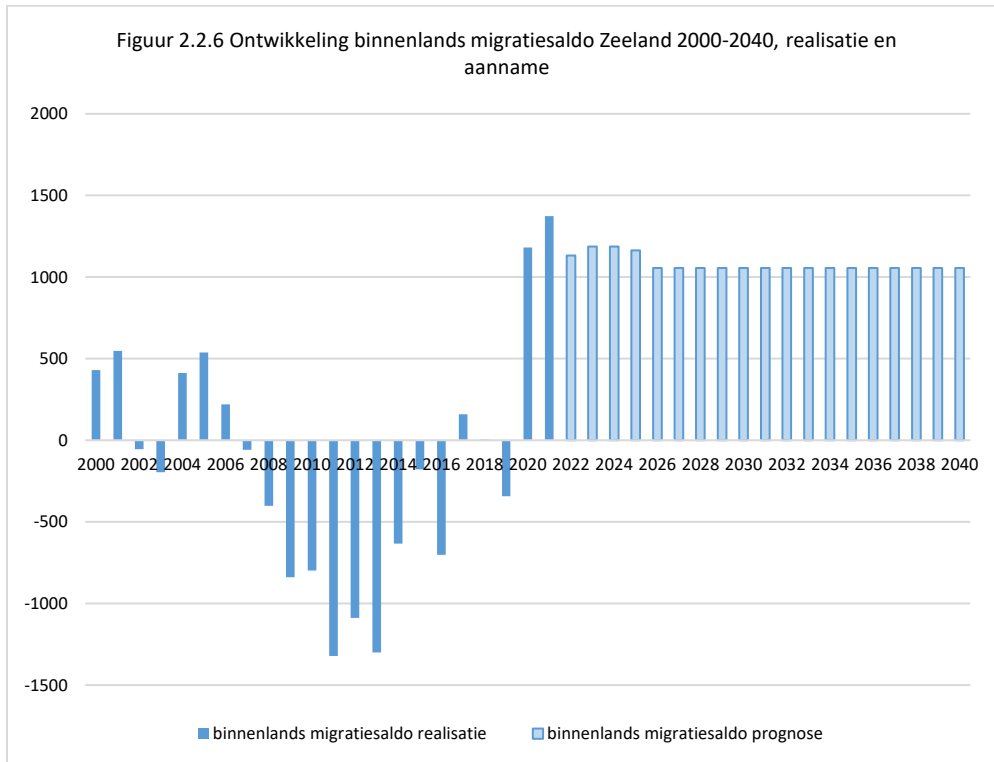
Bij het maken van aannames van binnenlands migratiesaldo is met name de onzekerheid over de woningmarkt belangrijk. De invloed hiervan is sterk verschillend per gemeente. Om die reden wordt gekozen voor een inschatting van het meest waarschijnlijke binnenlands migratiesaldo per gemeente. De inschatting is gebaseerd op een gemiddelde van het binnenlands migratiesaldo over een periode die als representatief voor de toekomst kan worden beschouwd. Hierbij is gekozen voor een realistisch, maar ambitieuze aanname, voornamelijk gebaseerd op recente ontwikkelingen. In onderstaand schema is weergegeven over welke jaren het gemiddelde is genomen en wat het resultaat ervan is. In bijlage 1 is dit uitgebreider weergegeven.

Gemeente	Aanname gebaseerd op gemiddelde van	Invoer binnenlands migratiesaldo tm 2024	Invoer binnenlands migratiesaldo 2025-2026	Invoer binnenlands migratiesaldo na 2026
Borsele	2018-2021	-30	-30	-30
Goes	2017-2021	346	346	346
Hulst	2019-2021	-13	-13	-13
Kapelle	2018-2021	42	42	42
Middelburg	2017-2019 en 2021	143	143	143
Noord-Beveland	2019 en 2021	89	89	89
Reimerswaal	2019-2021	-75	-75	-75
Schouwen-Duiveland	2019-2021	221	221	221
Sluis	2019-2021	-7	-7	-7
Terneuzen	2020 en 2021*	0	-23	-23
Tholen	2018,2019 en 2021	185	185	185
Veere	**	30	30	30
Vlissingen	2020 en 2021 ***	250	250	143
Zeeland		1181	1158	1051

* *Eerste jaar 0 vanwege hoge oplevering in bouw zijnde woningbouw*

** *Eigen aanname op basis van ambities woonvisie Veere*

*** *Tot en met 2026 250 ivm hoge verwachte oplevering in aanbouw zijnde woningbouw*

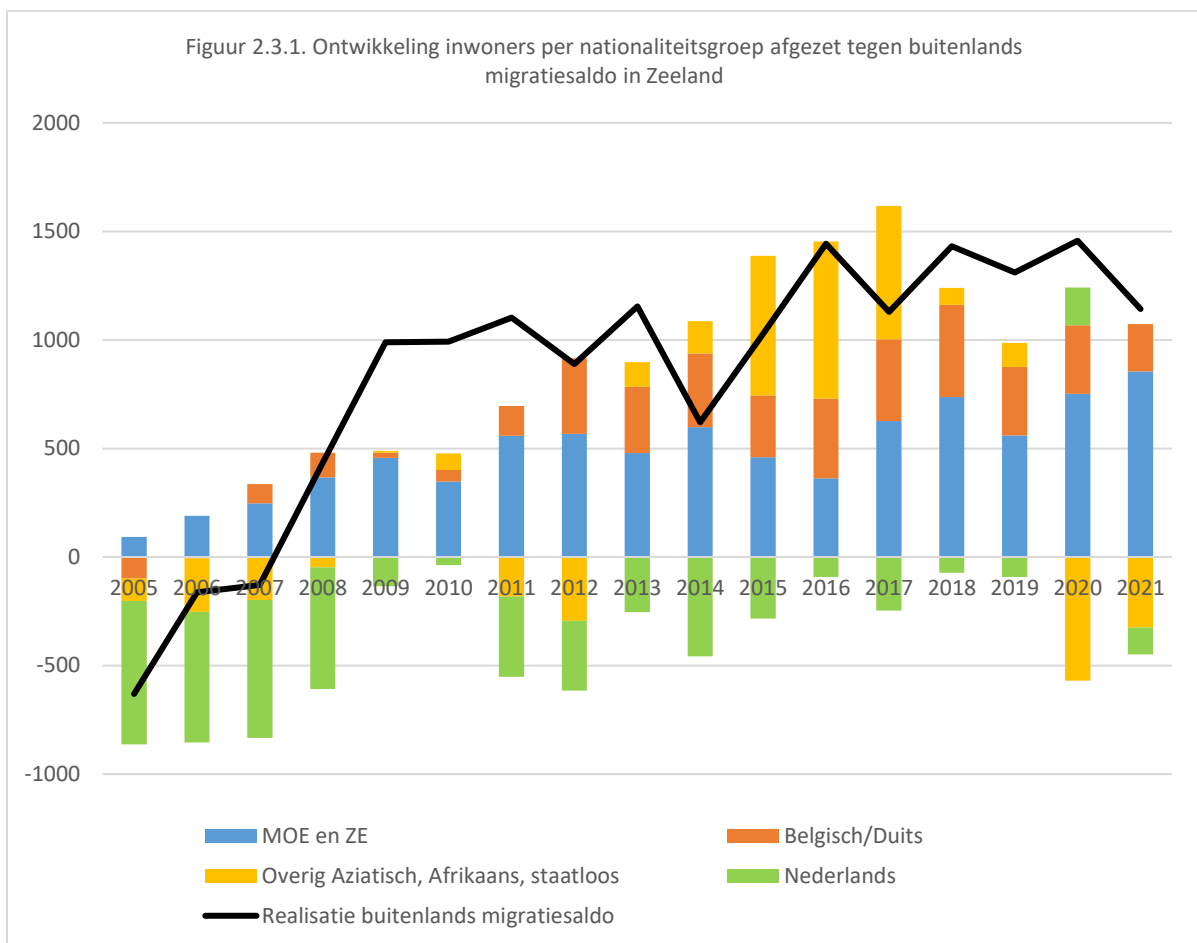
In figuur 2.2.6 is de ontwikkeling van het binnenlands migratiesaldo weergegeven tot en met 2021 met de aanname voor de komende jaren. Voor Zeeland als totaal wordt ervan uitgegaan dat het binnenlands migratiesaldo tot en met 2024 op 1181, van 2025 tot en met 2026 op 1158 en na 2026 op 1051. Dit is wel een trendreuk met de voorgaande prognoses die uitgingen van forse negatieve binnenlands migratiesaldi.

2.3. Aannames buitenlandse migratie

Bij het buitenlands migratiesaldo is de instroom en uitstroom van migranten afhankelijk van veranderingen op economisch en politiek gebied. De in en uitstroom van vluchtelingen is een belangrijke factor bij het maken van aannames voor het buitenlands migratiesaldo. In de recente jaren is duidelijk geworden dat de instroom van arbeidsmigranten aan het toenemen is en steeds belangrijker wordt bij het maken van een prognose. Het lastige hierbij is dat de huisvestingbehoefte verschilt per soort arbeidsmigrant. Velen kiezen voor tijdelijke woonoplossingen waarbij niet wordt ingeschreven in het BRP. Daardoor spelen deze ook geen rol spelen bij een bevolkings- en huishoudenprognose. Een deel van de arbeidsmigranten kiest na een periode soms voor definitieve vestiging in Zeeland (inschrijving in het BRP), waardoor ze een factor van belang worden bij de prognose. In figuur 2.3.1 is de ontwikkeling van het buitenlands migratiesaldo in de periode 2005-2017 afgezet tegen de ontwikkeling van de inwoners van Zeeland met een bepaalde nationaliteit. Een aantal zaken vallen op:

- Een belangrijke oorzaak van het groeiend buitenlands migratiesaldo van Zeeland de afgelopen jaren is het afnemende negatieve migratiesaldo van Nederlanders. Het gaat hier dus om het saldo van inwoners van Zeeland met de Nederlandse nationaliteit die verhuizen naar het buitenland of immigreren vanuit het buitenland. In het eerste coronajaar 2020 was dit saldo zelfs positief, in 2021 is het weer licht negatief.
- De groep 'overig-Aziaten' (waaronder Syriërs), staatlozen en 'overig-Afrikanen' is in de afgelopen jaren sterk toegenomen als gevolg van de huisvesting ervan als vergunninghouder in Zeeland. Een deel van deze groep kwam echter als binnenlandse migrant Zeeland binnen. Hierbij is een persoon al eerder ingeschreven geweest in een Nederlandse gemeente en van daaruit verhuisd naar Zeeland (zie 2.2). In 2020 en 2021 is het aantal juist afgenomen door verhuizing van met name Syriërs en Eritreërs.

- De groep 'MOE en ZE' bestaat uit nieuwe inwoners uit Midden- en Oost Europa en Zuid-Europa. Het gaat hier waarschijnlijk om arbeidsmigratie. Sinds 2011 kent deze groep een toenemende groei, met 855 in het jaar 2021 als voorlopig hoogtepunt.
- Het aantal Belgen en Duitsers neemt sinds 2011 toe met 300-400 per jaar. Het gaat voornamelijk om Belgen die zich in Zeeuws-Vlaanderen vestigen. Deze groei is in de laatste jaren iets lager geworden tot 218 in het jaar 2021.
- De toe- of afname van nationaliteiten telt niet een op een op met het buitenlands migratiesaldo. Dit komt omdat door binnenlandse verhuizingen mensen met een andere nationaliteit kunnen verhuizen vanuit of naar Zeeland.

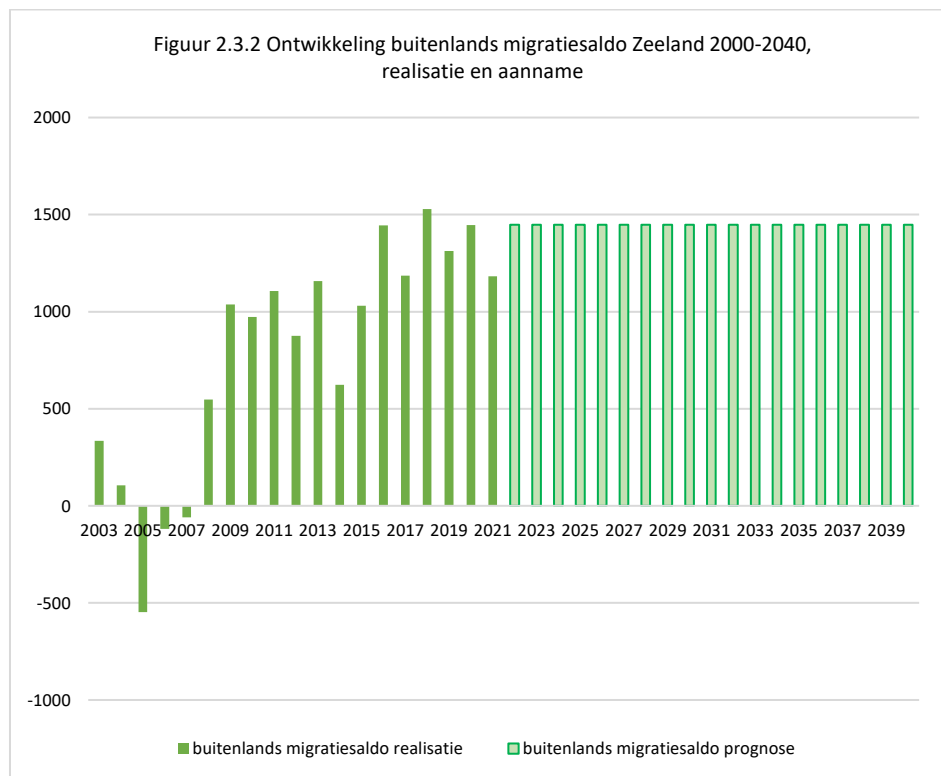

De instroom van arbeidsmigranten verschilt sterk per gemeente. De fluctuaties als gevolg van economische ontwikkelingen zijn groot en zorgen voor veel onzekerheid bij het maken van aannames voor het buitenlands migratiesaldo. Omdat in de recente jaren de migratie met arbeid als motief sterk terugkomt in de cijfers als trend, en deze naar verwachting door zal zetten als gevolg van de afname van de beroepsbevolking, is gekozen om aannames te bepalen op basis van de laatste drie jaren. Per gemeente is dit geverifieerd, dit heeft geleid tot aanpassingen bij enkele gemeenten. Bij de aannames van Noord-Beveland is gekozen voor het baseren op de laatste twee jaren omdat het jaar 2019 sterk afwijkend is en daardoor niet representatief wordt geacht. Bij Terneuzen is gekozen om het jaar 2018 bij de aanname te betrekken. Bij Reimerswaal is de aanname gebaseerd op de laatste vijf jaar om schommelingen uit te middelen. Bij Sluis is gekozen voor een langjarig gemiddelde (10 jaar) omdat het buitenlands migratiesaldo van de gemeente Sluis gekenmerkt wordt door sterke schommelingen. In onderstaande

tabel is weergegeven wat de aanname per jaar is van het buitenlands migratiesaldo als invoer in het prognose-model.

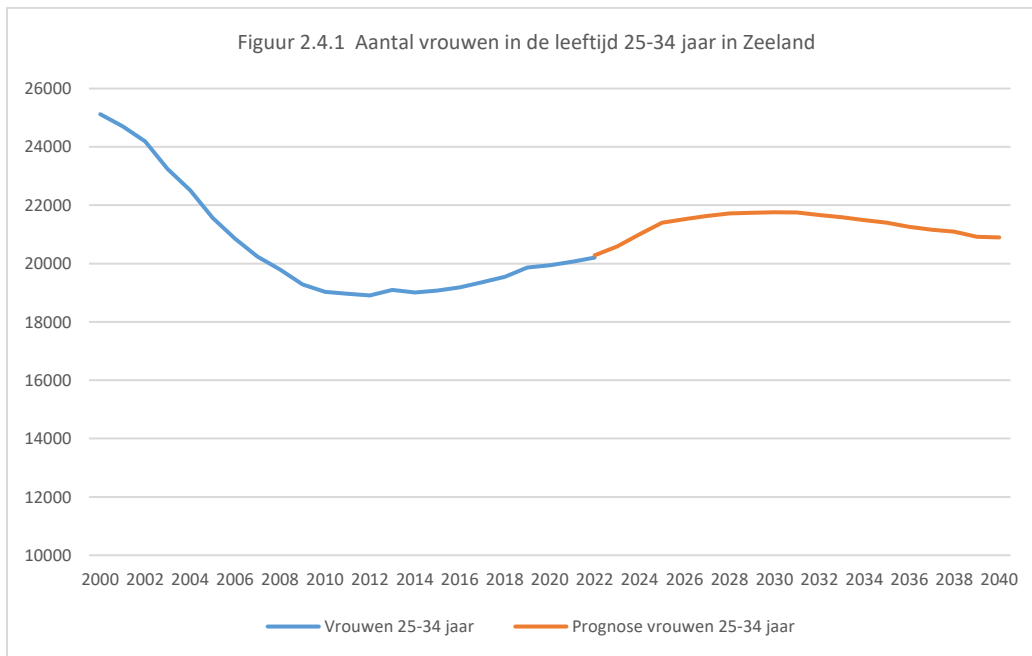
Gemeente	Aanname gebaseerd	Invoer buitenlands migratiesaldo
Borsele	2019-2021	21
Goes	2019-2021	102
Hulst	2019-2021	135
Kapelle	2019-2021	24
Middelburg	2019-2021	183
Noord-Beveland	2020 en 2021	24
Reimerswaal	2017-2021	71
Schouwen-Duiveland	2019-2021	37
Sluis	2012-2021	90
Terneuzen	2018-2021	369
Tholen	2019-2021	31
Veere	2019-2021	44
Vlissingen	2019-2021	274
Zeeland		1405

In figuur 2.3.2 is de ontwikkeling van het buitenlands migratiesaldo van Zeeland weergegeven, zoals gerealiseerd tot en met 20121 en de aanname voor de komende jaren (1405 per jaar). Het is duidelijk dat verwacht wordt dat de hoge migratiecijfers van de afgelopen jaren door zullen zetten. Door vergrijzing zullen de tekorten op de arbeidsmarkt deels worden ingevuld door internationale werknemers, die voor een belangrijk deel in Zeeland zullen blijven wonen.

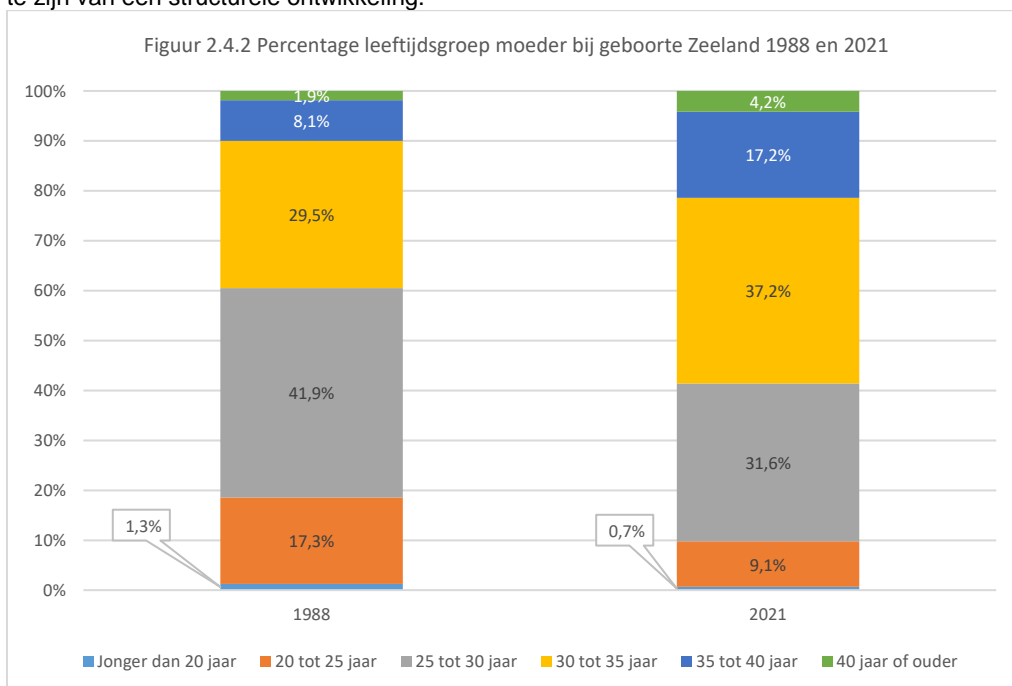

2.4. Geboorte en sterfte

Het aantal geboortes en sterftes hangen nauw samen met de leeftijd van de bevolking. Hoe meer ouderen, hoe meer sterftegevallen, hoe meer vrouwen in de leeftijd van 15 tot 50 jaar, hoe meer geboortes. Bij het prognosticeren speelt dus de leeftijdsopbouw een belangrijke rol maar ook de 'geboortekansen' en 'sterftetekansen' per leeftijdsgroep. Bij geboortekansen is met name de groep 25-34 jarige vrouwen belangrijk.

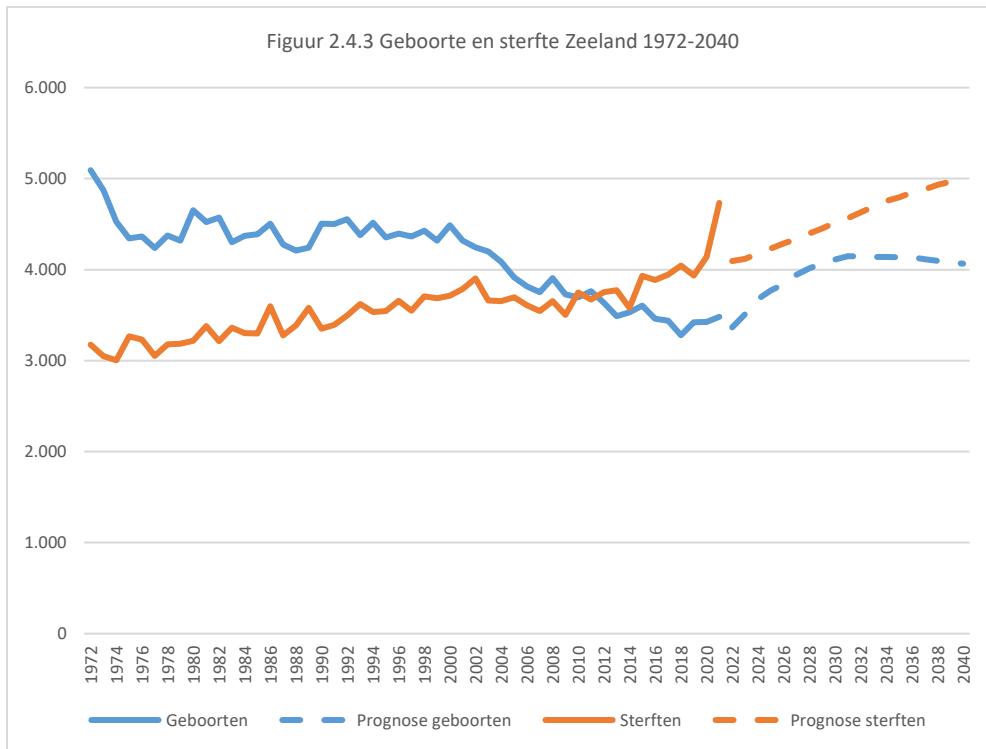

In figuur 2.4.1 is de ontwikkeling te zien van het aantal vrouwen in deze leeftijdsgroep. Hierbij valt op dat er in de afgelopen jaren sprake was van een sterke daling van de omvang van deze groep, dat nauw samenvalt met de daling in geboortes. Daarnaast is in de afgelopen 10 jaar vruchtbaarheidscijfer steeds lager geworden. Hierdoor liep het aantal geboortes achter bij de voorspelde aantallen. In eerste instantie werd dit toegeschreven aan de economische ontwikkelingen maar nu blijkt dat dit voort heeft gezet bij een aantrekkende economie lijkt er sprake te zijn van een structurele ontwikkeling.

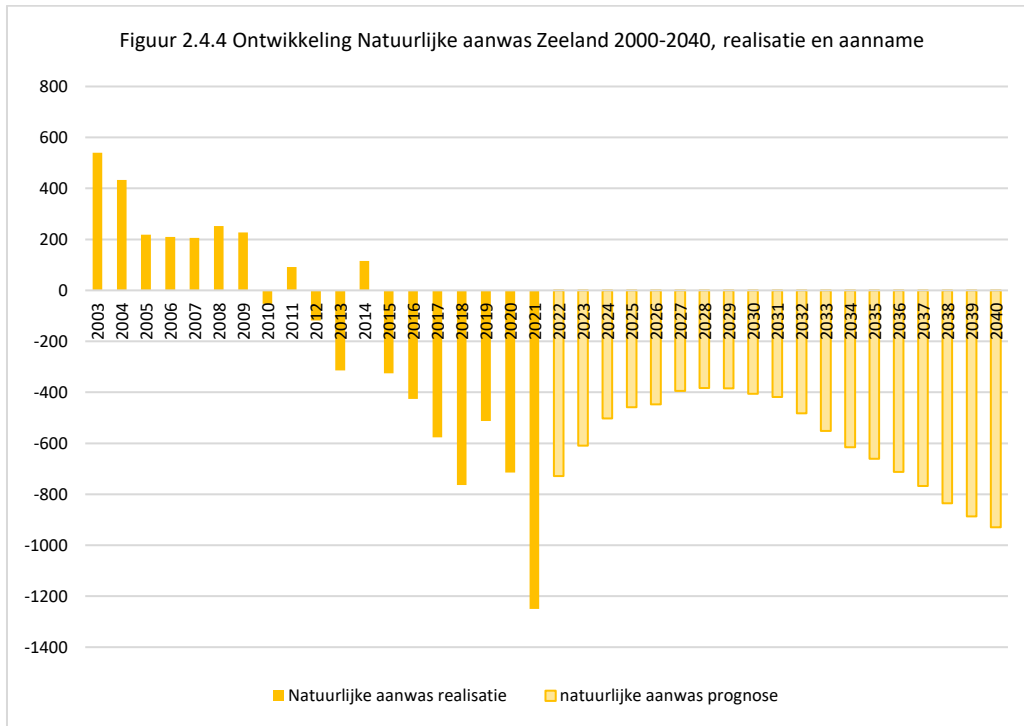
Door maatschappelijke ontwikkelingen (onzekerheid over vast werk en geschikte woonruimte) wordt het krijgen van kinderen uitgesteld. In de figuren 2.4.2 is dit te zien aan de leeftijd waarop moeders kinderen krijgen in 1988 en 2021. De grootste leeftijdsgroep voor het krijgen van kinderen is in deze periode verschoven van de groep 25-30 jarigen naar de groep 30-35 jarigen.

In het prognosemodel, dat aansluit op de landelijke CBS prognose, wordt uitgegaan van uitstel van het krijgen van kinderen tot een latere leeftijd, zodat verwacht wordt dat het aantal geboorten binnenkort weer gaat aantrekken. Het aantal geboortes zal naar verwachting ook op gaan lopen als gevolg van de toename van buitenlandse immigratie.

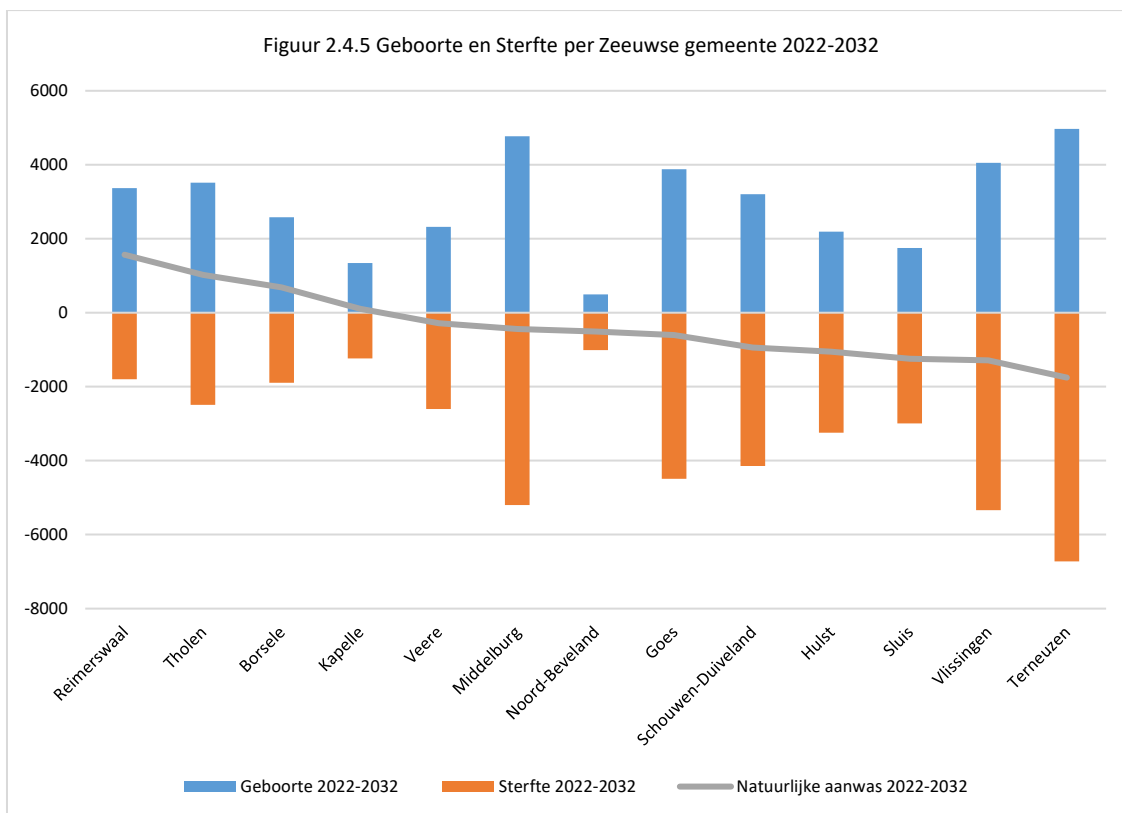

Figuur 2.4.3 laat de ontwikkeling van het aantal sterftes en geboortes zien. Het aantal sterftes neemt als gevolg van de vergrijzing toe. De mate waarin dit gebeurt hangt af van een aantal factoren die de sterftetekans bepaalt. Incidentele ontwikkelingen als erg hete zomers, koude winters en griepgolven kunnen tot hogere sterftetekansen leiden. In de afgelopen jaren hebben deze ontwikkelingen het aantal sterftegevallen omhooggestuwd naar een hoger aantal dan was voorspeld in de prognose van 2015. Het jaar 2020 en 2021 laten een opvallende stijging zien van het aantal sterftegevallen als gevolg van Covid19.

Voor de lange termijn wordt uitgegaan van een licht stijgende levensverwachting, het aantal sterftegevallen toe zal nemen als gevolg van de vergrijzing, zodat er sprake zal blijven van een toenemend sterfteoverschot in plaats van een geboorteoverschot.

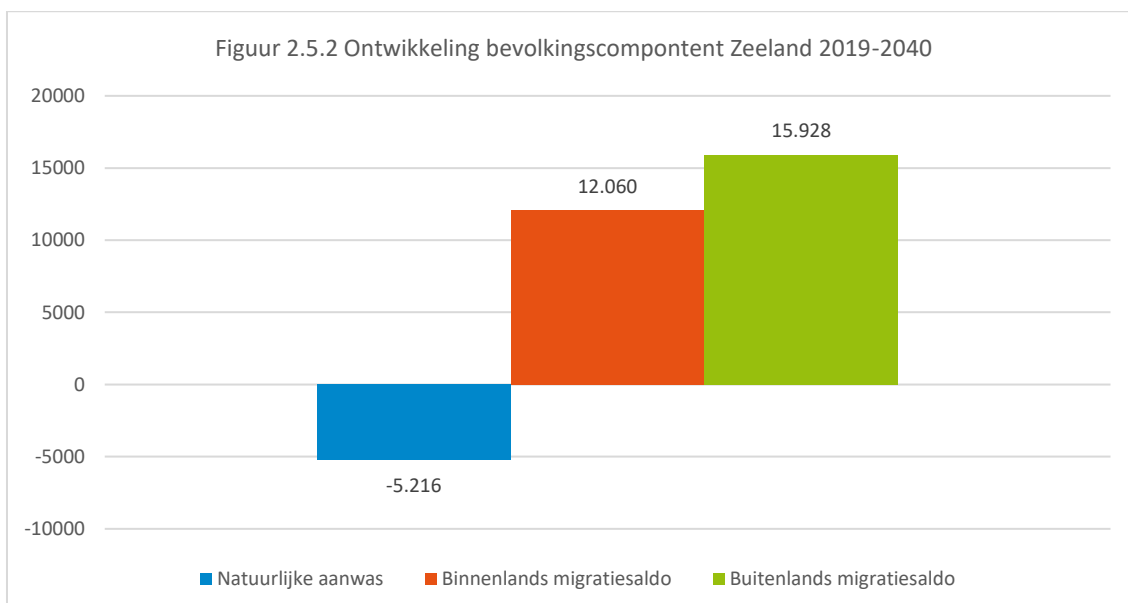
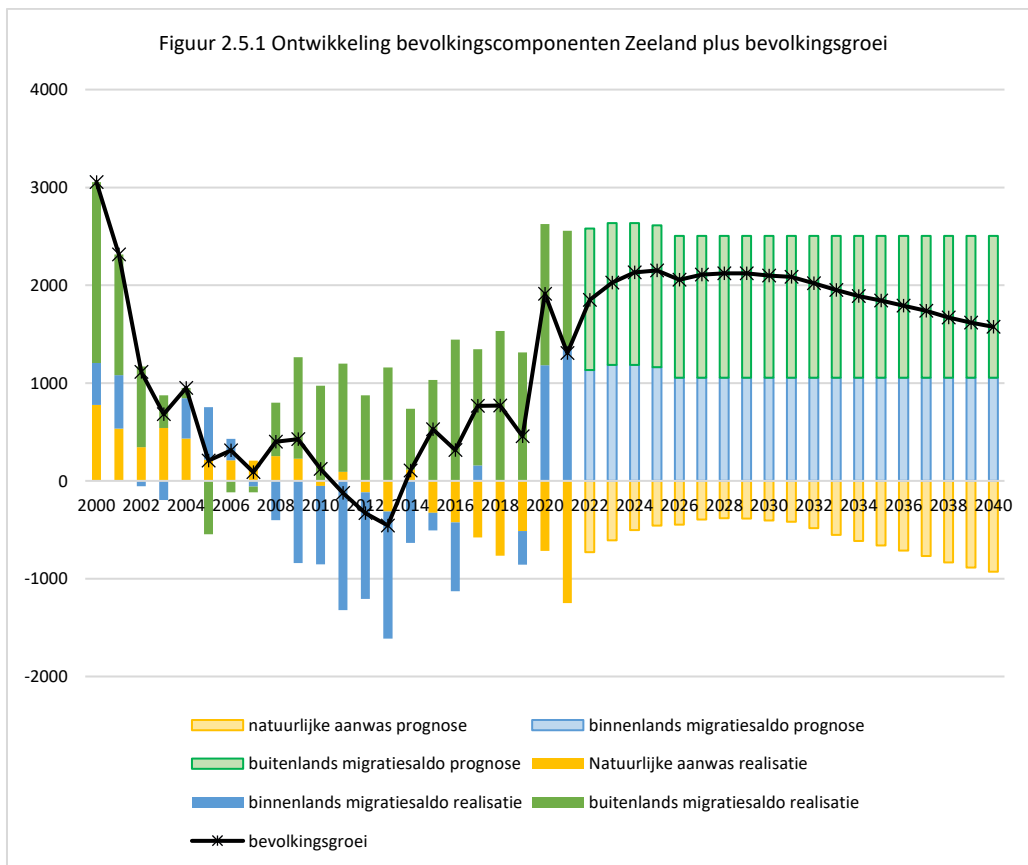
In figuur 2.4.4 is weergegeven hoe de natuurlijke aanwas zich heeft ontwikkeld en hoe de voorspelling in de prognose er uit ziet. Het sterfteoverschot neemt iets af tot zo'n -400 in 2028 en zal erna weer oplopen.

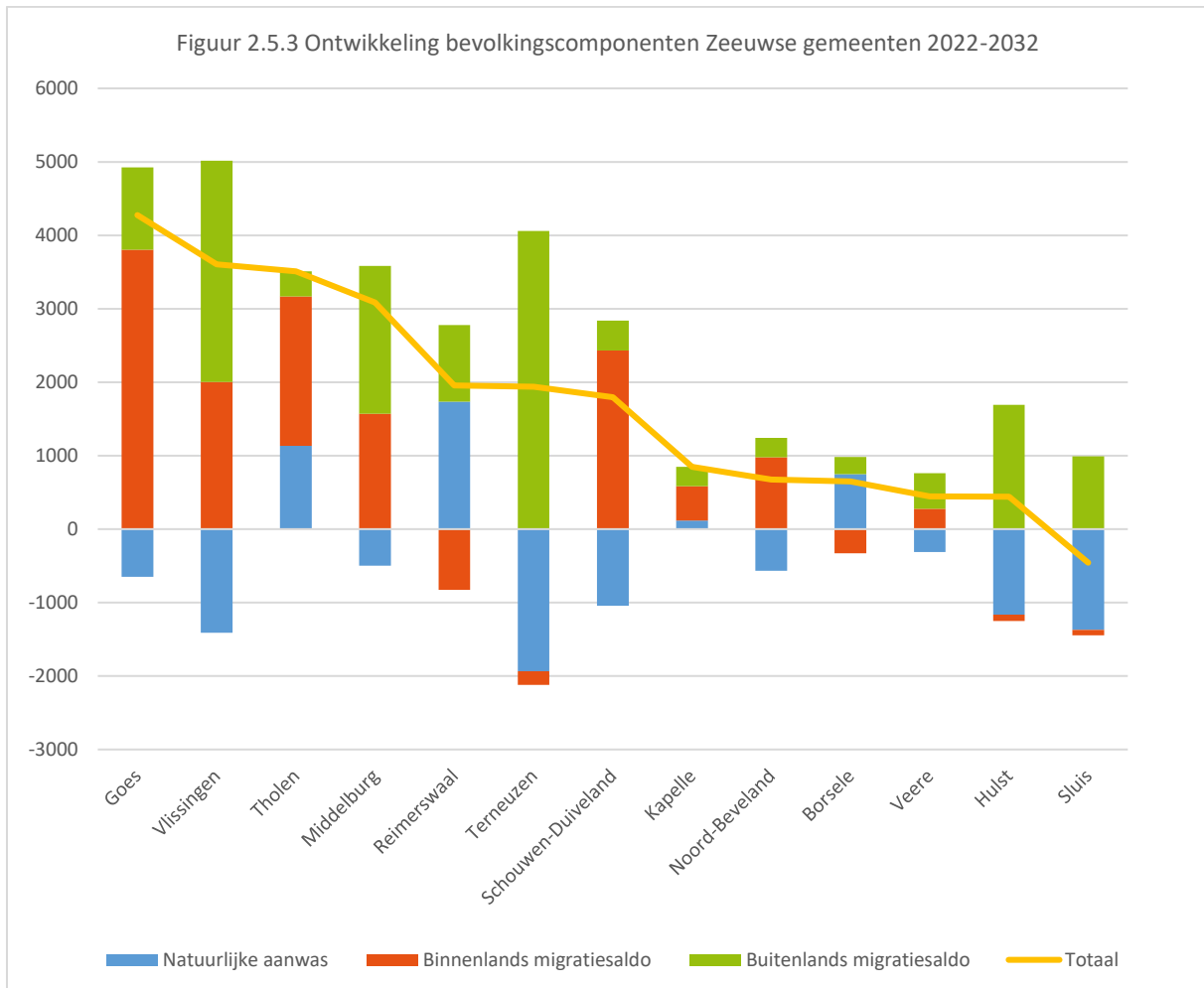
In figuur 2.4.5 is de verwachte geboorte en sterfte per Zeeuwse gemeente weergegeven met de natuurlijke aanwas als saldo van 2022 tot 2032. De afzonderlijke gemeenten laten een vergelijkbaar beeld zien met Zeeland als geheel. Slechts vijf gemeenten hebben een geboorteoverschot: gemeente Reimerswaal, Tholen, Borsele Middelburg en Kapelle. De gemeenten Terneuzen en Vlissingen hebben in absolute zin het hoogste sterfteoverschot.

2.5. Optelsom aannames

In figuur 2.5.1 is de ontwikkeling weergegeven van de bevolkingscomponenten in de afgelopen jaren en de aannames voor de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022. Te zien is dat de positieve trend van het buitenlands migratiesaldo voortgezet wordt, en dat verwacht wordt dat de sterke toename van het binnenlands migratiesaldo wordt doorgezet. Door de verwachte toename van het aantal geboorten loopt het sterfteoverschot iets terug, zodat per saldo een licht oplopende- en daarna dalende jaarlijkse bevolkingsgroei resteert van zo'n 1500-2000 per jaar.

Figuur 2.5.2 telt de bevolkingscomponenten 'natuurlijke aanwas', 'binnenlands migratiesaldo' en 'buitenlands migratiesaldo' op tot 2032 voor Zeeland. Het binnenlands migratiesaldo van totaal 12.000 pakt veel hoger uit dan bij de vorige prognose waarin een binnenlands migratiesaldo van -1560 werd voorspeld. Het buitenlandse migratiesaldo totaal van bijna 16.000 is nog hoger dan het binnenlands migratiesaldo (-1500). Het sterfteoverschot van 5.000 is fors lager dan bij de vorige bevolkingsprognose.

Figuur 2.5.3 laat de ontwikkeling van de bevolkingscomponenten zien per gemeente van 2022 tot 2032. Per gemeente zijn, net als in de vorige prognose, duidelijke verschillen te zien in de componenten die van invloed zijn op de bevolkingsontwikkeling. De natuurlijke aanwas is in de meeste gemeenten negatief. Uitzondering hierop zijn Reimerswaal, Tholen, Kapelle en Borsele. Het buitenlandse migratiesaldo is in elke gemeente positief. Het saldo is het hoogst in Terneuzen, gevolgd door de andere drie steden, Reimerswaal en Hulst. Het binnenlands migratiesaldo is met name in Goes hoog. In Middelburg, Vlissingen, Tholen, Schouwen-Duiveland, Veere en Kapelle is het saldo ook positief. Reimerswaal kent het meest negatieve binnenlandse migratiesaldi, de Zeeuws Vlaamse gemeenten en Borsele kennen een klein negatief binnenlands migratiesaldo. In alle Zeeuwse gemeenten wordt een groei voorzien in de komende tien jaar, behalve Sluis waar een lichte bevolkingsdaling verwacht wordt.

2.6. Scenario's, kantelpunten en adaptief programmeren

De Bevolkings- en huishoudenprognose Zeeland 2022 bevat beleidsarme demografische voorspellingen van de 'meest waarschijnlijke waarheid'. Er zijn drie redenen om naast een prognose ook met scenario's te werken:

- *Bij het maken van de aannames blijkt dat migratie, zowel binnenlands als buitenlands, moeilijk voorspelbaar is. Er is bij de aannames een keuze gemaakt, die in de praktijk in een bepaalde mate positiever of negatiever zal uitpakken. Er zijn scenario's gemaakt om te laten zien wat de impact is op een andere aanname op de woningbehoefte of bevolkingsontwikkeling. Op die manier wordt duidelijk hoe gevoelig de aannames zijn en kan een inschatting gegeven worden van de robuustheid van de prognose.*
- *Op gemeentelijk niveau zijn soms ontwikkelingen te verwachten of op korte termijn waar te nemen die relevante gevolgen kunnen hebben voor de bevolkingsontwikkeling binnen die gemeente. Het is dan beleidsmatig goed om voor te bereiden op een dergelijk scenario door de gevolgen in beeld te brengen.*
- *Wanneer duidelijk wordt dat een bepaald scenario dichterbij de werkelijke ontwikkelingen ligt, is het mogelijk om hier tussentijds op over te stappen als prognose van de 'meest waarschijnlijke waarheid, zonder een nieuwe prognose op te stellen. Dit verhoogt de flexibiliteit bij het maken van beleidskeuzen. De keuze om dit te doen, en de termijn waarop, zal in afstemming met gemeenten plaatsvinden.*

Voor Zeeland zijn vier alternatieve scenario's gemaakt die in deze paragraaf worden besproken.

Bij het scenario **Laag** is doorgaans het laagste (afgeronde) binnenlands- en buitenlands migratiesaldo toegepast dat in de afgelopen 10-15 jaar is voorkomen.

Het scenario **Hoog** gaat uit van een blijvend hoog *buitenlands migratiesaldo* waarbij een saldo is gekozen dat hoger ligt dan in de meest recente jaren is voorgekomen. In deze jaren was het buitenlands migratiesaldo al erg hoog, maar in het scenario hoog wordt dit nog extra hoog ingeschat. Bij het binnenlands migratiesaldo is een afgerond saldo gekozen dat in de afgelopen jaren ooit is voorgekomen of hoog maar wel realistisch wordt ingeschat.

Het scenario '**Migratiesaldo 0**' laat zien wat er gebeurt binnen het model als er geen migratiestromen van en naar de Zeeuwse gemeenten lopen. Voorheen werd dit scenario gebruikt om op basis van de natuurlijke groei de uitbreidingsmogelijkheden van dorpen te bepalen, waarbij de uitbreidingsbehoefte door migratie aan de steden werd toebedeeld. Door het sterfteoverschot in de meeste gemeenten is van een natuurlijke groei echter geen sprake meer.

Bij het scenario '**Zeeuws Vlaanderen 125.000 inwoners**' zijn de binnenlandse- en buitenlandse migratiesaldi van de drie Zeeuws Vlaamse gemeenten zodanig opgehoogd dat er in het model een uitkomst van 125.000 inwoners is in Zeeuws-Vlaanderen per 2032. Achtergrond van dit scenario is de ambitie die is neergelegd in de Regionale Woonvisie Zeeuws-Vlaanderen om te groeien naar 125.000 inwoners door extra Vlaamse gezinnen aan te trekken. Om dit aantal te bereiken in de komende jaren is een positief migratiesaldo (binnenlands en buitenlands) van zo'n 2300 per jaar, of 23.000 in 10 jaar nodig. In de periode 2012-2021 bedroeg dit gemiddeld 414 per jaar.

In onderstaande tabellen is weergegeven wat de aannames per gemeente zijn voor binnenlands migratiesaldo en buitenlands migratiesaldo voor de vier scenario's. De uitkomsten van de scenario's zijn weergegeven bij de uitkomsten op provinciaal niveau bij bevolking (3.1) en woningbehoefte (5.1).

Aannames voor scenario's binnenlands migratiesaldo				
Gemeente	Scenario Laag	Scenario Hoog	Scenario Zeeuws Vlaanderen	Scenario Migratiesaldo 0
Borsele	-100	50	-30	0
Goes	200	500	346	0
Hulst	-107	50	150	0
Kapelle	-50	120	42	0
Middelburg	-50	180	143	0
Noord-Beveland	0	200	89	0
Reimerswaal	-200	0	-75	0
Schouwen-Duiveland	0	300	221	0
Sluis	-100	50	150	0
Terneuzen	-180	100	255	0
Tholen	50	250	185	0
Veere	-50	50	30	0
Vlissingen	-125	250	250	0
Zeeland	-712	2100	1756	0

Aannames voor scenario's buitenlands migratiesaldo				
Gemeente	Scenario Laag	Scenario Hoog	Scenario Zeeuws Vlaanderen	Scenario Migratiesaldo 0
Borsele	0	40	21	0
Goes	50	200	102	0
Hulst	50	200	508	0
Kapelle	0	50	24	0
Middelburg	50	300	183	0
Noord-Beveland	0	50	24	0
Reimerswaal	20	150	71	0
Schouwen-Duiveland	20	75	37	0
Sluis	55	126	276	0
Terneuzen	200	520	954	0
Tholen	10	70	31	0
Veere	0	70	44	0
Vlissingen	100	350	274	0
Zeeland	555	2201	2549	0

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 is gemaakt voor drie jaar. Dit betekent dat in 2025 een nieuwe prognose gemaakt gaat worden. In de tussentijd kan echter veel veranderen, bijvoorbeeld veranderende maatschappelijke processen, nieuwe regelgeving die een verandering in verhuisstromen veroorzaakt of migratie vanuit buitenlandse conflictgebieden. Om te voorkomen dat een prognose al snel als achterhaald beschouwd kan worden is afgesproken om te kunnen switchen op een hoog of laag scenario bij het bereiken van bepaalde *kantelpunten*. Dit hoort bij het toepassen van **adaptief programmeren**. Bij adaptief programmeren van woningbouw

wordt sneller ingespeeld op veranderingen in de behoefte. Een element hiervan is het werken met scenario's en benoemen van kantelpunten. Zodra een kantelpunt van een hoog of laag scenario in een gemeente bereikt is, wordt dit scenario de prognose totdat er een nieuwe prognose wordt vastgesteld. In bijlage 3 zijn de kantelpunten per gemeente weergegeven. Belangrijk is wel om te beseffen dat zowel het kantelpunt van het binnenlands migratiesaldo als het buitenlandse migratiesaldo wordt bereikt om tot dat scenario over te kunnen gaan. Bij de monitoring in het kader van de Monitor Bevolking en Wonen worden deze kantelpunten in de gaten gehouden. Als de kantelpunten van het binnenlands migratiesaldo en buitenlandse migratiesaldo worden bereikt, zal dit in kenbaar worden gemaakt via de provinciale besluitvorming en aangepast op het dataportaal van de Provincie Zeeland.

2.7. *Omgaan met onzekerheden: het gebruik van een prognose*

Prognoses zijn hulpmiddelen om beleidskeuzes te maken. Het is daarbij belangrijk om te begrijpen hoe een prognose tot stand is gekomen om de uitkomst ervan goed te kunnen interpreteren. In zijn algemeenheid geldt dat:

- *Hoe korter de tijdshorizon hoe betrouwbaarder de uitkomsten zijn.*
- *Hoe hoger het geografisch schaalniveau is, hoe betrouwbaarder de uitkomsten zijn. Prognoses op dorpsniveau zijn daarom niet heel zinvol.*
- *Hoe gedetailleerder de uitspraken over leeftijdsgroepen, hoe onbetrouwbaarder de uitkomsten zijn.*
- *Hoe groter de onzekerheid over de migratiestromen hoe onbetrouwbaarder de uitkomsten van de prognose zijn.*
- *Beleidsrijke prognoses onbetrouwbaarder zijn dan beleidsarme prognoses. Beleidsrijke doorrekeningen zijn vaak te optimistisch doordat verwachtingen en hoop op bepaalde ontwikkelingen in de praktijk niet altijd realiteit blijken te zijn. Dergelijke doorrekeningen zijn wel relevant voor scenario's.*

Voor de interpretatie van de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 zijn bovenstaande punten belangrijk. Bij het weergeven van de woningbehoefte is de regio als kleinste geografische schaal genomen. Beleidsrijke informatie zoals woningbouwplannen zijn niet betrokken bij deze prognose, evenals ontwikkelingen als de Marinierskazerne in Vlissingen.

Bij de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 zijn de volgende factoren onzeker en bepalend voor de mate waarin de toekomstige werkelijkheid correct voorspeld wordt:

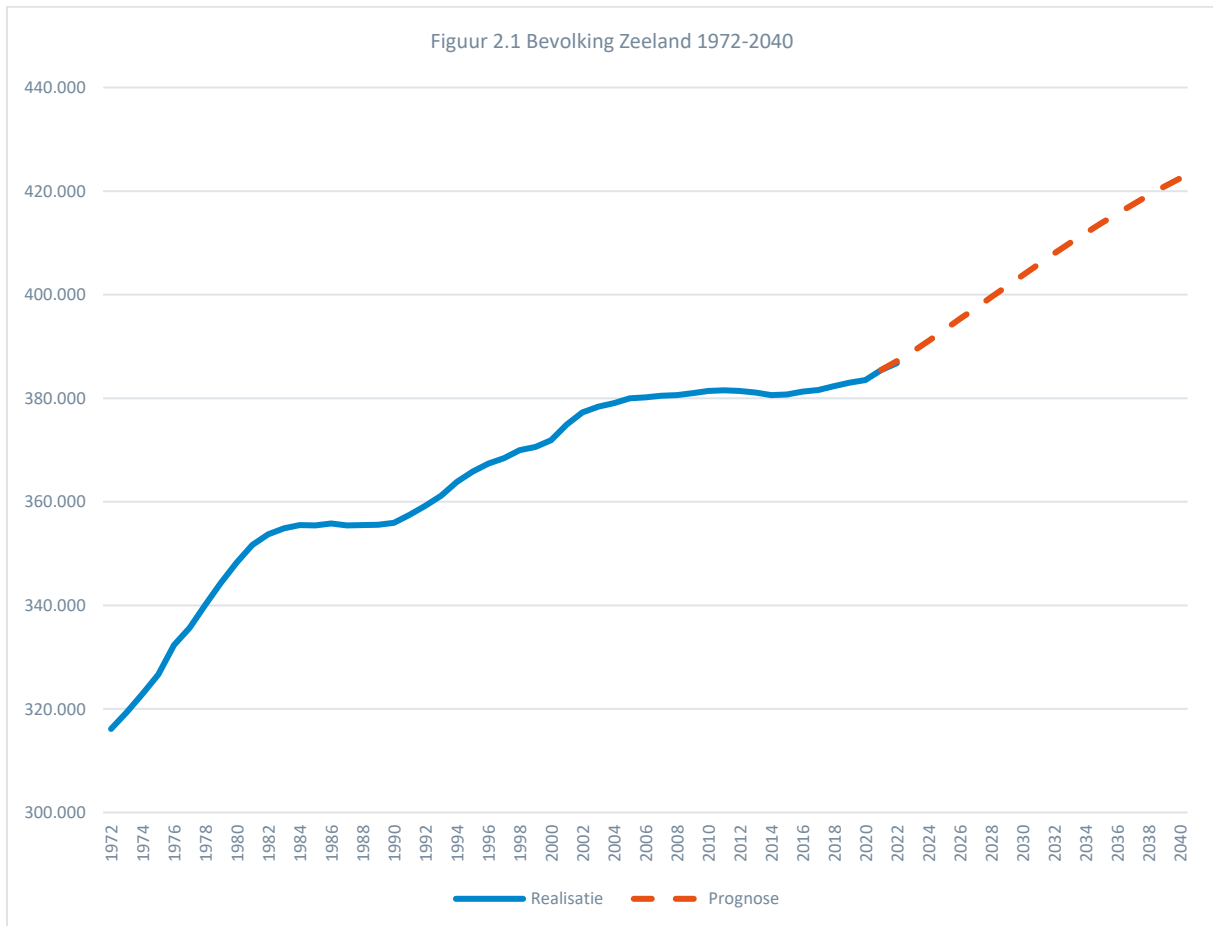
- De omvang van het *buitenlands migratiesaldo*. De aanname van dit saldo is nog nooit zo hoog geweest. Tegelijkertijd is dit saldo sterk afhankelijk van economische ontwikkelingen waarmee de komst van arbeidsmigranten wordt beïnvloed en politieke ontwikkelingen in het buitenland waardoor eventuele nieuwe vluchtelingenstromen op gang komen. Vooralsnog is dit saldo hoog (jaarlijks zo'n 1200 tot 1300) vergelijking met voorgaande prognose, maar gezien de ontwikkelingen in het buitenland en de arbeidsmarktontwikkelingen is dit zeker realistisch.
- De omvang van het *binnenlands migratiesaldo*. De aanname van dit saldo is veel hoger ten opzichte van de jaren die achter ons liggen. Er wordt uitgegaan van het doortrekken van de ontwikkelingen van de laatste jaren bij veel gemeenten. Het binnenlands migratiesaldo is gevoelig gebleken voor een crisis op de woningmarkt: hoe lager de dynamiek op de woningmarkt, hoe lager het binnenlands migratiesaldo van Zeeuwse gemeenten.
- De omvang van het aantal *geboortes*: Het aantal geboortes laat al jaren een dalend aantal zien, ook relatief ten opzichte van het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd. De verwachting van het model is dat het vruchtbaarheidscijfer weer toe gaat nemen door een inhaalslag als gevolg van het uitstellen van het krijgen van kinderen naar een latere leeftijd. Vooralsnog lijkt hier geen sprake van te zijn en is er discussie in hoeverre dit gaat gebeuren.

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 zal gemonitord worden in de jaarlijks in het tweede kwartaal door de Provincie Zeeland opgestelde Monitor Bevolking en Wonen. Hierbij zullen de verschillende scenario's ook betrokken worden.

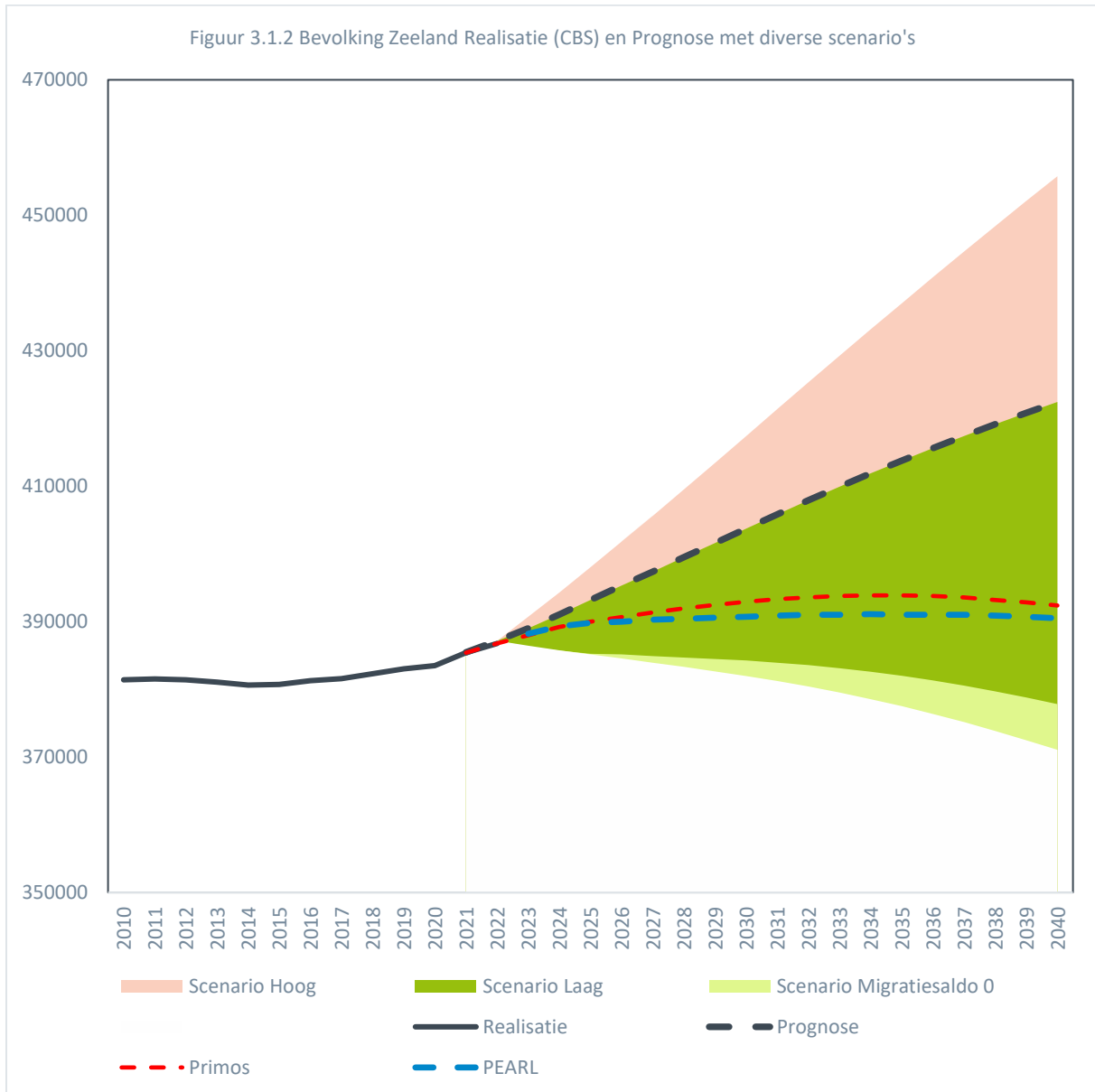
3. Bevolkingsontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt de bevolkingsontwikkeling weergegeven van Zeeland volgens de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022. Hierbij wordt op Zeeuws niveau de prognose langs scenario's gelegd en wordt de prognose per gemeente weergegeven.

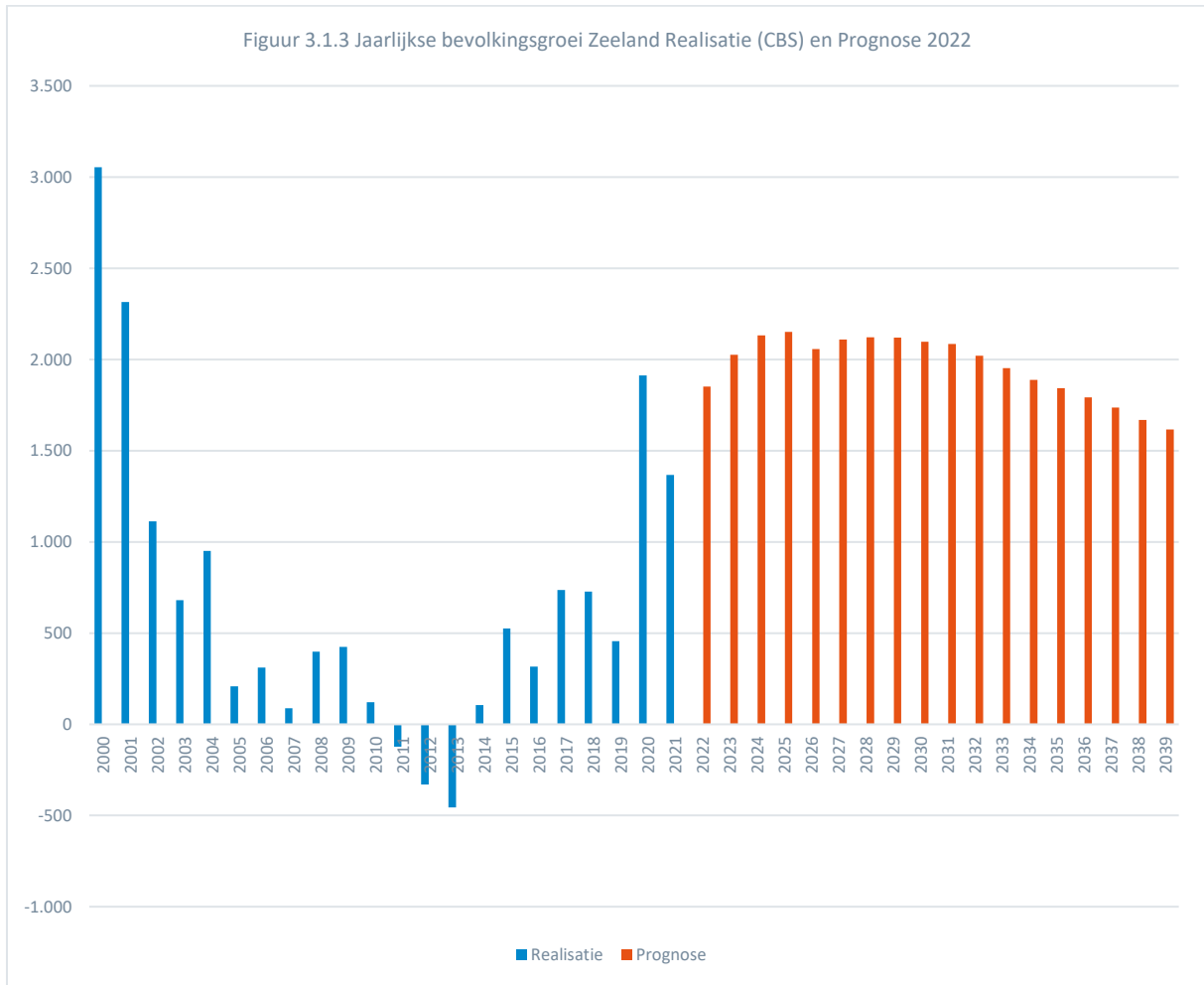
3.1. Bevolkingsontwikkeling Zeeland tot 2040

Tussen 2022 en 2040 is de verwachte groei van het aantal inwoners van Zeeland weergegeven (figuur 3.1.1). De bevolkingsgroei die in 2014 werd hervat, zal zich versneld voortzetten. Rond 2028 zal het bevolkingsaantal van Zeeland tegen de 400.000 liggen. De verwachting is dat de opgaande trend van de afgelopen jaren voortgezet wordt.

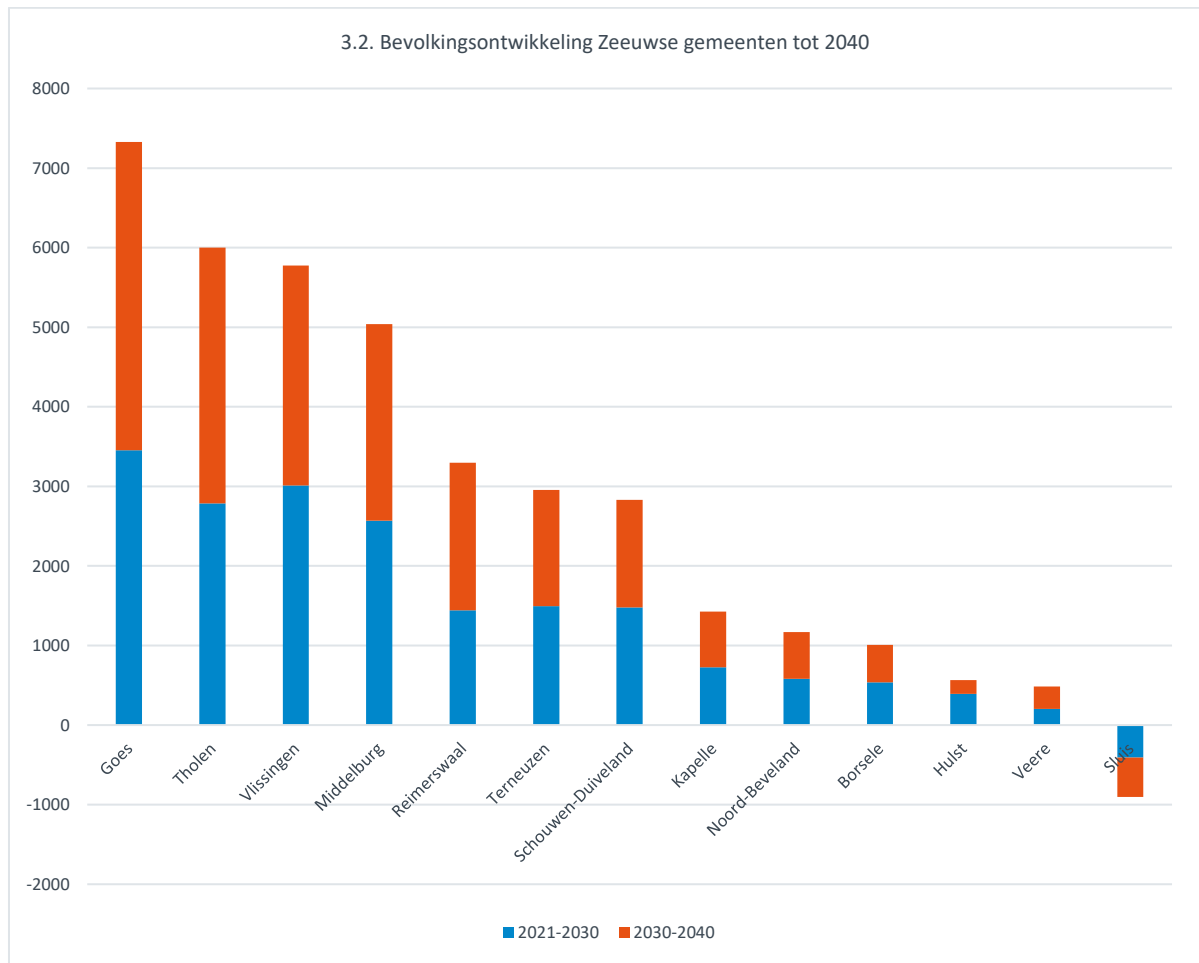

In figuur 3.1.2 is de bevolkingsontwikkeling van Zeeland van 1990 tot 2040 weergegeven, waarbij vanaf 2022 niet alleen de prognose maar ook de scenario's weergegeven zijn en de landelijke prognosemodellen Primos en PEARL. PEARL wordt gemaakt door het Planbureau voor de Leefomgeving en werd in 2016 verstrekt door het CBS (Centraal bureau voor de Statistiek). Bij de scenario's (zie ook 2.6) zijn verschillende aannames gedaan voor het binnenlands- en buitenlands migratiesaldo. Duidelijk is dat de hoogte van de migratie zeer bepalend is voor de toekomstige bevolkingsontwikkeling van Zeeland. Opvallend is dat het scenario 'Migratiesaldo 0' leidt tot een sterke daling van het aantal inwoners, lager dan het scenario 'laag'. De landelijke prognoses PEARL en Primos laten een stabiele bevolkingsontwikkeling zien.

In figuur 3.1.3 is de jaarlijkse bevolkingsgroei van Zeeland weergegeven van 2003 tot 2040. In dit figuur is duidelijk te zien dat er bij de prognose wordt uitgegaan van het doortrekken van de ontwikkelingen van de jaren 2020 en 2021 naar de toekomst toe. De bevolking zal stevig blijven groeien, maar als gevolg van een sterfteoverschot wel met een steeds lager wordende jaarlijkse groei.

3.2. Bevolkingsontwikkeling Zeeuwse gemeenten tot 2040

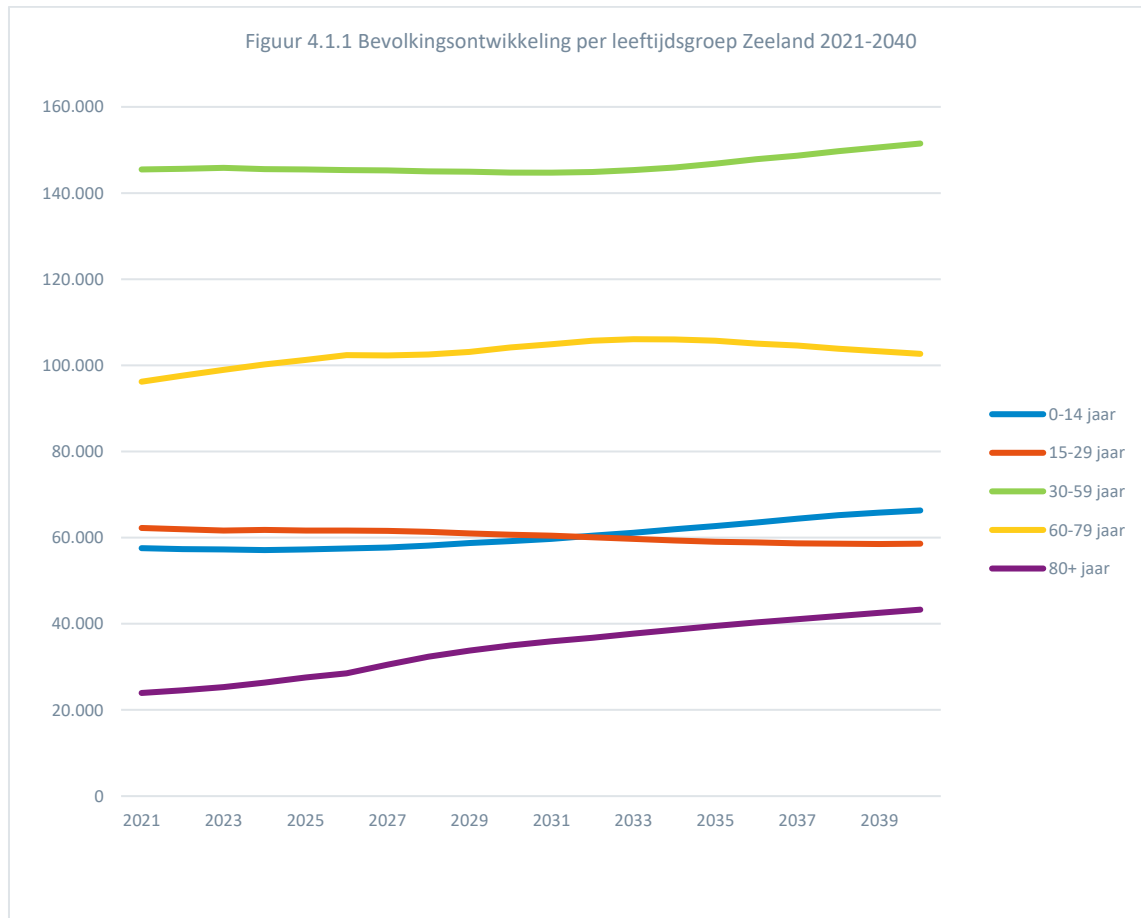
In figuur 3.2 is de ontwikkeling van de bevolking van Zeeuwse gemeenten te zien. De ontwikkeling wordt bepaald door de bevolkingscomponenten migratie en natuurlijke aanwas. In figuur 2.5.3. is aan de hand van de bevolkingscomponenten per gemeente te zien waarom gemeenten groeien of dalen. Op de gemeente Sluis na zullen alle Zeeuwse gemeenten de komende 20 jaar een groei van het aantal inwoners doormaken door de verwachte instroom van migranten. De landelijke trend waarbij de groei voornamelijk in de steden plaatsvindt, geldt in Zeeland ook voor de vier 'grote' steden in Zeeland. Maar ook in de gemeenten Reimerswaal, Tholen en Schouwen-Duiveland wordt een substantiële groei van het aantal inwoners voorzien.

4. Leeftijdsonwikkeling

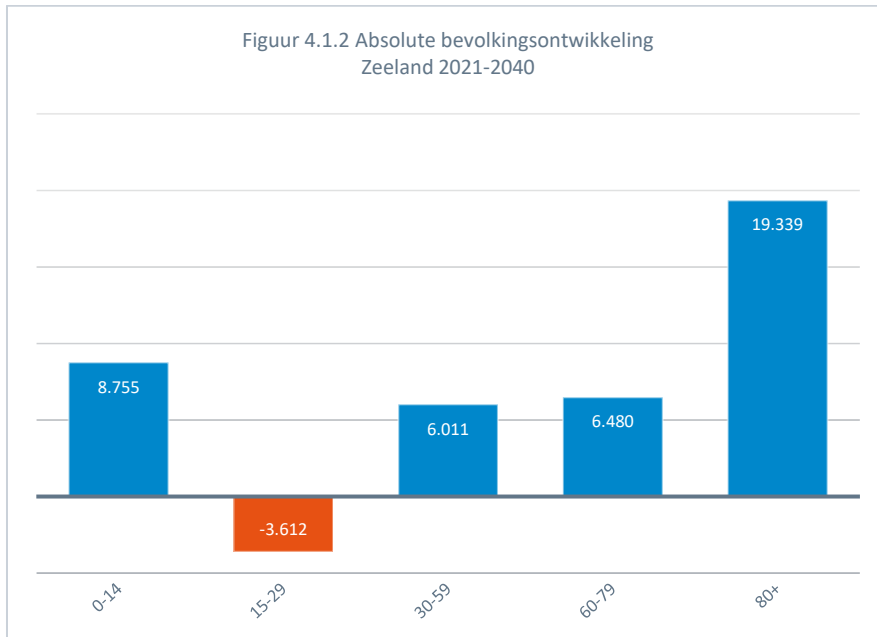
In dit hoofdstuk wordt de bevolkingsontwikkeling per leeftijdsgroep weergegeven van Zeeland en per gemeente. Vergrijzing is de belangrijkste trend, de bevolking van Zeeland wordt steeds ouder. Dit heeft gevolgen voor de beroepsbevolking en de populatie van basis- en middelbaar onderwijs.

4.1. Ontwikkeling leeftijden provinciaal

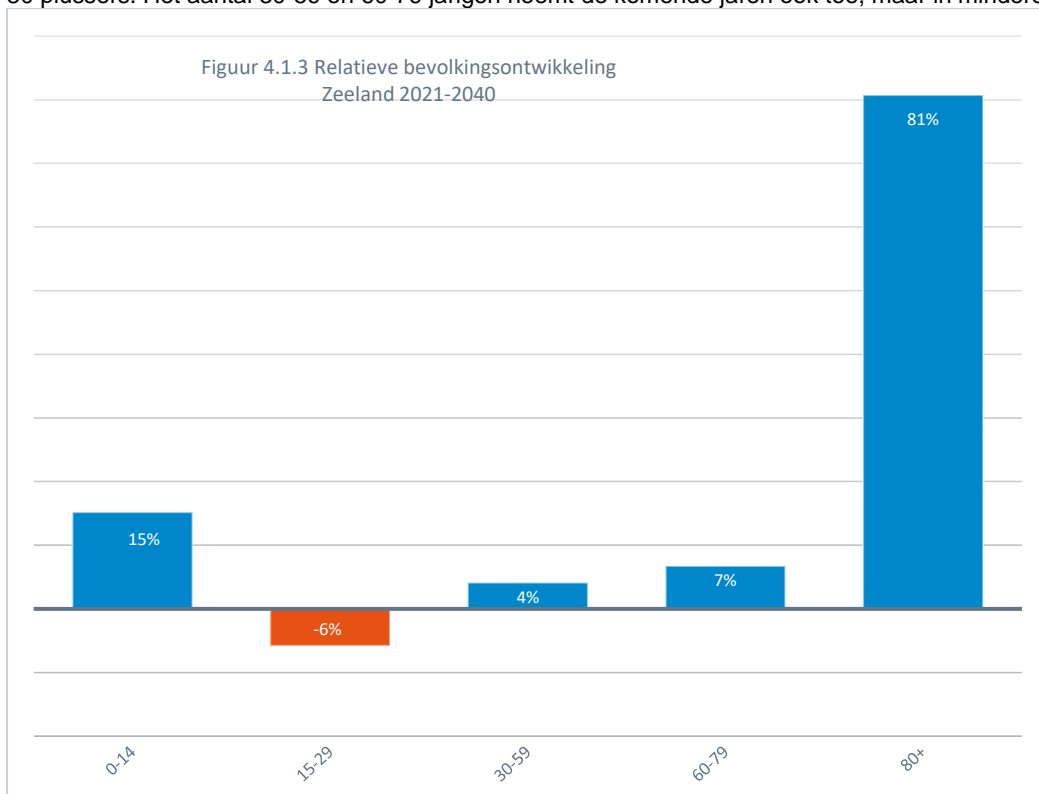
Bij de bevolkingsontwikkeling is er een onderscheid te maken in de ontwikkeling per leeftijdscategorie. Dit hoofdstuk geeft weer in welke leeftijdsgroepen de toe- of afname van de bevolking het sterkst is.

Figuur 4.1.1 laat zien dat de leeftijdsopbouw van Zeeland de komende jaren sterk verandert. Het meest opvallend is de stijgende lijn van het aantal 80+ers. De 'babyboom' generatie bevindt zich nu nog in de leeftijdsgroep 60-79 jaar maar zal na 2025 opschuiven naar de leeftijdsgroep 80+. De groep 60-79 jarigen zal daarna stabiliseren en licht afnemen. Door de hoge migratie en cohortverschuiving zal de groep 30-59 jarigen na 2030 toenemen. Hierdoor neemt de groep 0-14 jarigen ook toe. De groep 15-29 jarigen blijft wel afnemen, maar niet meer zo sterk als in het verleden.

In figuur 4.1.2 is weergegeven hoe de leeftijdsopbouw van de Zeeuwse bevolking verandert tot 2040. De groep tot 15 jaar neemt toe als gevolg van het hoger verwachte aantal geboortes en de hogere migratiesaldi. De groep 15-29 jarigen neemt in Zeeland af door het vertrek voor studie of werk naar elders in Nederland. Een groot deel van de jongeren verlaat Zeeland voor een studie waarna ze niet altijd meer terugkeren. De voorspelde afname is echter lichter dan in de afgelopen decennia waargenomen werd, toen jaarlijks een negatief saldo van 1000 getoerd werd. De groei van de bevolking wordt verder voor een groot deel veroorzaakt door de groei van het aantal 80 plussers. Het aantal 30-59 en 60-79 jarigen neemt de komende jaren ook toe, maar in mindere mate..

In 4.1.3 is de ontwikkeling van de leeftijdsgroepen als percentage van het basisjaar 2018 in beeld gebracht. De leeftijdsgroepen tot 80 veranderen eigenlijk in relatieve zin niet bijzonder veel, de groep 80+ verdubbelt bijna.

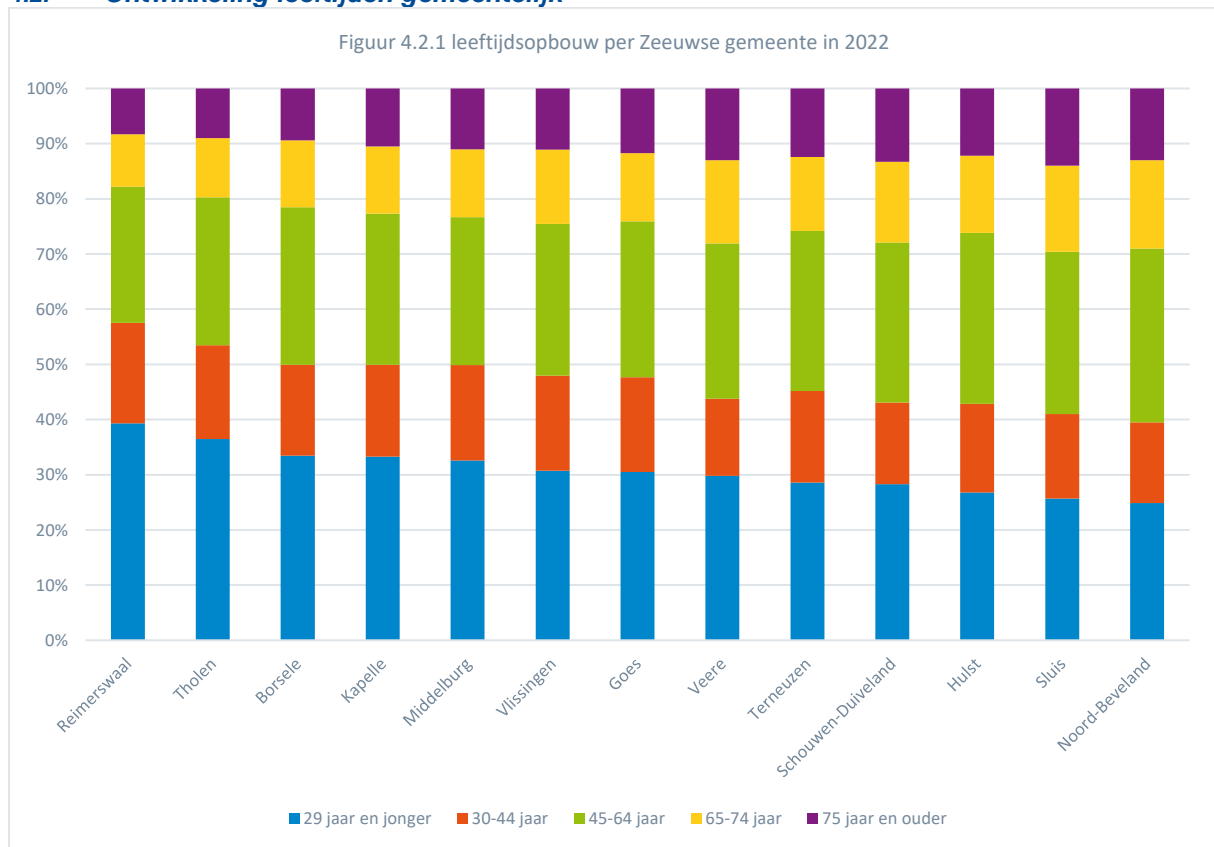
Figuur 4.1.4 Bevolkingspiramide Zeeland 2022 (licht) en 2040 (donkere kleuren)

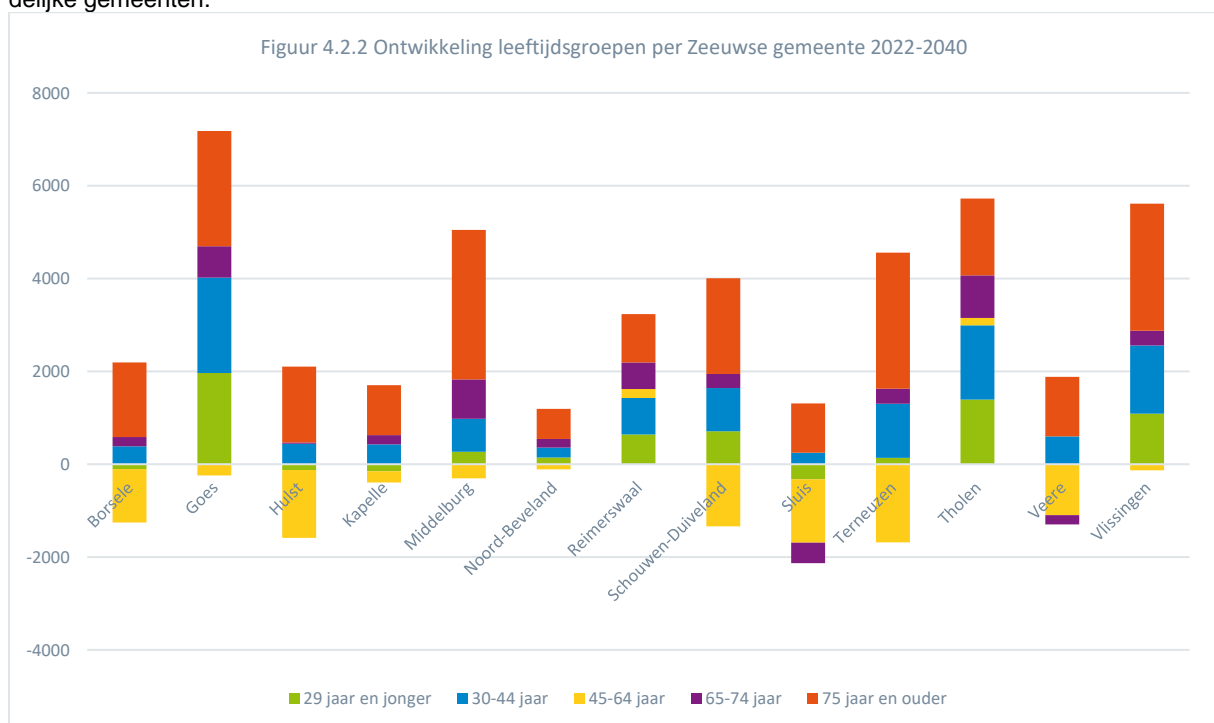
Bron: ABF Research - Primos 2021

In de bevolkingspiramide in figuur 4.1.4 is de leeftijdsopbouw van de Zeeuwse bevolking weergegeven voor de jaren 2022 en 2040. Voor zowel de mannen als vrouwen is een flinke groei te zien in de leeftijden 65 jaar en ouder. Binnen de groep 30-59 jarigen is er dan wel niet zoveel groei (zie de figuren 4.1.2 en 4.1.3) maar in de bevolkingspiramide zijn binnen deze groep wel grote verschuivingen te zien. Het aantal personen in de leeftijdsgroep 50-65 jaar neemt namelijk sterk af terwijl de groep 30-49 jarigen juist flink toeneemt. Waar het voorheen de vorm van een piramide had, met onderin de piramide de grootste groep; heeft de huidige vorm meer weg van een 'vogelverschrikker' die naar de toekomst toe verandert in een pijl. De oudste bevolkingsgroepen zijn het ruimst vertegenwoordigd, terwijl het aantal personen jonger dan 65 jaar de komende jaren afneemt. Ook hier is te zien dat de groep tot 15 jaar weer substantieel groeit ten opzichte van 2022. In 2040 belandt Zeeland in de laatste fase van de vergrijzingsgolf.

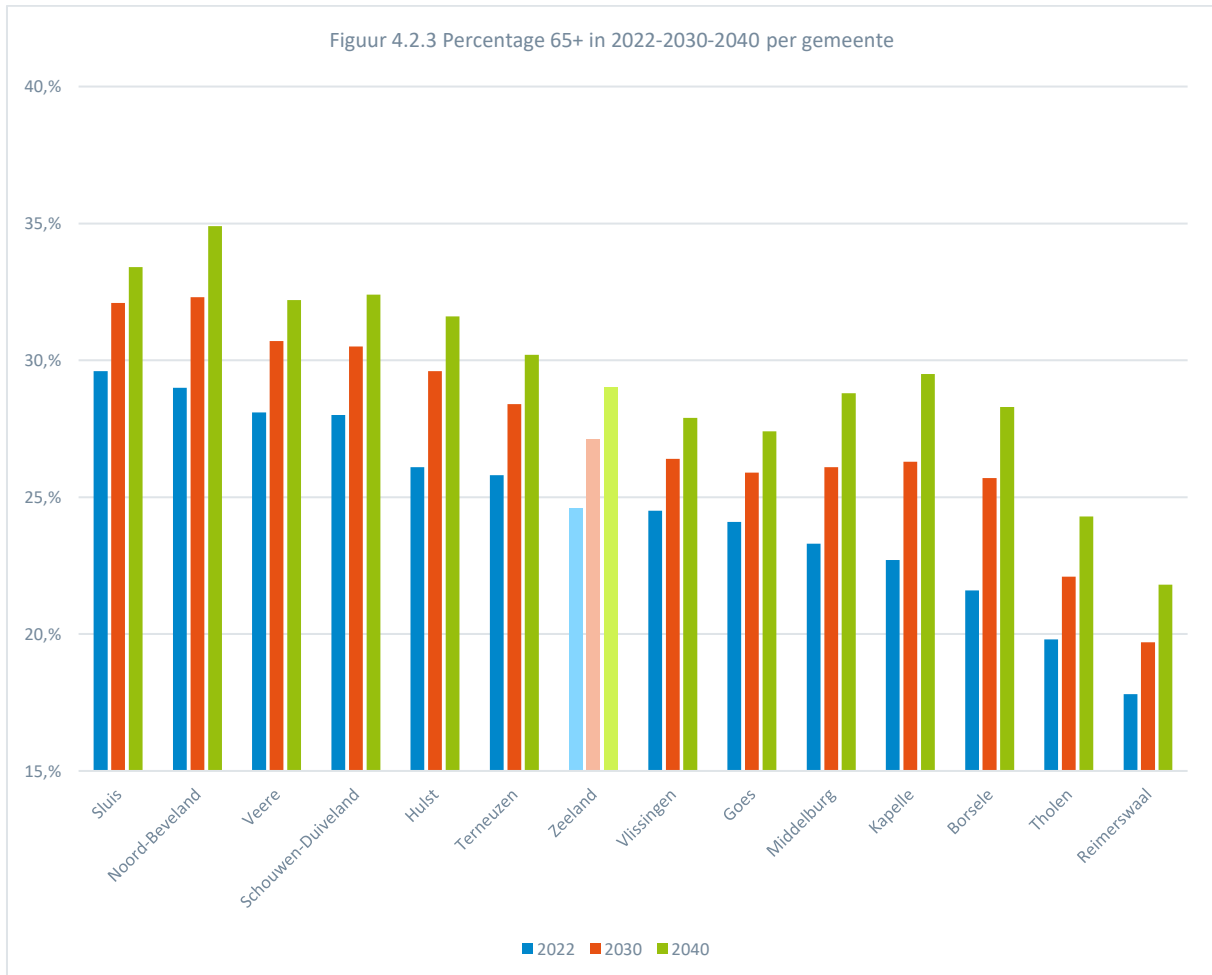
4.2. Ontwikkeling leeftijden gemeentelijk

In figuur 4.2.1. is de leeftijdsopbouw in percentages per Zeeuwse gemeente in 2022 te zien. De gemeenten vertonen opvallende verschillen. Reimerswaal en Tholen hebben duidelijk een 'jonge' bevolking, in tegenstelling tot de kustgemeenten en Zeeuws-Vlaanderen. De leeftijdsgroepen jonger dan 30 jaar en 45-64 jaar zijn het sterkst vertegenwoordigd in de gemeenten met een geboorteoverschot (Reimerswaal, Tholen, Borsele, Kapelle) en de stedelijke gemeenten.

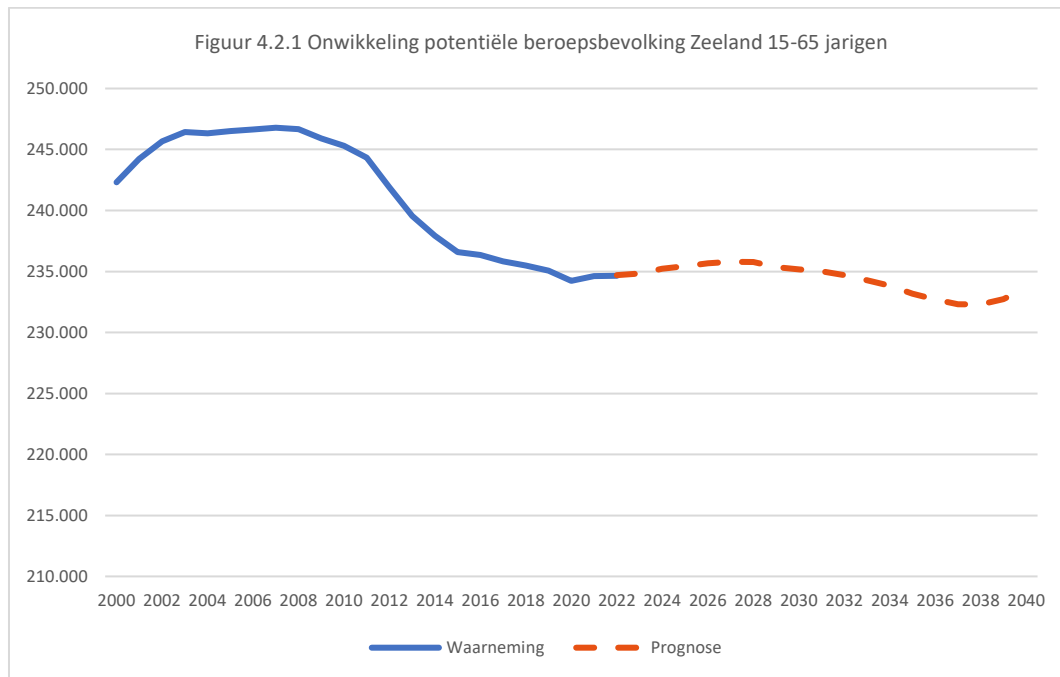

In bovenstaande figuur 4.2.2 is de ontwikkeling van de leeftijdsgroepen per Zeeuwse gemeente in de periode 2019-2040 weergegeven. Hierin valt op dat de leeftijdsgroep van 75 jaar en ouder in alle gemeenten sterk toeneemt. De leeftijdsgroep 45-64 jaar neemt daarnaast in alle gemeenten, met uitzondering van Reimerswaal, sterk af. Dit komt overeen met het beeld van de bevolkingsontwikkeling per leeftijdsgroep voor heel Zeeland.

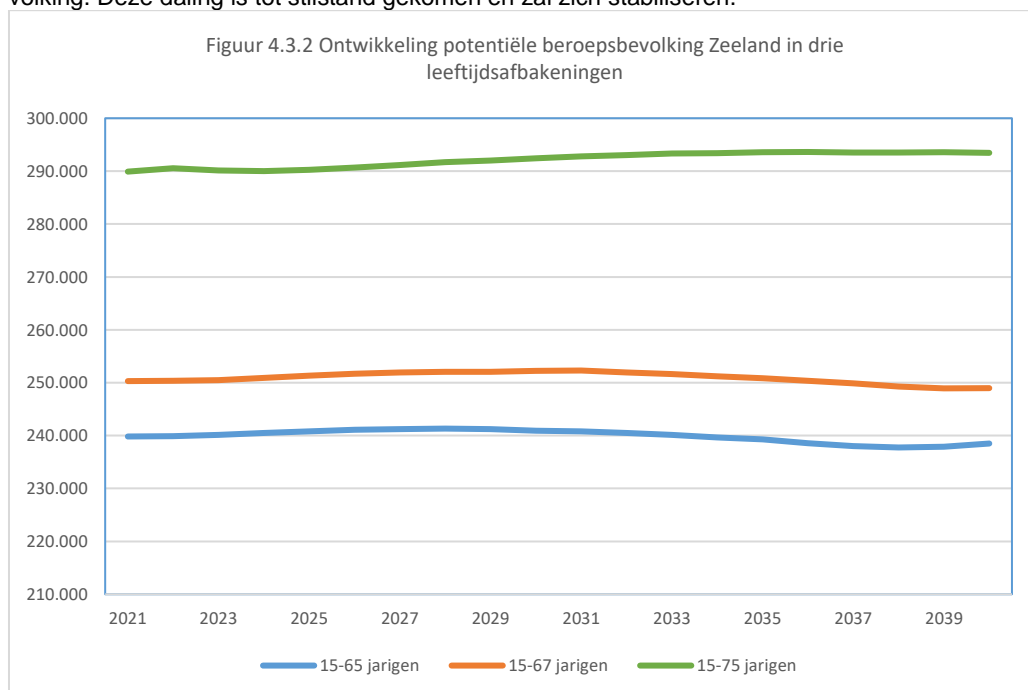

In figuur 4.2.3. is het percentage inwoners uit de leeftijdscategorie 65+ per gemeente weergegeven voor de jaren 2019, 2030 en 2040. Alle gemeenten vertonen een sterke toename van het aandeel 65-plussers. De grootste groei is te verwachten in de kustgemeenten. De gemeenten in De Bevelanden (op Goes en Noord-Beveland na) kennen een lagere groei van het aantal 65+ ers. Opvallend is dat de gemeente Sluis nu het sterkst vergrijsd is, maar dat de groei ervan meevalt, zodat in 2040 Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Veere en Hulst de gemeente Sluis zullen hebben ingehaald. Het lijkt erop dat de vergrijzing voorloopt in Sluis maar ook eerder stabiel gaat worden. In het midden van de figuur is de ontwikkeling van het percentage inwoners van 65 jaar en ouder voor heel Zeeland weergegeven.

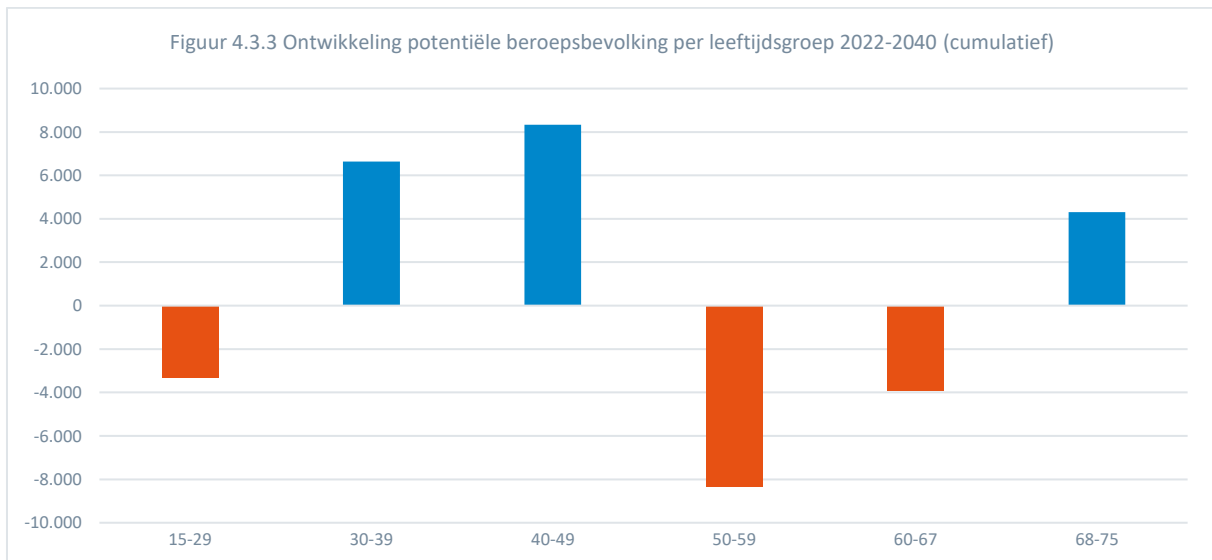
4.3. Ontwikkeling potentiële beroepsbevolking

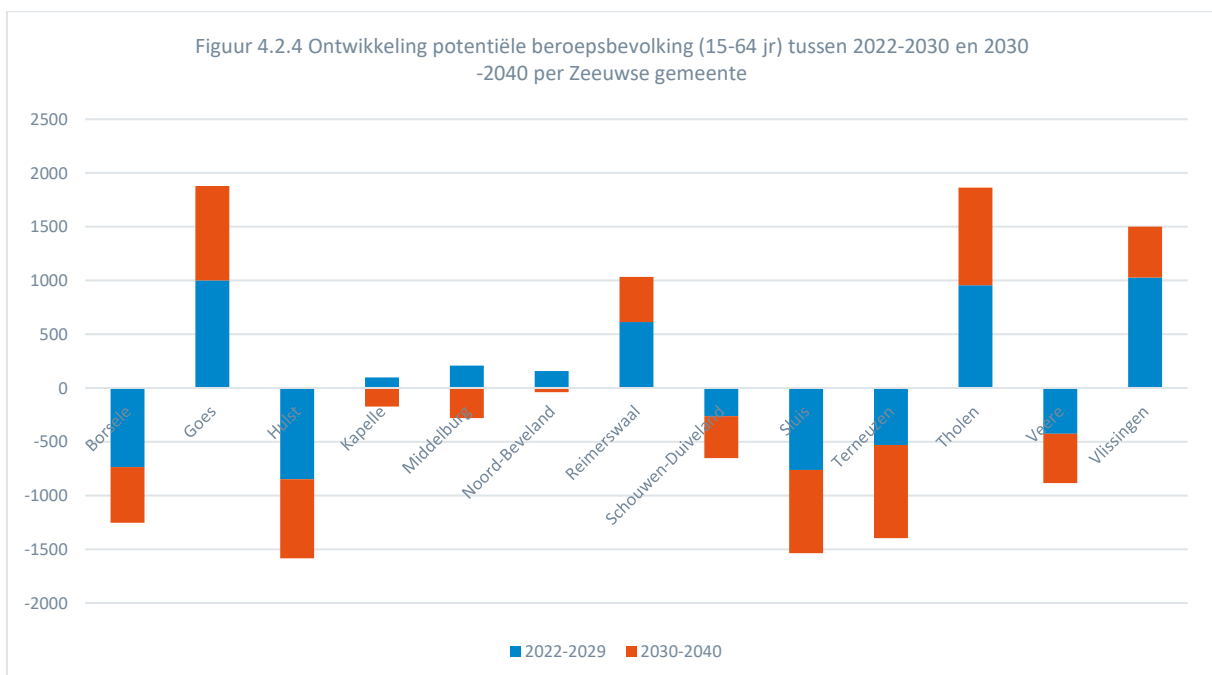
Figuur 4.3.1 is een weergave van de ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking van Zeeland. De potentiële beroepsbevolking bestaat in dit geval uit de bevolkingsgroep in de leeftijd van 15 tot 65 jarigen. De werkelijke beroepsbevolking is afhankelijk van de arbeidsparticipatiegraad, het percentage van de potentiële beroepsbevolking dat wil en kan werken. Dit percentage is lange tijd gestegen als gevolg van de toetreding van vrouwen op de arbeidsmarkt. Recent is de arbeidsparticipatiegraad ook gestegen door de toename van het aantal ouderen op de arbeidsmarkt. Het is afhankelijk van allerlei maatschappelijke, fiscale en economische factoren of de arbeidsparticipatiegraad verder blijft stijgen, stabiel blijft of gaat dalen. De cijfers tot 2022 zijn waargenomen ontwikkelingen, daarna gaat het om prognosecijfers. Vanaf 2011 is er sprake van een sterke daling van de potentiële beroepsbevolking. Deze daling is tot stilstand gekomen en zal zich stabiliseren.

De definitie van de potentiële beroepsbevolking is *het deel van de bevolking dat gelet op zijn leeftijd in aanmerking komt voor deelname aan het arbeidsproces* (CBS). Door het verhogen van de AOW leeftijd naar 67 jaar en de per 1 januari 2015 in werking getreden internationale definitie, is in figuur 4.3.2 de prognose van de potentiële beroepsbevolking op basis van deze verschillende definities weergegeven. Dit heeft alleen invloed op de omvang van de beroepsbevolking, maar niet zozeer op de ontwikkeling ervan.

De potentiële beroepsbevolking van Zeeland blijft door de toenemende verwachte migratie redelijk stabiel. Figuur 4.3.3 laat zien dat tot 2040 de afname van ruim de leeftijdsgroepen 15-29, 50-59 en 60-67 bijna wordt gecompenseerd door de toename in de leeftijdsgroepen 30-39 en 40-49 jaar. In deze figuur is ook ter illustratie de groep 68-75 jaar meegenomen, hoewel de arbeidsparticipatiegraad nog verwaarloosbaar is.

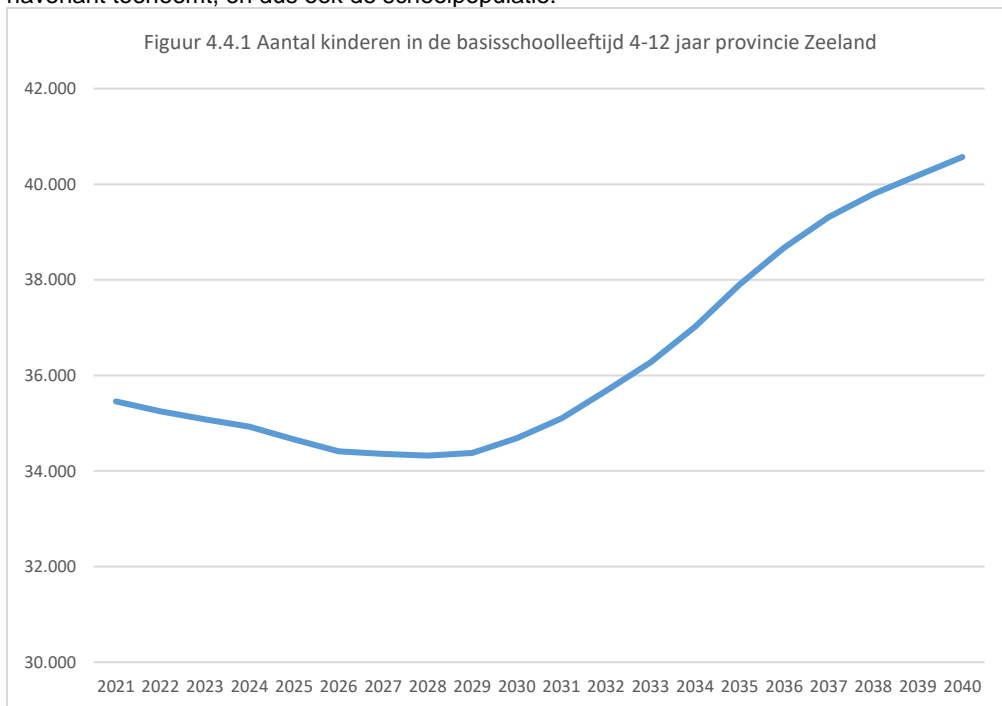

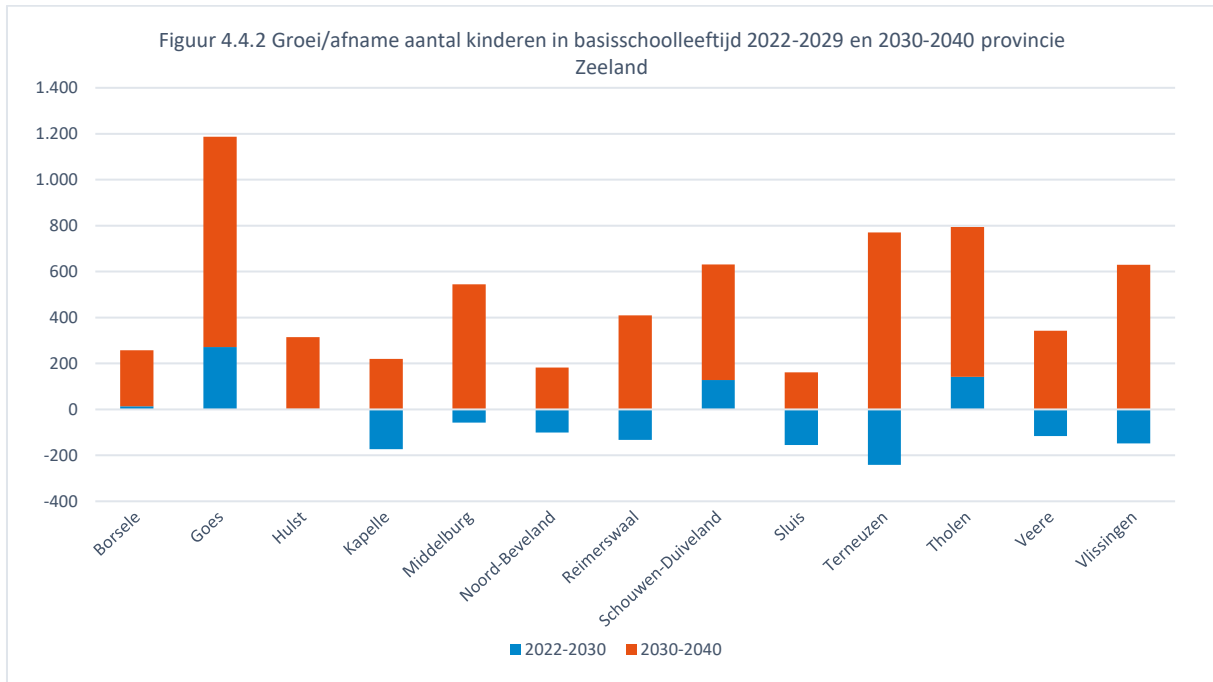
In figuur 4.3.4. is de ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking in de periode 2019-2029 en in de periode 2030-2040 per Zeeuwse gemeente weergegeven. Er is veel verschil tussen de gemeenten te zien. De gemeenten

Borsele, Hulst, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen en Veere laten een afname zien. De overige gemeenten, met name Goes, Reimerswaal, Tholen en Vlissingen laten juist een blijvende groei zien.

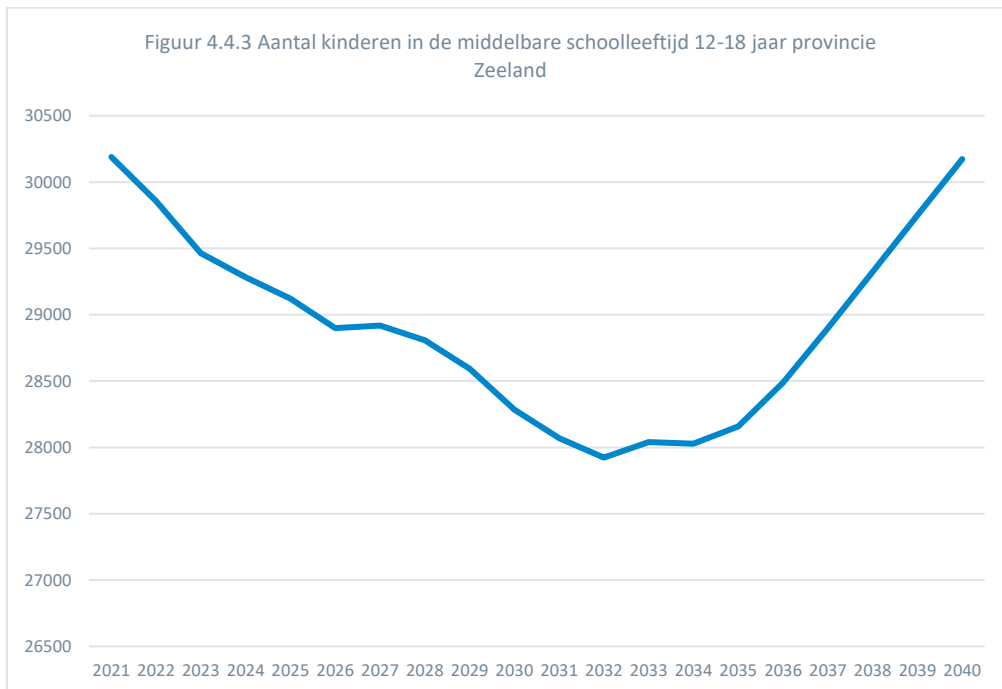
4.4. Ontwikkeling schoolpopulaties

Het aantal kinderen in de leeftijd 4 tot 12 jaar vormt de groep die grotendeels naar een basisschool gaat. Het geeft daardoor een belangrijke indicatie in hoeverre basisscholen verder moet inkrimpen en wanneer de daling van het aantal kinderen ophoudt. In figuur 4.4.1 is te zien dat het aantal kinderen de komende jaren nog licht daalt. Vanaf 2025 lijkt het aantal weer toe te nemen, het gaat dan om een groei van ongeveer 18% in 15 jaar. De schoolpopulatie hangt sterk samen met de ontwikkeling van het aantal geboorten. In figuur 2.4.1 is te zien dat het aantal vrouwen in de leeftijd 25-34 jaar een toename kent tussen 2020 en 2030, waardoor het aantal geboorten navenant toeneemt, en dus ook de schoolpopulatie.

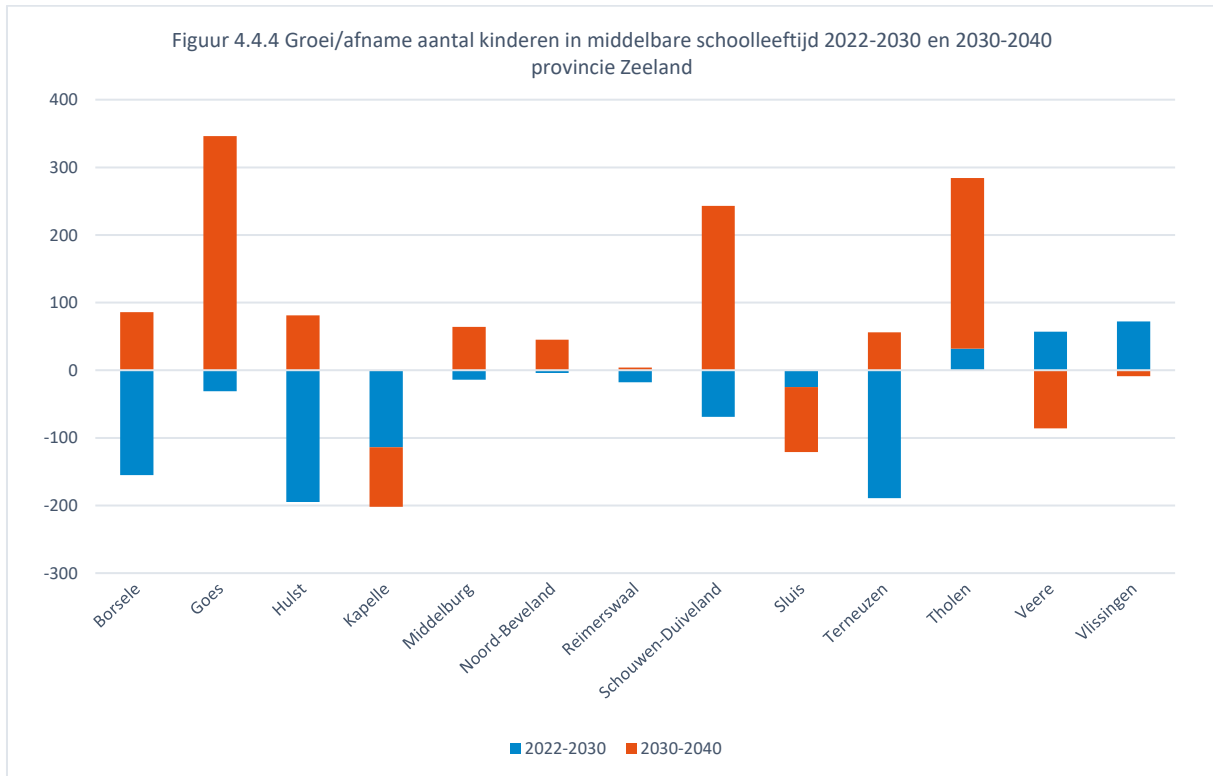

In figuur 4.2.2 is de toe- of afname van het aantal kinderen in de leeftijd 4 tot 12 jaar weergegeven voor de komende 10 jaar en de 10 jaar daaropvolgend per Zeeuwse gemeente. De komende 10 jaar wordt alleen in de gemeenten Goes, Schouwen-Duiveland en Tholen een toename van het aantal basisschoolkinderen voorzien, terwijl in de 10 jaar daaropvolgend voor alle gemeenten een groei is waar te nemen.

In figuur 4.4.3. is de ontwikkeling van het aantal kinderen in de middelbare schoolleeftijd 12-18 jaar weergegeven. Voor deze leeftijdsgroep wordt een afname tot 2032 voorzien van zo'n 6%. Daarna neemt deze groep weer toe met 8% tot 2040.

In figuur 4.4.4. is de ontwikkeling van het aantal kinderen in de middelbare schoolleeftijd voor de komende 10 jaar en de 10 jaar daaropvolgend weergegeven. In lijn met het totaalbeeld voor Zeeland wordt voor alle gemeenten de komende 10 jaar een afname van het aantal kinderen in de leeftijd 12-18 jaar voorzien. De gemeenten Tholen, Veere en Vlissingen vormen hierop uitzonderingen. In de daaropvolgende 10 jaar lijken de rollen voor Veere en Vlissingen omgedraaid, want juist in die periode neemt de populatie af, in tegenstelling tot bijna alle gemeenten. Kapelle en Sluis laten in beide perioden een daling zien, Tholen als enige in beide perioden een stijging.

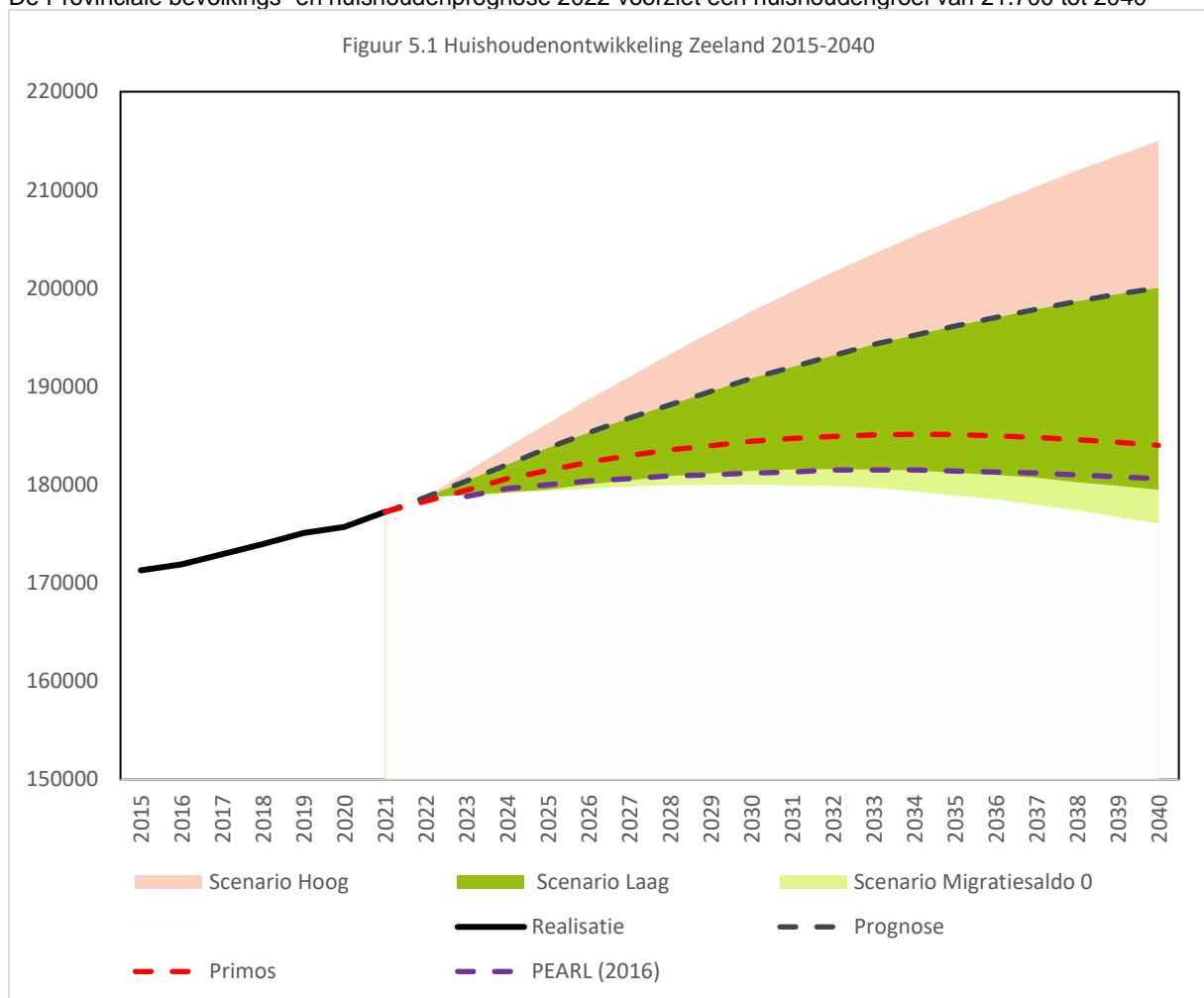

5. Huishoudens

De ontwikkeling van huishoudens is een belangrijk onderdeel bij de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat de verwachte huishoudengroei is van Zeeland en de Zeeuwse woningmarktregio's. Belangrijker nog dan de groei van het aantal huishoudens is de ontwikkeling van de verschillende huishoudentypen als gevolg van de vergrijzing.

5.1. Huishoudenontwikkeling Zeeland

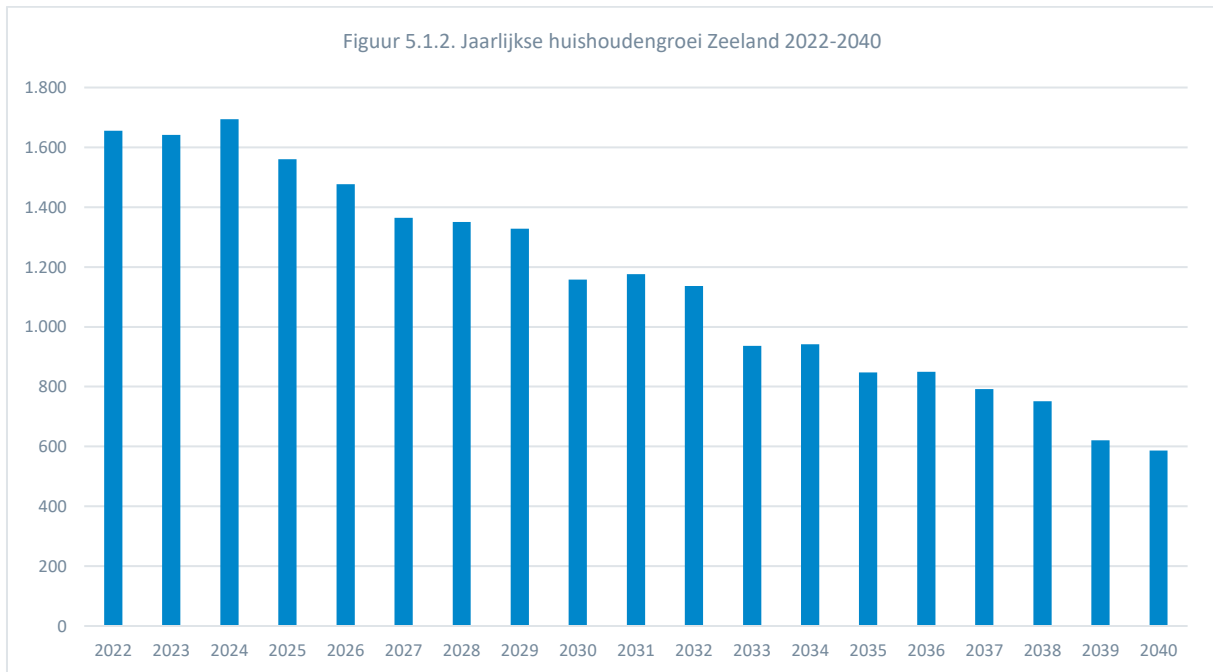
De huishoudengroei geeft weer in hoeverre de woningvoorraad zich moet ontwikkelen om alle huishoudens te kunnen huisvesten. In figuur 5.1 zijn verschillende scenario's weergegeven voor de huishoudenontwikkeling in Zeeland in de periode 2000 tot 2040. De zwarte lijn geeft de waargenomen ontwikkeling weer, deze splitst vanaf 2022 op in verschillende mogelijke scenario's. Ook de landelijke prognoses Primos en PEARL zijn weergegeven. De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 voorziet een huishoudengroei van 21.700 tot 2040

De scenario's geven de verschillende groeimogelijkheden weer op basis van de aannames zoals die in hoofdstuk 2 zijn beschreven. Migratie is hierbij de variabele, hoe hoger de migratiesaldi in de aannames, hoe hoger de uitkomst. Opvallend is de lage groei van het aantal huishoudens die door de landelijke prognose Primos en PEARL wordt verwacht, namelijk 5700 respectievelijk 2300 huishoudens.

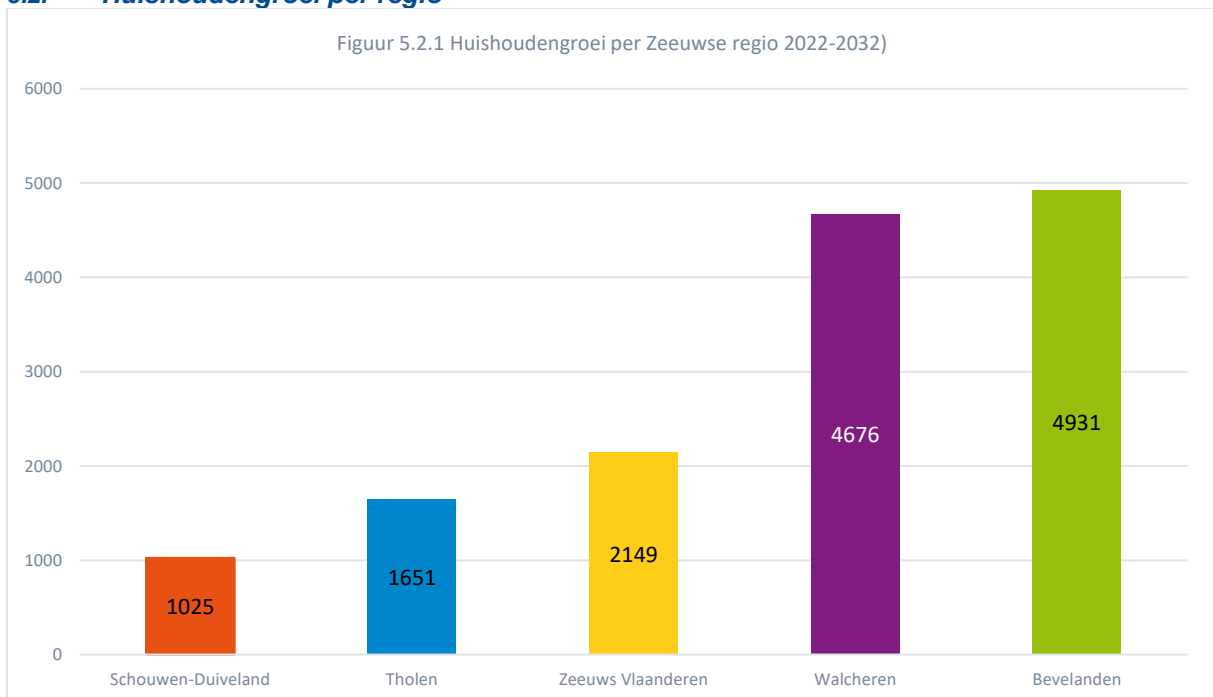
Het aantal huishoudens blijft nog groeien door de bevolkingsgroei, individualiseringstrend en de mate waarin ouderen ondanks zorgvraag zelfstandig blijven wonen. De gemiddelde huishoudengrootte blijft dan ook afnemen waardoor steeds meer woningen nodig zullen zijn. De verwachting is dat de huishoudengrootte zal afnemen van

2,18 naar 2,11 in 2032 en daarna stabiliseren. De afname in huishoudengroote draagt voor een flink deel (5.500) bij aan de huishoudengroei tot 2032.

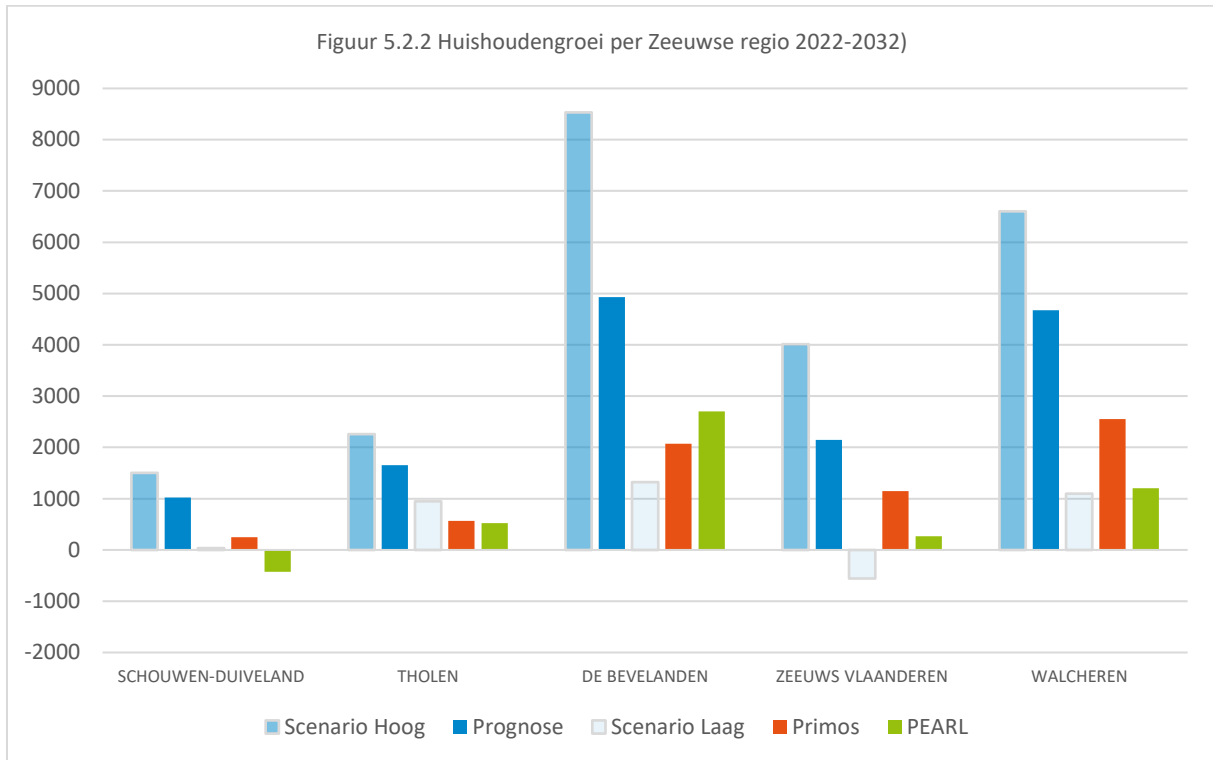

Figuur 5.1.2. laat zien dat de jaarlijkse huishoudengroei in Zeeland vanaf 2024 licht afneemt maar wel positief blijft.

5.2. Huishoudengroei per regio

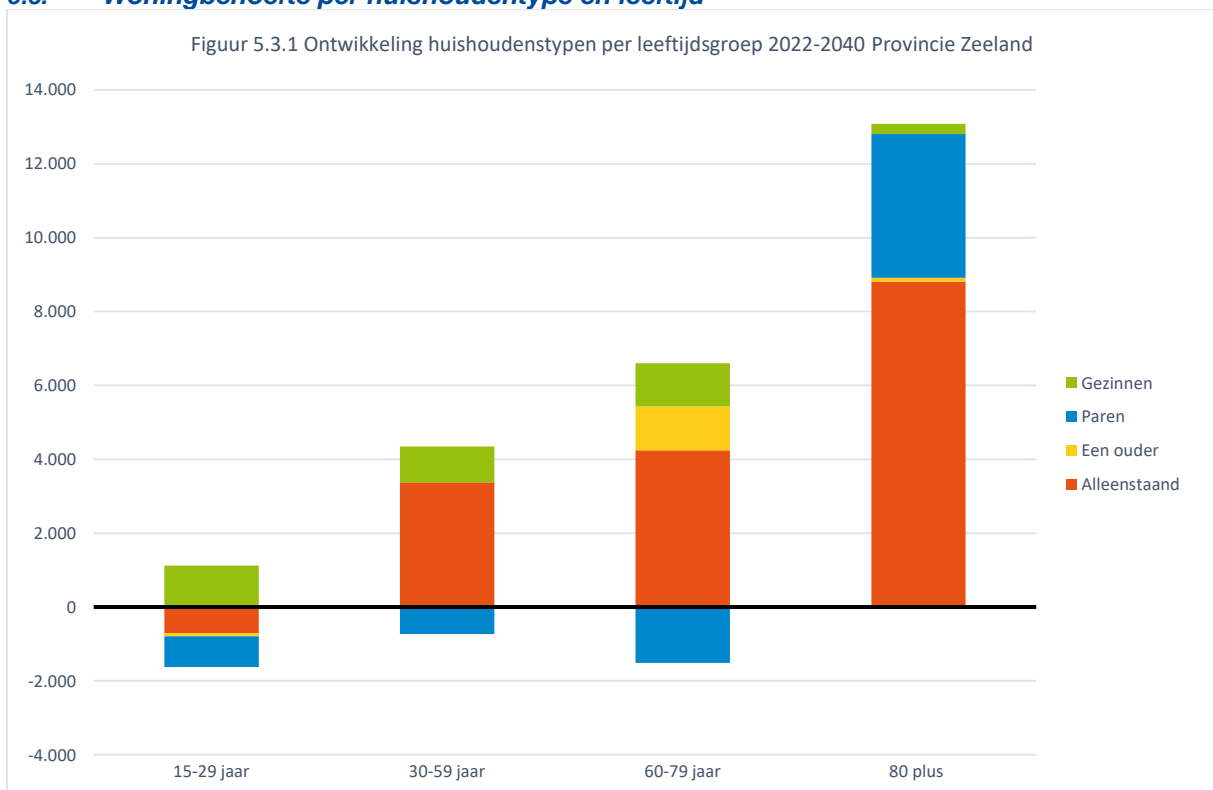

In figuur 5.2.1. is de huishoudengroei per Zeeuwse woningmarktregio voor de komende 10 jaar weergegeven. De huishoudengroei van de regio's Walcheren en de Bevelanden is aanzienlijk hoger die van de andere Zeeuwse regio's.

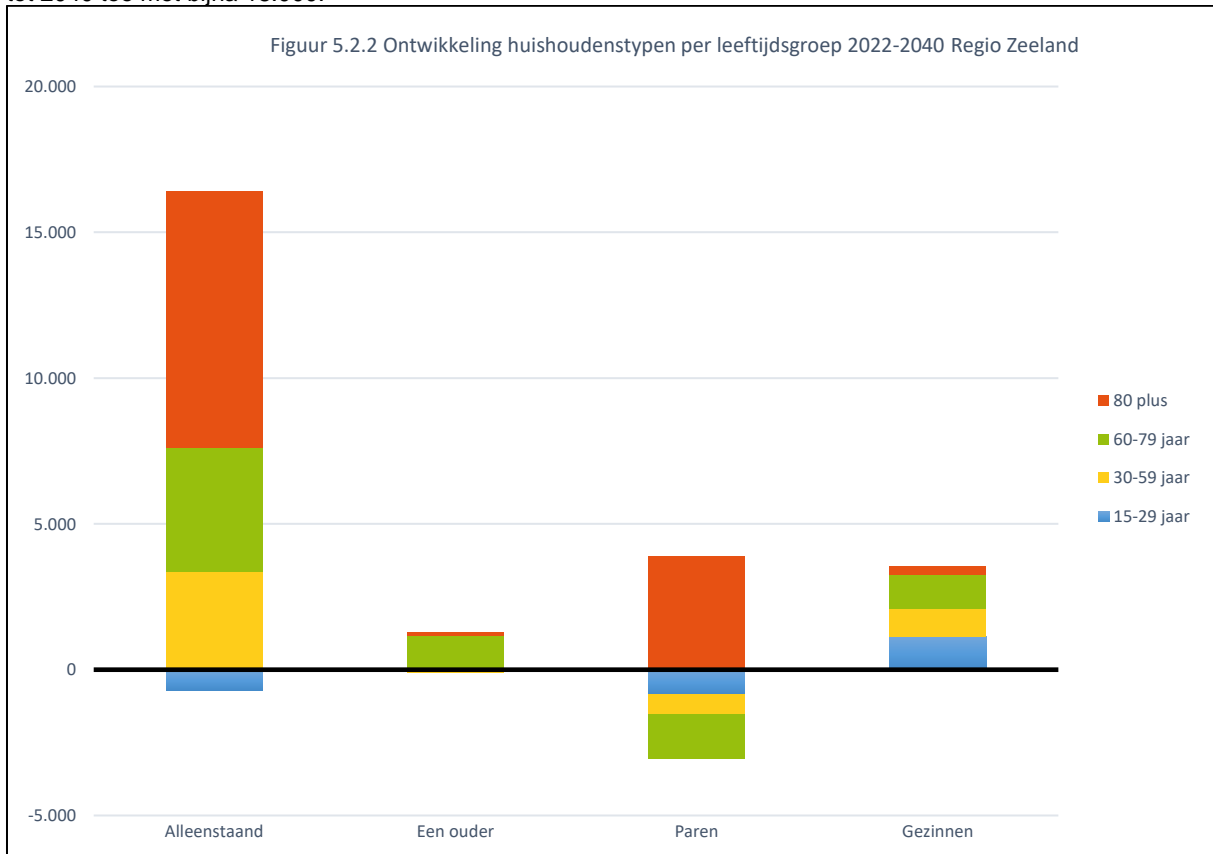

Figuur 5.2.2 laat de huishoudengroei zien per Zeeuwse regio volgens de scenario's en de landelijke prognosemodellen Primos en PEARL uit 2021. De Primos en PEARL prognose vallen lager uit dan de prognose, bij Schouwen-Duiveland en Tholen zelfs lager dan het scenario 'Laag'. De scenario's Hoog en Laag vormen de bandbreedtes waarin de regio's hun woningbehoefte kunnen afmeten, waarbij het uitgangspunt de Provinciale prognose is.

5.3. Woningbehoefte per huishoudentype en leeftijd

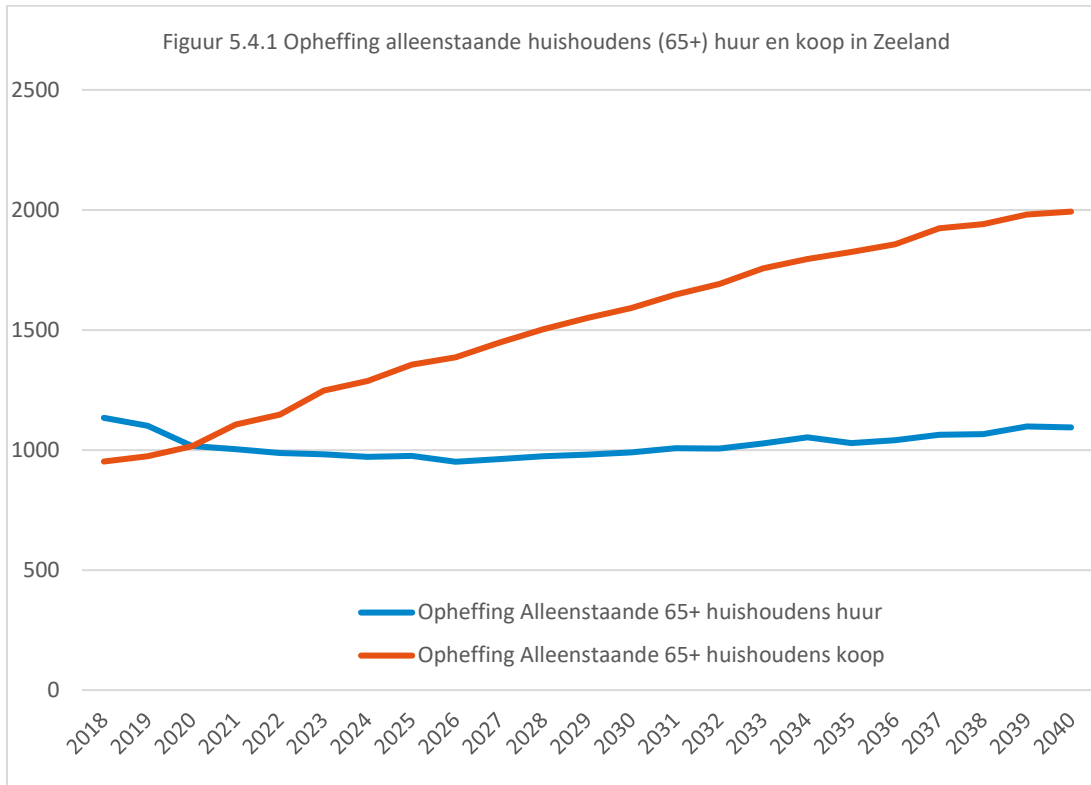
Bovenstaande figuur laat zien dat de huishoudensontwikkeling voornamelijk plaatsvindt bij de groep alleenstaanden, in het bijzonder de groep alleenstaande ouderen van 60 jaar en ouder. Tot 2040 zal het aantal huishoudens tot 60 jaar licht toenemen met zo'n 3.000, het aantal huishoudens met hoofdbewoners ouder dan 60 jaar neemt tot 2040 toe met bijna 18.000.

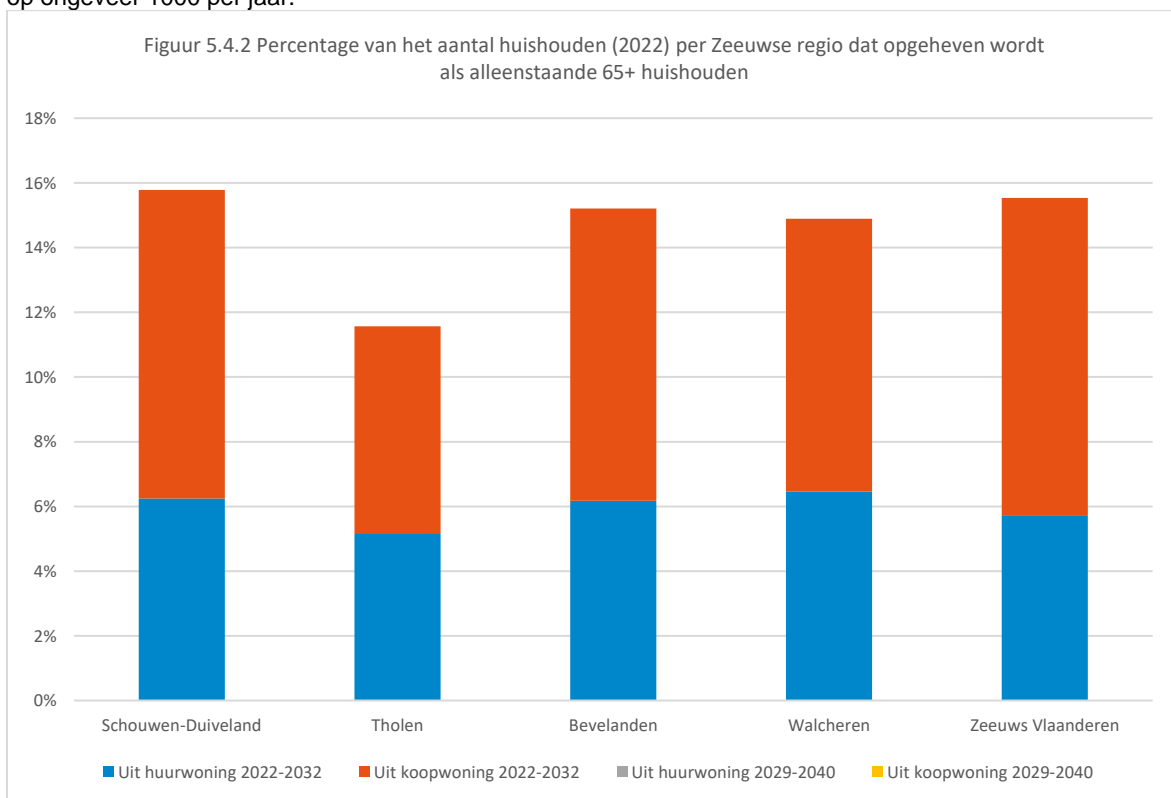
Figuur 5.3.2 bevat dezelfde gegevens als 5.3.1 maar is gekanteld. Nu is nog duidelijker te zien dat de groei voornamelijk plaatsvindt bij alleenstaande oudere huishoudens.

5.4. Leegkomende woningen door vergrijzing

Binnen het prognosemodel wordt berekend hoeveel huishoudens ontstaan door bijvoorbeeld scheiding of jongeren die uit huis gaan. Tegelijkertijd worden ook huishoudens 'opgeheven' door het overlijden van het enige overgebleven lid van een huishouden, samenwonen van twee huishoudens of door het verhuizen naar een instelling. Uit het model is het mogelijk om de ontwikkeling van het aantal 'opheffingen' van eenpersoonshuishoudens van 65 jaar in beeld te brengen. Het gaat hierbij voornamelijk om alleenstaanden die komen te overlijden of alleenstaande ouderen die op enig moment opgenomen worden in een verpleeghuis.

In figuur 5.4.1 is te zien dat de verwachting is dat de opheffing van alleenstaande 65+ huishoudens de komende jaren flink gaat toenemen in de koopsector. Het opheffen van deze huishoudens heeft gevolgen voor de woningvoorraad in Zeeland. De woningen waarin de groep ouderen woont, voldoen vaak niet aan de actuele eisen en behoeften. De opheffing door oudere alleenstaande huishoudens in huurwoningen blijft de komende jaren stabiel op ongeveer 1000 per jaar.

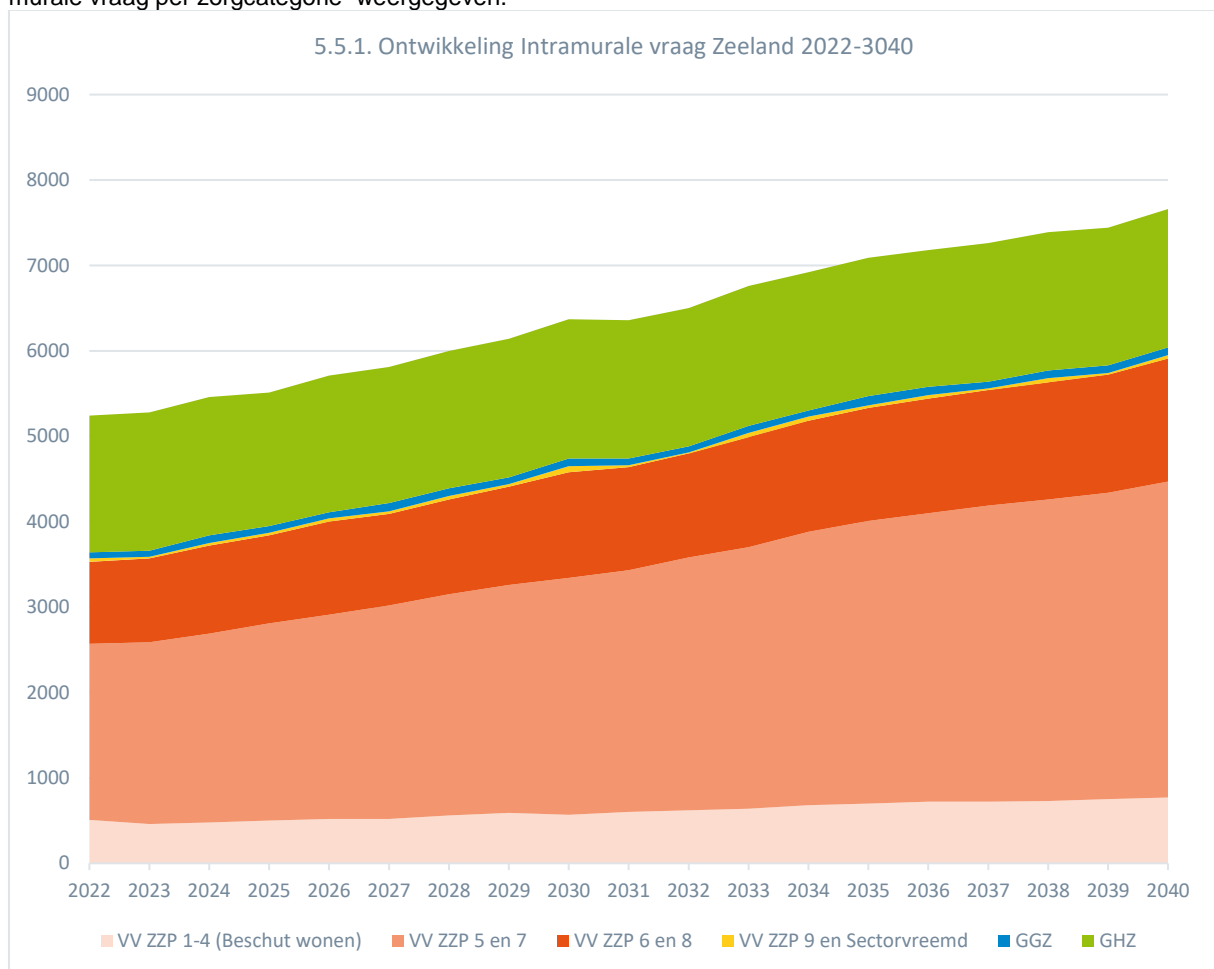

Met het verlaten van de woning komt doorgaans een verouderde woning op markt. In een gespannen woningmarkt levert dit geen probleem op. Wanneer er sprake is van een ontspannen woningmarkt door o.a. huishoudendaling vormen deze woningen een kwetsbaar deel van de woningvoorraad, die mogelijk niet meer gebruikt zal worden voor de woonfunctie waarvoor het gebouwd is. Dit kan leiden tot waardedaling, verpaupering en vervolgens tot verloedering van de directe omgeving.

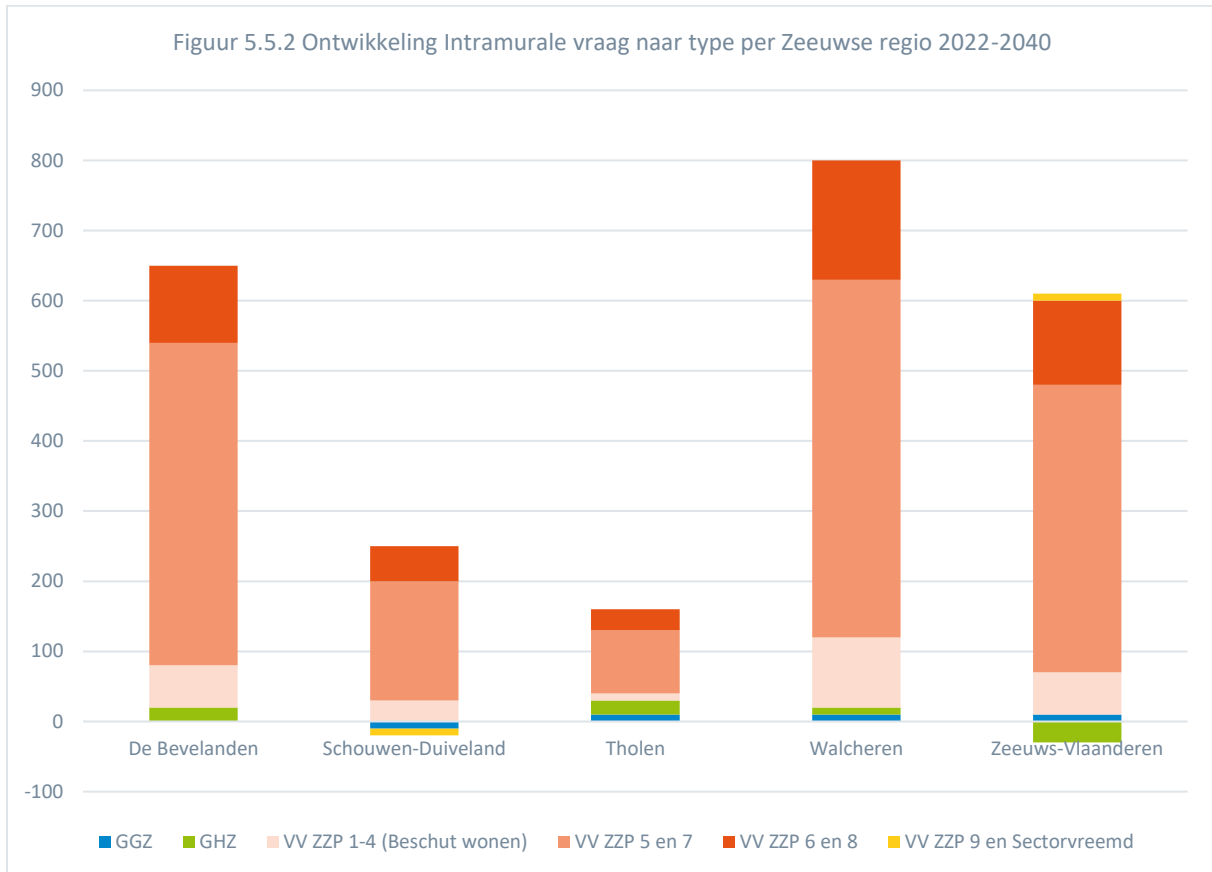
Figuur 5.4.2 laat zien dat de verhouding van het aantal alleenstaande 65+ huishoudens die tot 2032 worden opgeheven tot het totaal aantal huishoudens varieert tussen 11% en 16%. Relatief de meeste opheffingen vinden plaats op Schouwen-Duiveland en het minst op Tholen..

5.5. Woningbehoefte intramuraal

De ontwikkelingen in de zorg, waardoor ouderen gedwongen worden langer zelfstandig te blijven wonen, hebben ook invloed op het aantal plaatsen gevestigd in tehuizen. In figuur 5.5.1 is de verwachte ontwikkeling van de intramurale vraag per zorgcategorie weergegeven.

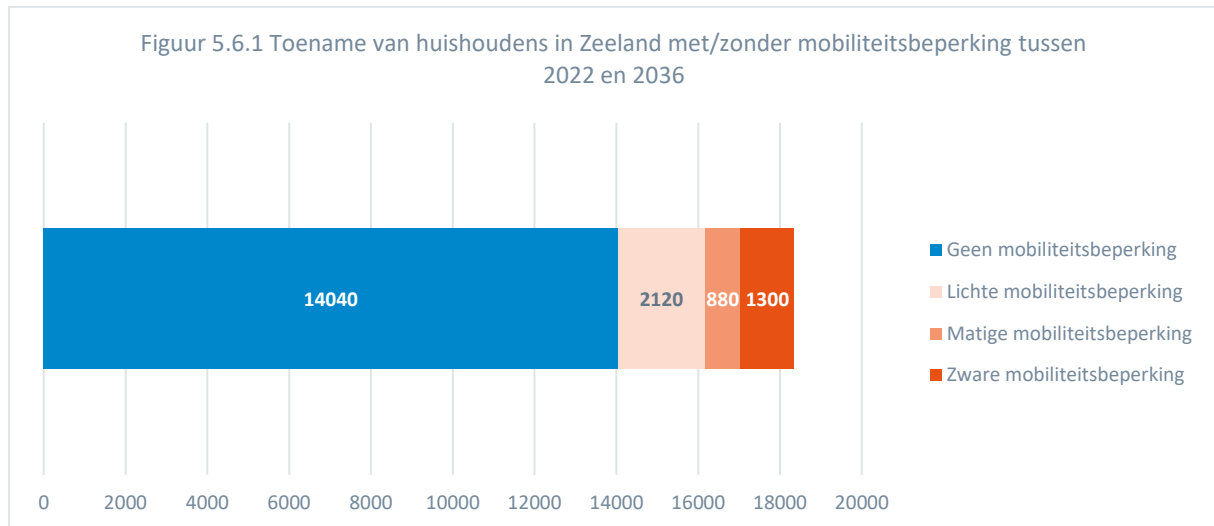
Na een periode van behoeftedaling door extramuralisering, waarbij tehuizen leger werden als gevolg van de regelgeving in de zorg en het sturen op langer thuis blijven wonen, neemt de behoefte vanaf 2022 juist weer toe. Deze toename van de vraag naar tehuisplaatsen wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de vergrijzing van de Zeeuwse bevolking. De groep ouderen, 60 jaar en ouder, neemt de komende jaren verder toe. Deze groep bereikt op een bepaald moment de leeftijd en gezondheid waardoor een plaats in een tehuis soms noodzakelijk is. De groei is vooral voorzien in de categorie ZP5 en 7.

In figuur 5.5.2. is te zien dat tot 2040 het aantal personen woonachtig in tehuizen of beschut wonen in alle regio's toeneemt. Vooral op Walcheren is er een grote extra behoefte aan tehuizen geschikt voor de zorgcategorieën ZP5 tm 8.

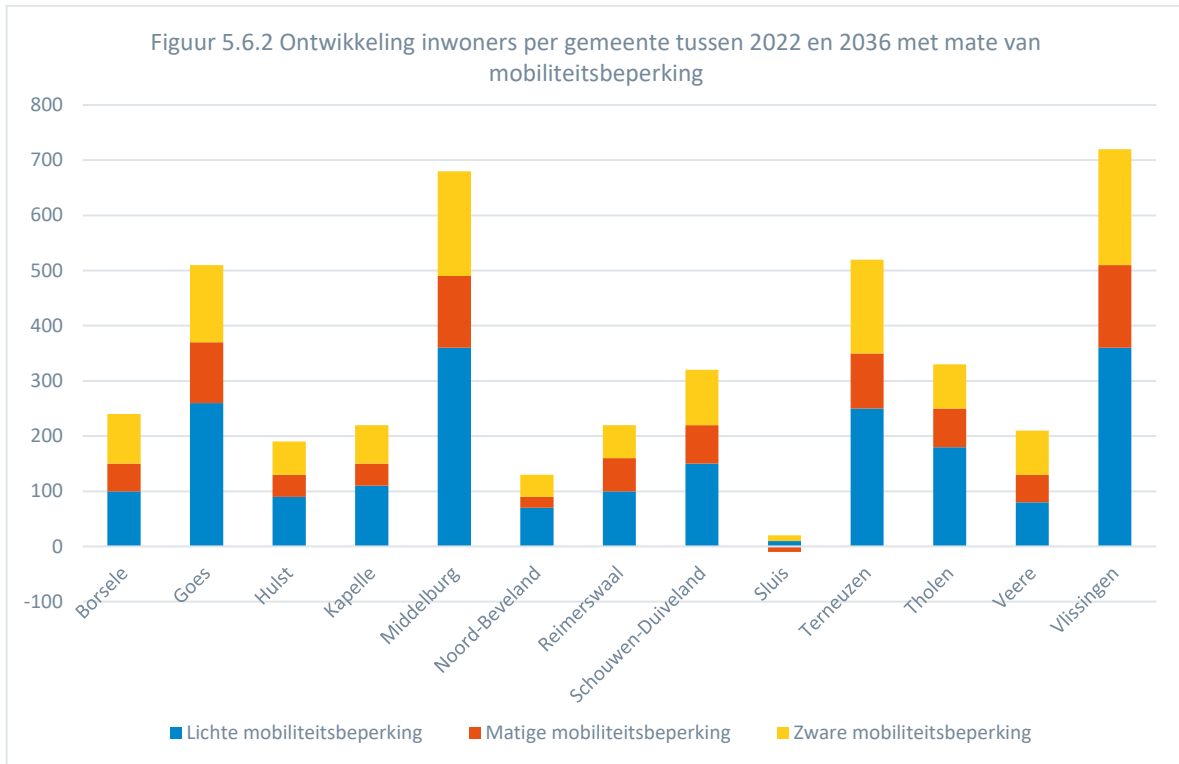
5.6. Woningbehoefte extramuraal (Fortuna berekeningen)

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 is door bureau ABF Research (in opdracht van de Provincie Zeeland) gebruikt als basis om een prognose te maken op het gebied van wonen en zorg in Zeeland. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het Fortuna model (zie ook de [website van ABF Research](#)). De ontwikkeling van huishoudens qua mobiliteitsbeperking en inkomen worden afgezet tegen de bestaande woningvoorraad, om zodoende de opgave voor wonen met zorg in beeld te brengen.

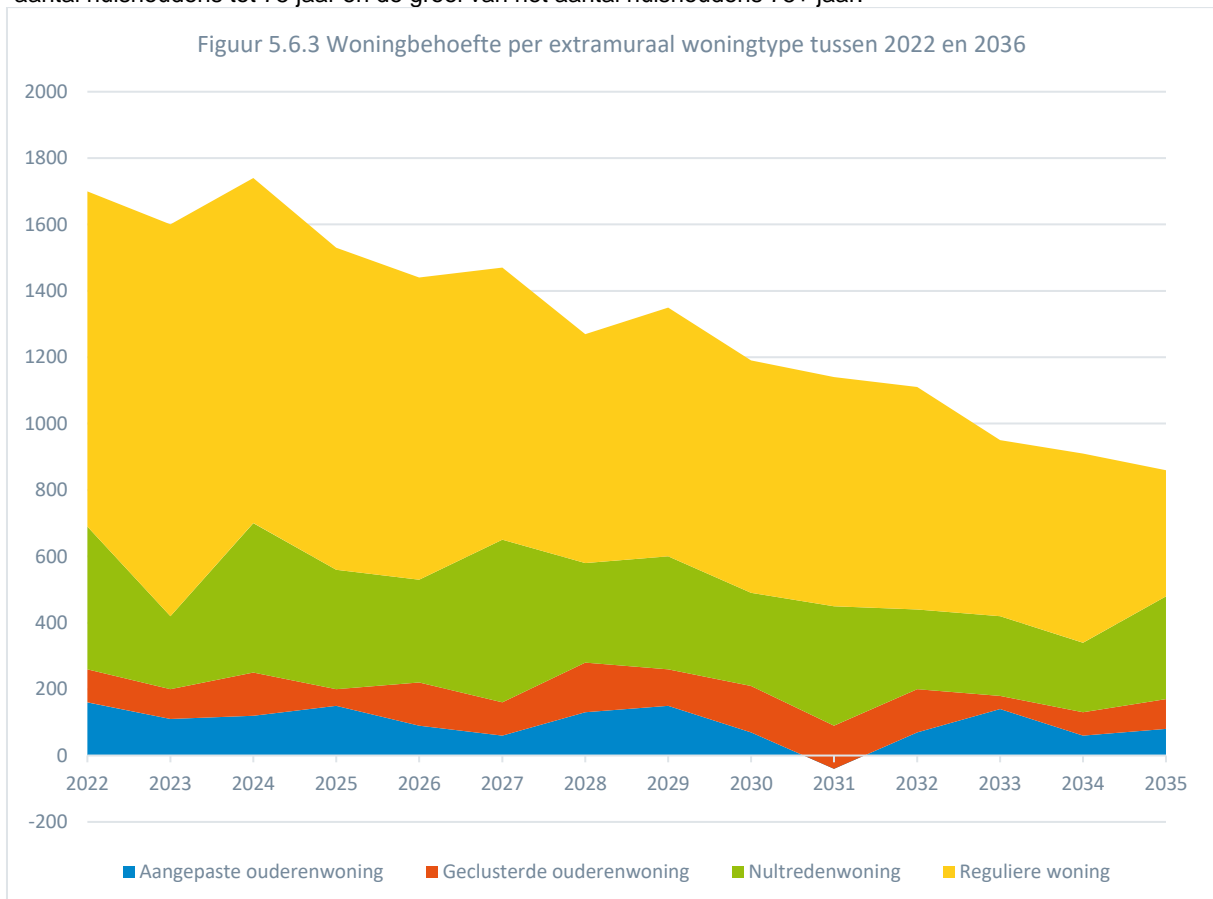

In figuur 5.6.1 is de ontwikkeling van het aantal inwoners van Zeeland tussen 2022 en 2036 te zien qua mobiliteitsbeperking. Van de huishoudengroei tot en met 2036 van 18.340 huishoudens heeft 4.300 te maken met een mate van mobiliteitsbeperking. De typering van mobiliteitsbeperking (zie ook WoON onderzoeken) is gebaseerd op het gebruik van hulpmiddelen voor mobiliteit en de door het hoofd en de eventuele partner van de huishouden ervaren mobiliteitsbeperkingen.

- *Mobiliteitsklasse 0 (Geen).* Huishoudens met geen of slechts zeer lichte mobiliteitsbeperkingen.
- *Mobiliteitsklasse A (Licht).* Huishoudens waarin zowel het hoofd als de eventuele partner een mobiliteitsbeperking heeft, en met moeite kan lopen en/of traplopen.
- *Mobiliteitsklasse B (Matig).* Betreft (i) huishoudens die gebruik maken van een scootmobiel, rollator of rolstoel, maar binnenshuis geen hulpmiddel voor mobiliteit gebruiken of (ii) huishoudens waarvan het hoofd en/of de partner een ernstige mobiliteitsbeperking heeft, en zonder hulp niet kan lopen en/of traplopen.
- *Mobiliteitsklasse C (Zwaar).* Betreft huishoudens die binnenshuis gebruik maken van een rolstoel of een rollator. Op basis van de omvang van deze groep is het mogelijk een inschatting te maken van de vraag naar rollator- en rolstoeltoegankelijke woningen.

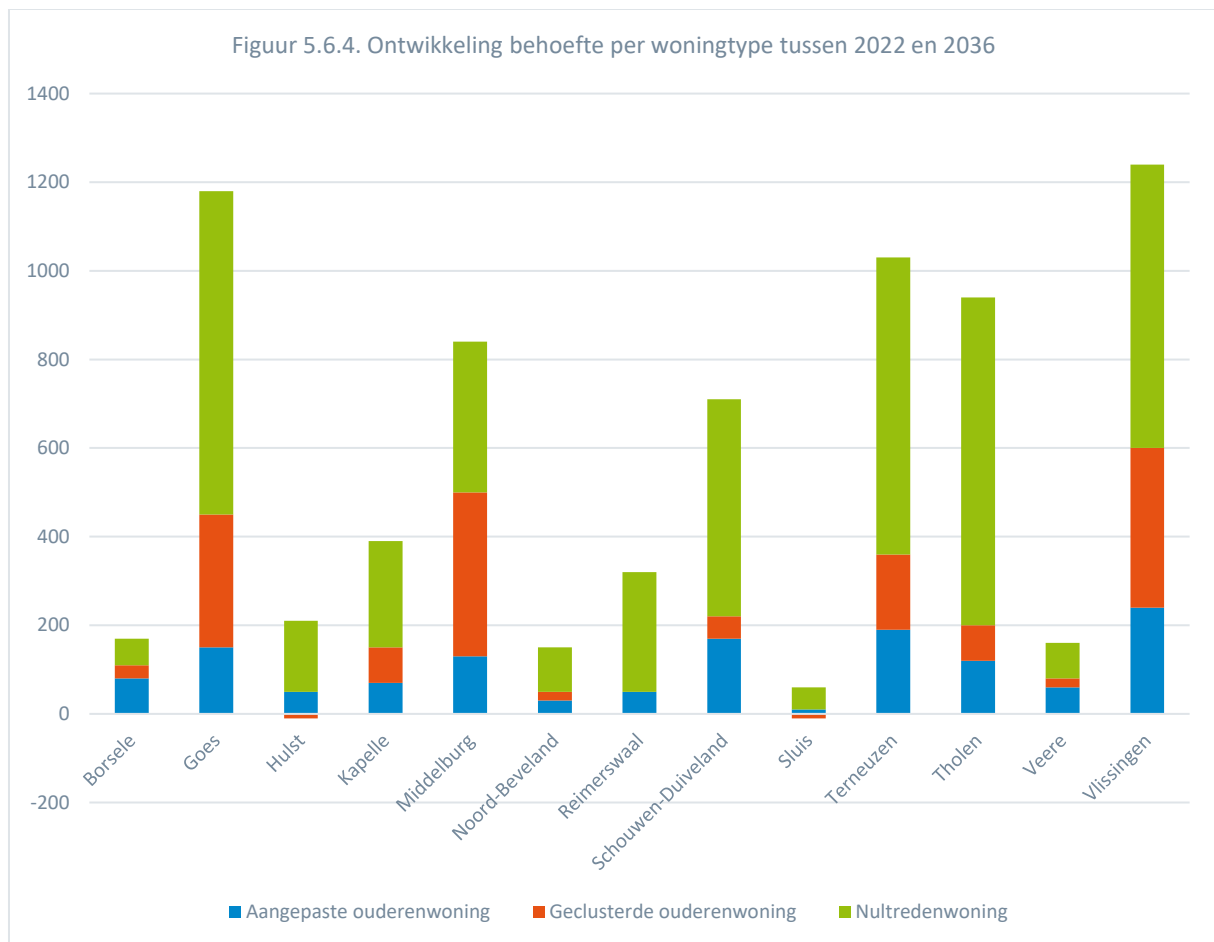

In figuur 5.6.2 is de verdeling van de groei van het aantal huishoudens met een mobiliteitsbeperking tot 2036 (4.300) verdeeld over de Zeeuwse gemeenten. Opvallend is de hoge groei in Middelburg en Vlissingen en de afwezigheid van groei in de gemeente Sluis. Dit laatste is te verklaren door het evenwicht tussen het dalende aantal huishoudens tot 75 jaar en de groei van het aantal huishoudens 75+ jaar.

In figuur 5.6.3 is de behoefte aan extramurale woonzorgtypen weergegeven tot 2036. Opvallend is de redelijke stabiele behoefte aan geclusterde, aangepaste en nultredenwoningen, terwijl de jaarlijkse behoefte aan reguliere woningen afneemt. De definities van de woonzorgtypen zijn als volgt:

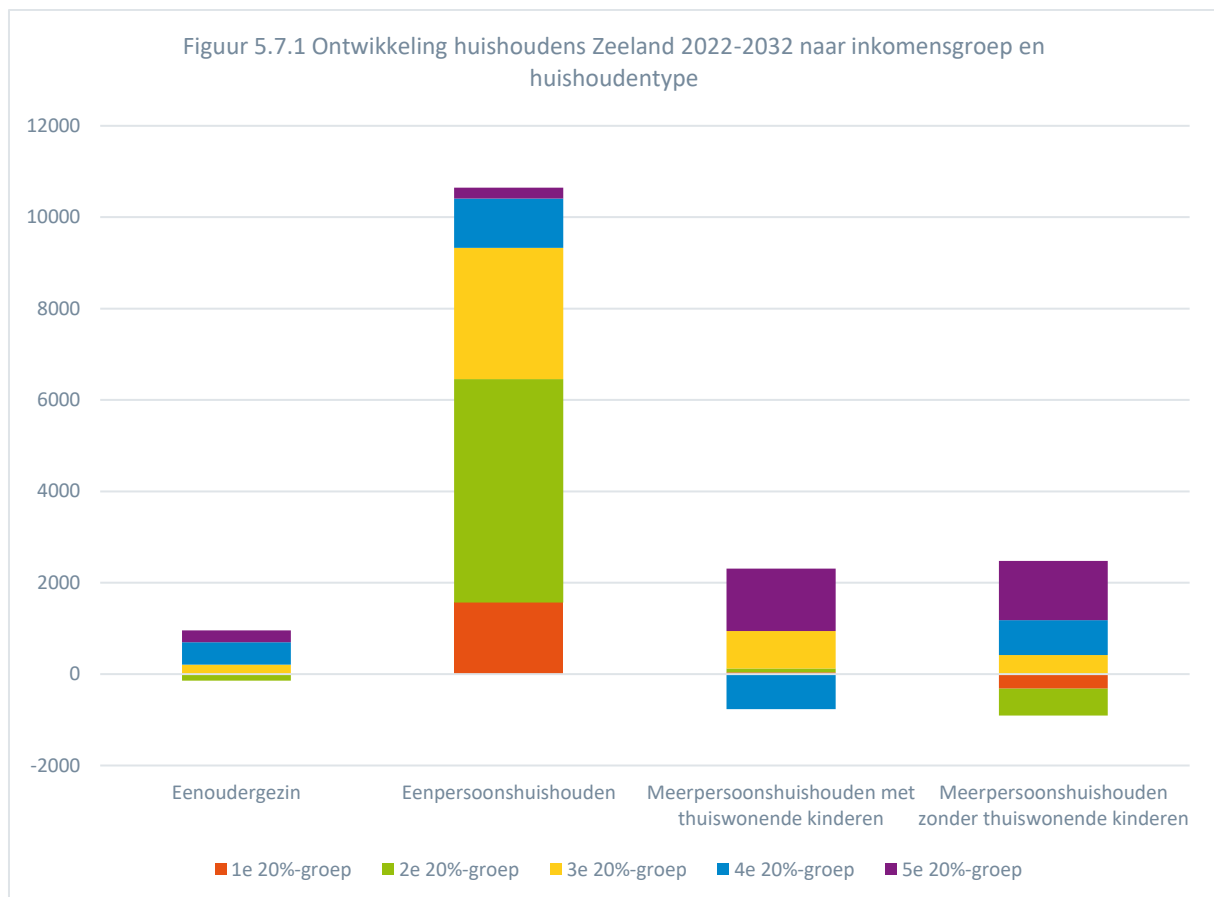
- *Geclusterde ouderenwoning. Betreft een woning die deel uitmaakt van een complex of groep van woningen speciaal bestemd voor ouderen. Hiertoe behoren o.a. woonzorgcomplexen, aanleunwoningen en serviceflats.*
- *Aangepaste woning. Een woning is een aangepaste woning als er ten behoeve van personen met een handicap of lichamelijke beperking speciale voorzieningen zijn aangebracht in de woning of als de woning daarvoor bouwkundig is aangepast. Daarbij kan het gaan om een traplift, hellingbaan, aan- of uitbouw, maar ook om kleinere aanpassingen.*
- *Nultredenwoning. De woning is een nultredenwoning indien deze zowel extern toegankelijk is (de woonkamer dient bereikbaar te zijn vanaf de straat zonder trap te hoeven lopen) als intern toegankelijk is (vanuit de woonkamer zijn zonder traplopen de keuken, het toilet, de badkamer en tenminste één slaapkamer te bereiken)*

In figuur 5.6.4 is de toename van het aantal woonzorgwoningen tot 2036 weergegeven per gemeente in Zeeland. Opvallend is de relatief grote behoefte aan geclusterde- en nultredenwoningen in met name de vier steden en Tholen.

5.7. Betaalbaarheid

De Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022 is door bureau ABF Research (in opdracht van de Provincie Zeeland) gebruikt als basis om een prognose te maken op het gebied van wonen en gewenste woontypes in Zeeland. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het Socrates model (zie ook de [website van ABF Research](#)). “Socrates is een scenario-instrument waarmee de toekomstige vraag en aanbod op de woningmarkt in beeld worden gebracht. In lijn met zijn naamgever ‘filosofeert’ het model over de situatie op de woningmarkt op basis van aannames over relevante processen zoals demografie, inkomens, voorkeuren, woningvoorraad en beleid” Op basis van de huishoudenontwikkeling die voortvloeit uit de Provinciale bevolkings- en huishoudenprognose 2022, de verwachte inkomensontwikkeling, de woonvoorkeuren (WoON onderzoeken) en de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad van Zeeland, wordt voorspeld welke toevoeging van woningen nodig is om aan de kwalitatieve vraag van de huidige en toekomstige Zeeuwse bevolking te voldoen.

Figuur 5.7.1 laat de ontwikkeling zien van huishoudens in Zeeland in de komende tien jaar, ingedeeld naar huishoudentype en inkomensgroep. Alle huishoudens zijn hierbij op basis van huishoudensinkomens gegroepeerd in vijf inkomensgroepen.¹ Opvallend is de groei van het aantal eenpersoonshuishoudens, met name in de lagere inkomensgroepen. Bij meerpersoonshuishoudens zit de groei vooral in de hoogste inkomensgroep.

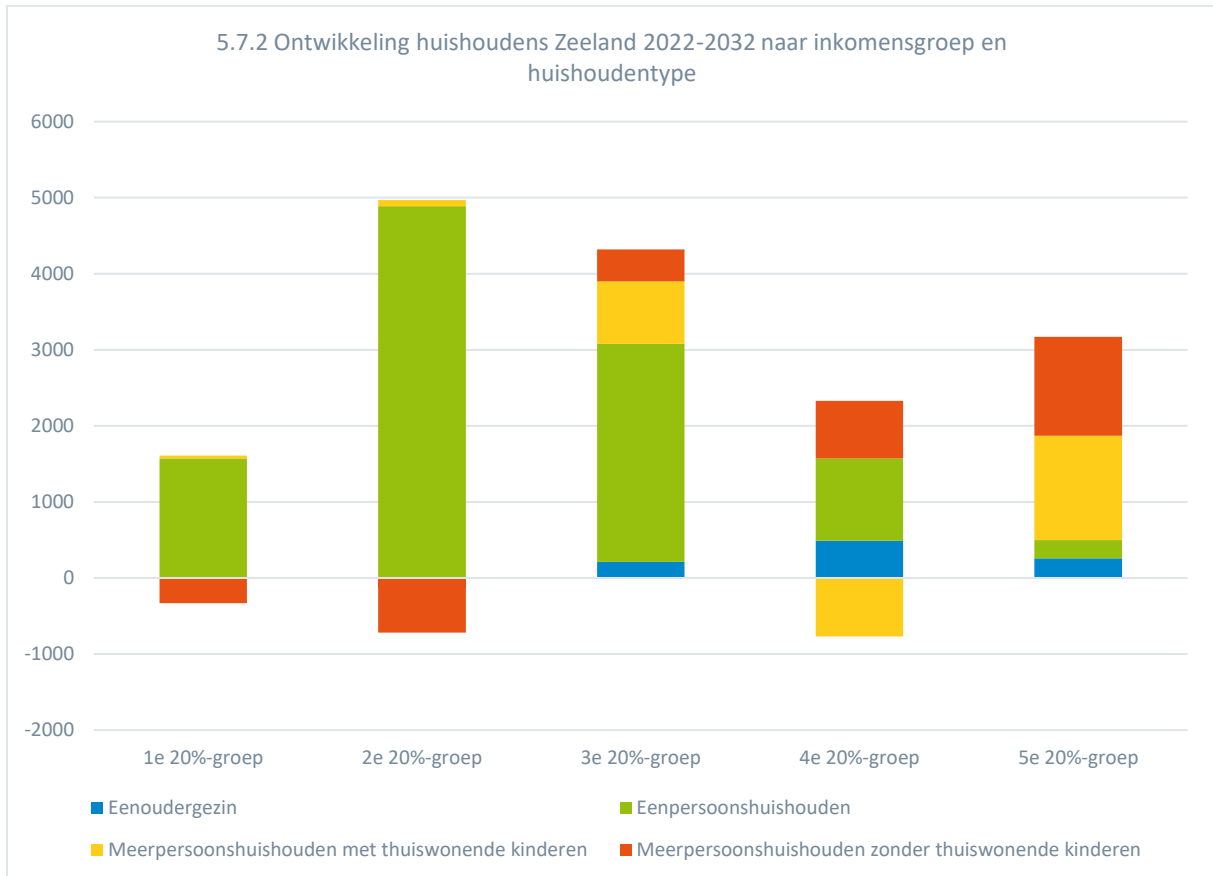
¹ 1^e 20% groep: CBS-inkomen 2019: tot € 19.820

2^e 20% groep: CBS-inkomen 2019: € 19.820 - € 28.690

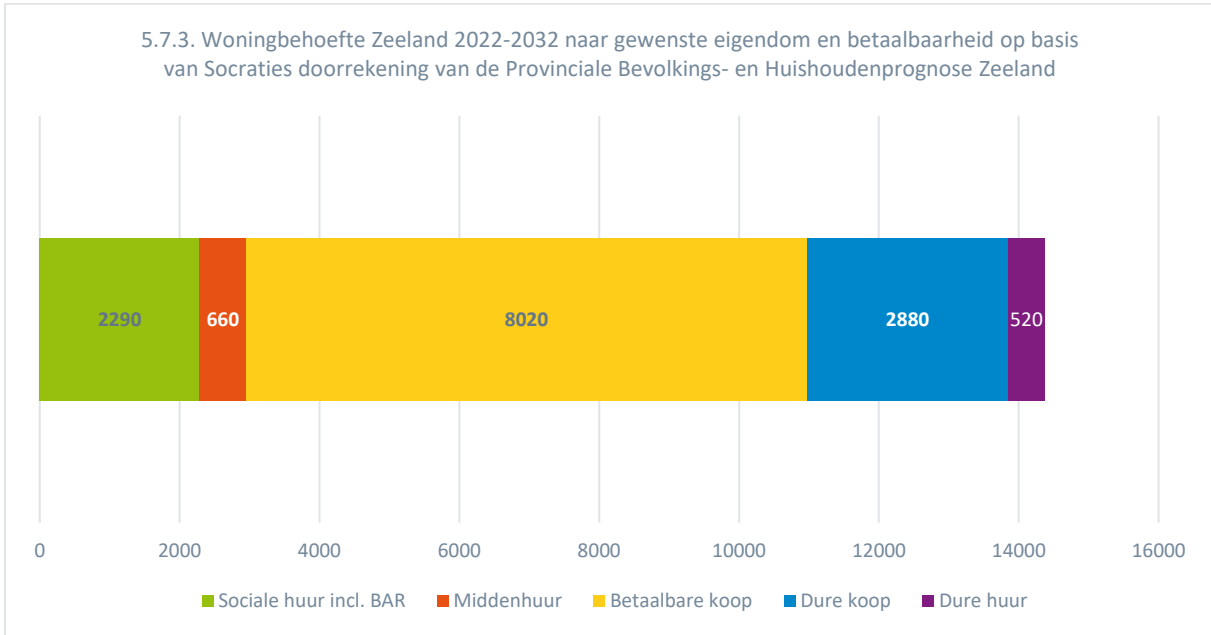
3^e 20% groep: CBS-inkomen 2019: € 28.690 - € 40.350

4^e 20% groep: CBS-inkomen 2019: € 40.350 - € 56.400

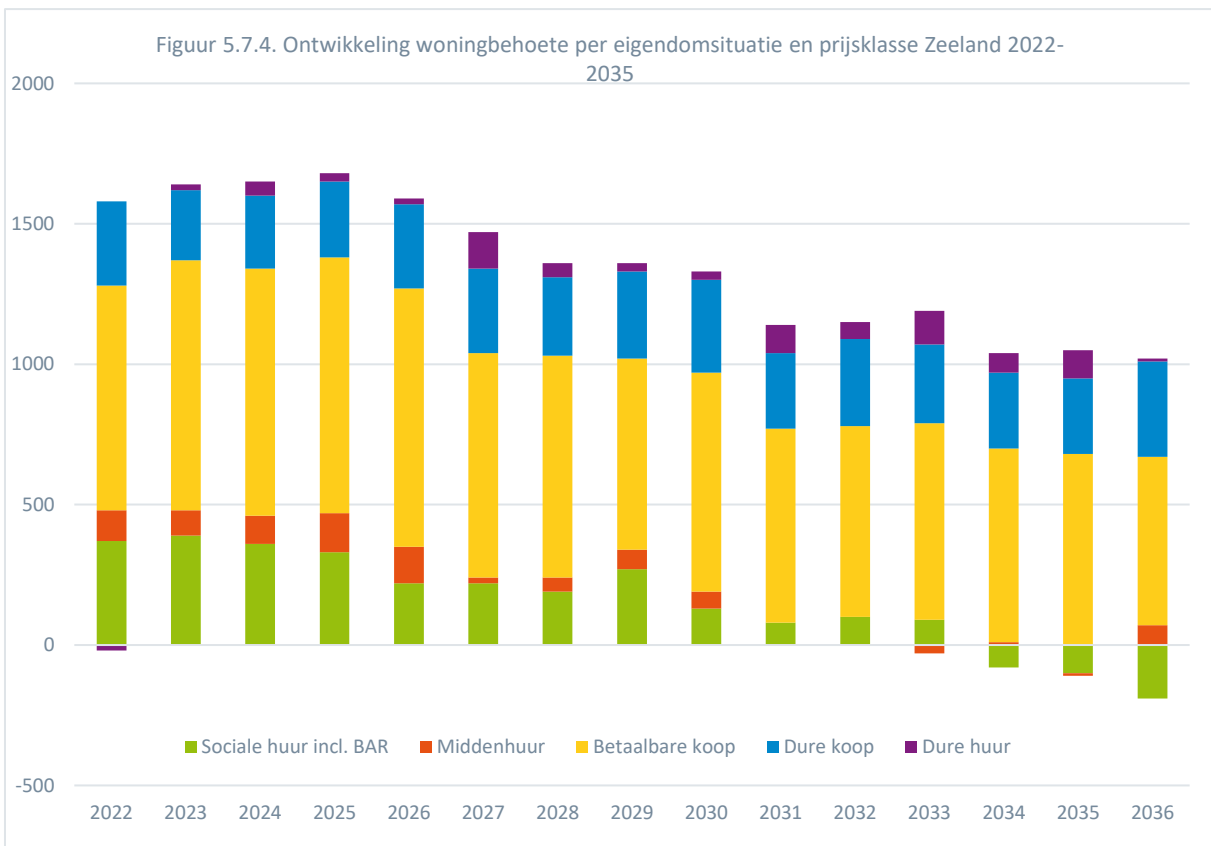
5^e 20% groep: CBS-inkomen 2019: vanaf € 56.400

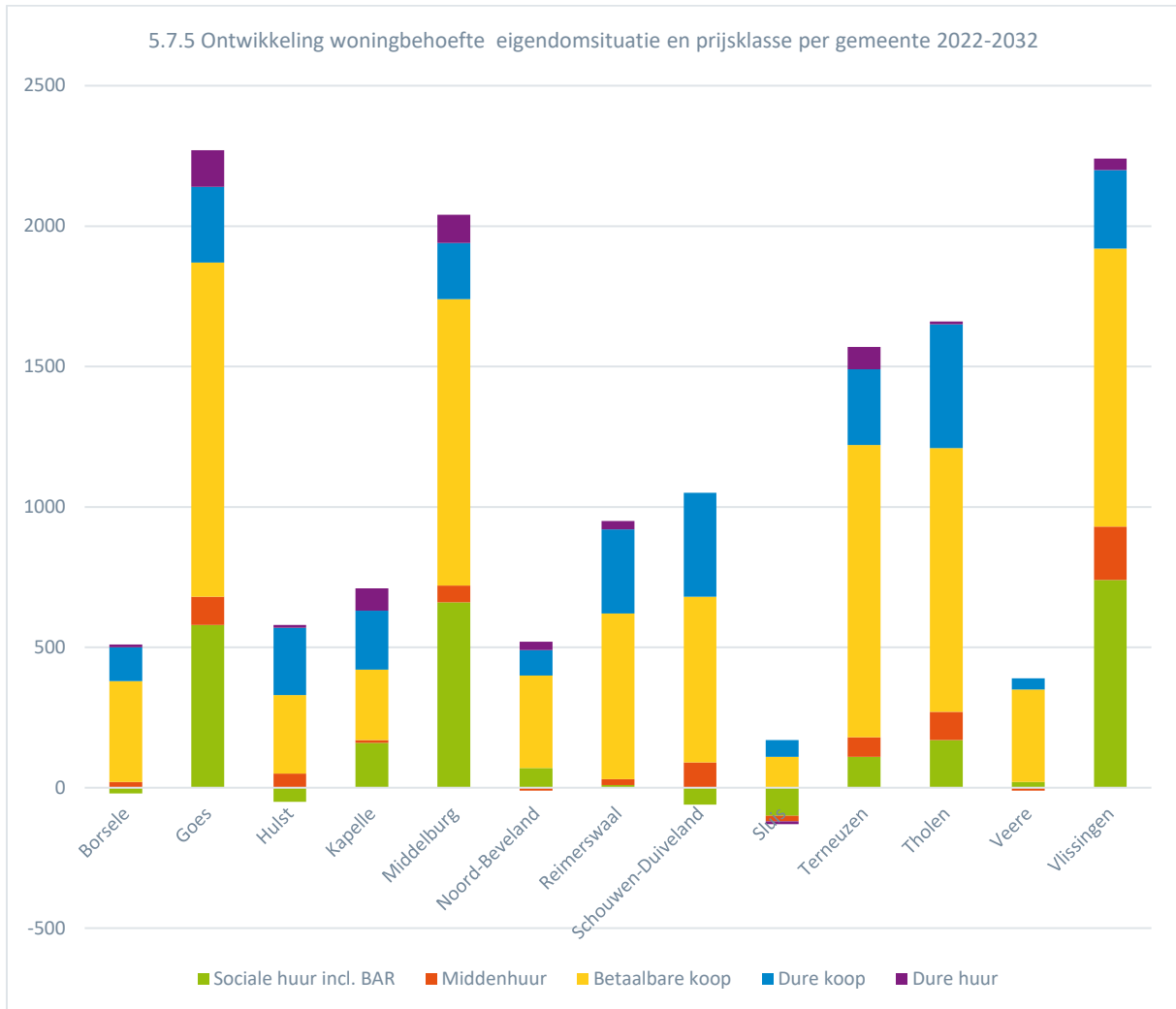
Figuur 5.7.2 is gebaseerd op dezelfde gegevens als 5.7.1, maar dan gekanteld. Hier is goed te zien dat de grootste huishoudengroei te verwachten is in de 2e 20% inkomensgroep, gevolgd door de derde. Hierbij is de eenpersoonshuishoudens sterk dominant.

In figuur 5.7.3 is de totale huishoudengroei van Zeeland tot 2032 uitgesplitst in de behoefte aan woningen qua betaalbaarheid en eigendomsvoorkeur. Opvallend is de behoefte aan betaalbare koopwoningen, meer dan de helft van alle woningen die toegevoegd moeten worden in Zeeland zouden betaalbare koopwoningen moeten zijn. De behoefte aan betaalbare woningen in de komende jaren bedraagt 76%.

In figuur 5.7.4 is de jaarlijkse huishoudengroei weergegeven, vertaald in woningen naar betaalbaarheid en eigendom waar behoefte aan is. Opvallend is dat de uitbreidingsbehoefte aan betaalbare woningen in de loop van de jaren steeds kleiner wordt.

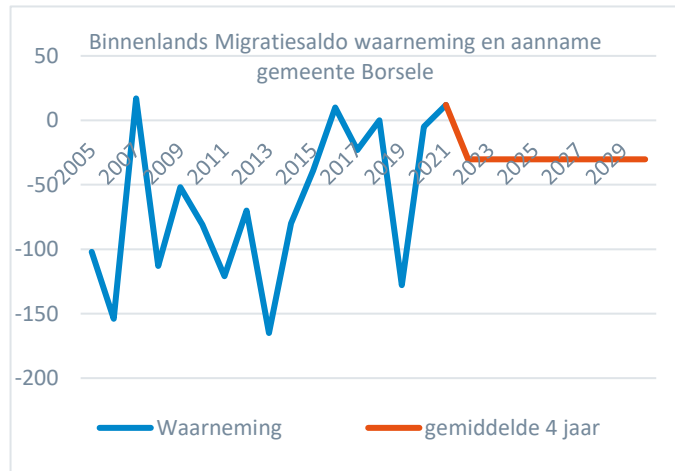

In figuur 5.7.5 is de huishoudengroei vertaald in de woningbehoefte naar betaalbaarheid en eigendom per Zeeuwse gemeente tot 2032. Opvallend is dat de behoefte aan sociale huurwoningen zich vooral manifesteert in Goes, Middelburg en Vlissingen, in veel mindere mate in Kapelle, Terneuzen en Tholen. De behoefte aan dure en middeldure huur zit ook alleen in deze gemeenten. De behoefte aan dure koop is redelijk verspreid over de gemeenten .

Bijlage 1: Aannames voor het binnenlands migratiesaldo

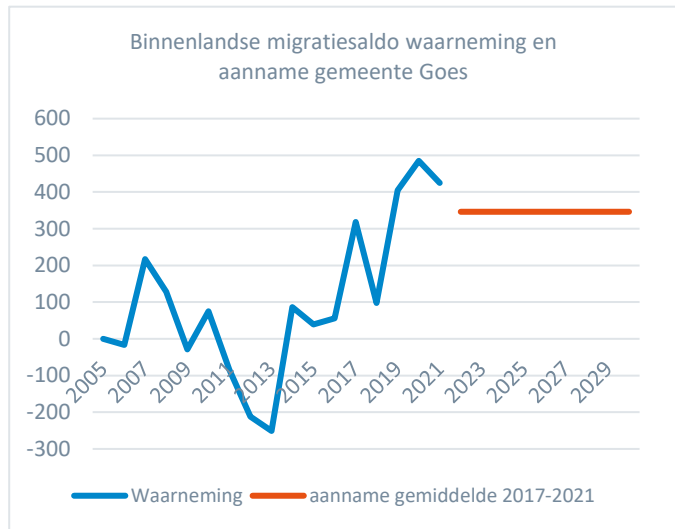
Borsele

Borsele heeft van 'nature' doorgaans een negatief binnenlands migratiesaldo, met name door migratie richting Goes. In de laatste paar jaar is het binnenlands migratiesaldo sterk positiever als gevolg van een hogere binnenlandse vestiging. Het gemiddelde van de afgelopen vier jaar lijkt de meest realistische aanname te zijn.

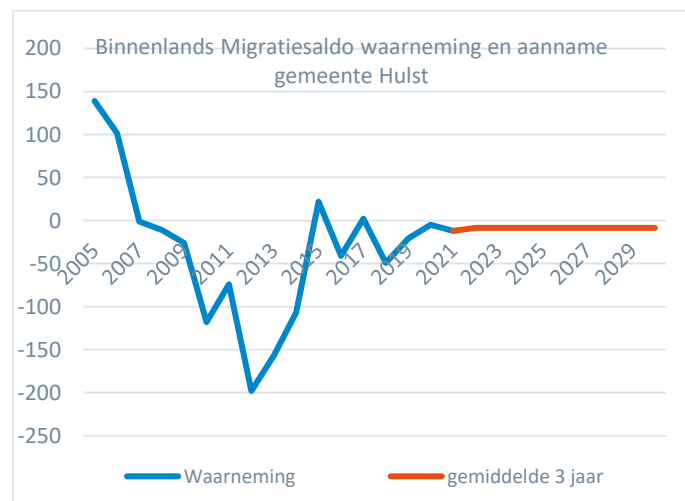
Goes

Bij Goes is het binnenlands migratiesaldo niet meer onder invloed van de binnenlandse uitstroom vanuit het AZC. Door de sterke regiofunctie voor De Bevelanden is de instroom vanuit omliggende gemeenten constant hoog. In de crisistijd was het binnenlands migratiesaldo relatief laag door uitstroom vanuit het AZC en tijdelijke stilstand bij de nieuwbouw. In de laatste paar jaar is het migratiesaldo omhoog gestuwd door ook een hoge instroom vanuit de rest van Nederland. Een gemiddelde van de laatste vijf jaar ligt het meest voor de hand, aangezien de recente trends hierin naar voren komen.

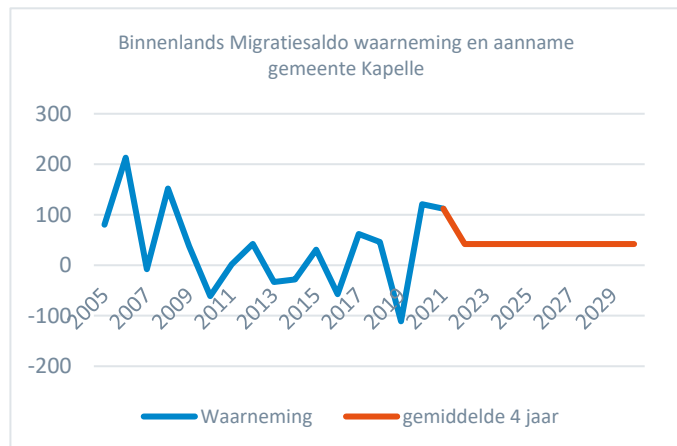
Hulst

In het verleden was er een structurele instroom van Terneuzen, door de komst van de Westerscheldetunnel is deze stroom kleiner geworden. Het binnenlands migratiesaldo van Hulst laat in de afgelopen jaren een stabiel saldo zien rond de 0-lijn. Om die reden is voor de aanname van Hulst een gemiddelde van de laatste 3 jaar genomen..

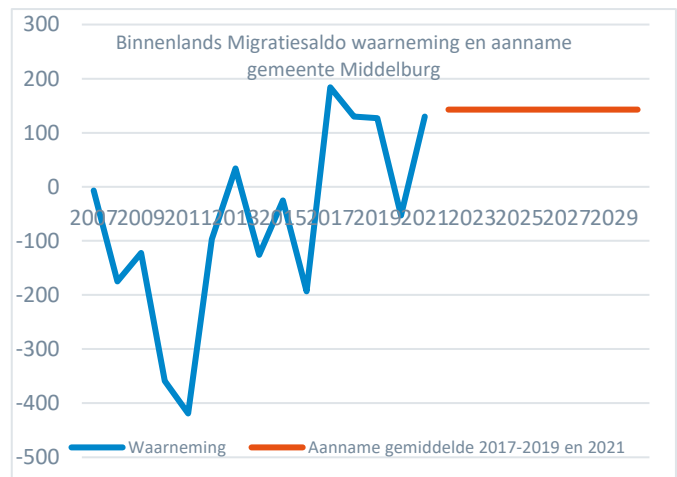
Kapelle

Het binnenlands migratiesaldo van Kapelle liet grote schommelingen zien, vermoedelijk veroorzaakt door woningbouwopleveringen en de nabijheid van Goes. In de laatste jaren laat het saldo een relatief stabiel aantal zien. Om die reden wordt gekozen om een gemiddelde van de laatste vier jaar te nemen als aanname.

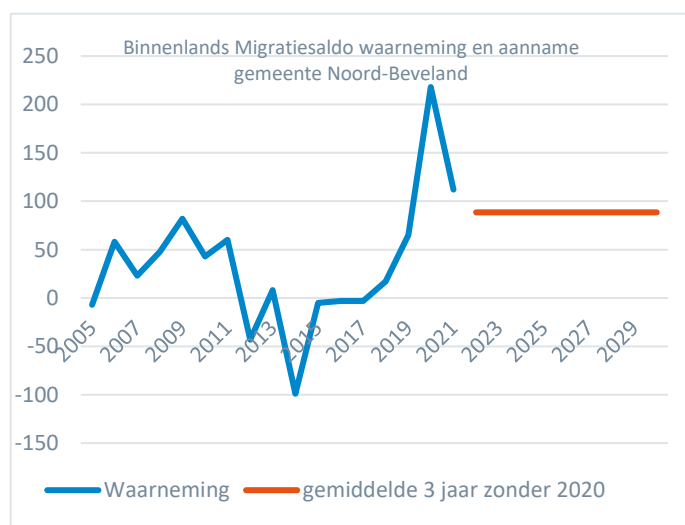
Middelburg

Het binnenlands migratiesaldo van Middelburg was lange tijd sterk schommelend en vaak negatief onder invloed van openen en sluiten van een AZC, de komst van de UCR en uitblijven of juist bouwen van woningbouw. In de laatste jaren was de instroom redelijk stabiel positief, op coronajaar 2020 na. Om die reden is gekozen voor een gemiddelde van de jaren 2017 tot en met 2019 en het jaar 2021.

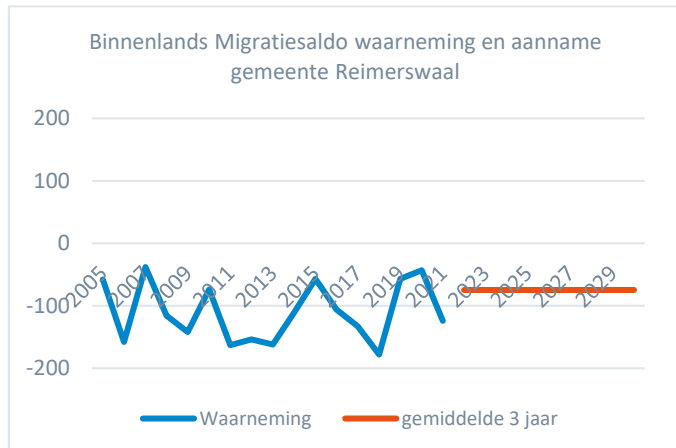
Noord-Beveland

Het binnenlands migratiesaldo van Noord-Beveland is normaliter positief. In de afgelopen jaren steeg het binnenlands migratiesaldo gestaag vanaf 0 tot 2018 in 2020. Dit was het coronajaar waar sommige eigenaren van deeltijdwoningen besloten zich in te schrijven in de BRP (Basisregistratie Personen) tijdens de lockdown. Om wel de groei van de laatste jaren in de aanname mee te nemen maar niet de uitschieter van 2020, is gekozen om een gemiddelde van de jaren 2019 en 2021 te gebruiken als aanname.

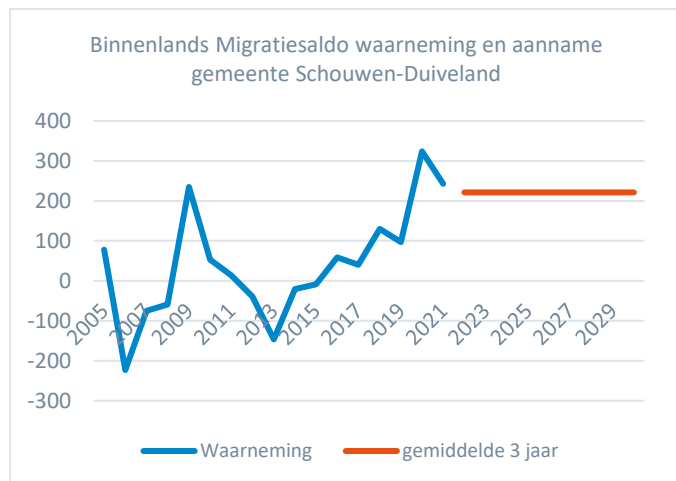
Reimerswaal

Het binnenlands migratiesaldo van Reimerswaal laat sinds 2005 een gelijke trend zien: een licht negatief saldo tussen -60 en -180. Als aanname is daarom gekozen om een gemiddelde van de laatste drie jaar te nemen.

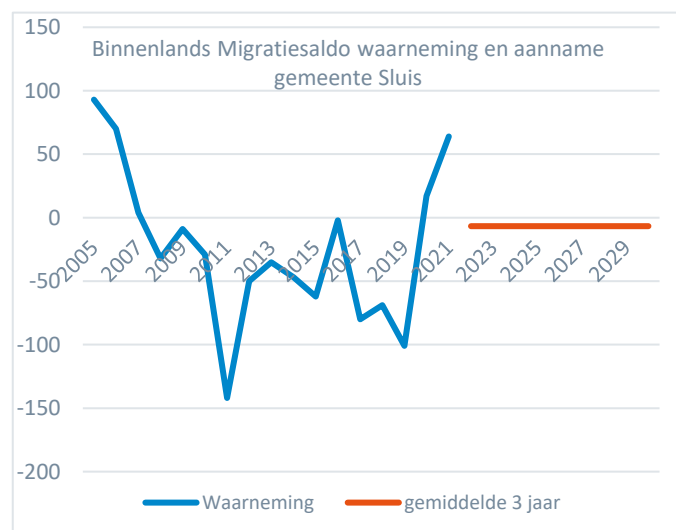
Schouwen-Duiveland

Het binnenlands saldo van Schouwen-Duiveland neemt sinds 2014 elk jaar toe, met coronajaar 2020 als hoogtepunt. Door de dynamiek op de woningmarkt is een groeiend aantal migranten uit Zuid-Holland waarneembaar. Verondersteld wordt dat dit de komende jaren op hetzelfde niveau blijft. Als aanname wordt daarom gekozen voor een gemiddelde van de laatste drie jaar.

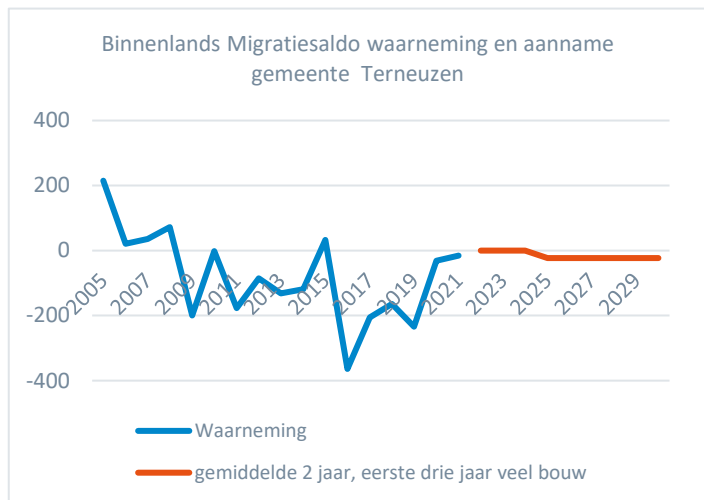
Sluis

Het binnenlands migratiesaldo van Sluis was lange tijd negatief, maar laat in 2020 en 2021 een positief saldo zien. Een klein deel is te verklaren door de administratieve inschrijvingen in coronajaar 2020 door eigenaren van tweede woningen, de rest van het positief saldo heeft eerder te maken met een veranderende trend die meegenomen moet worden in de aanname. Om die reden is gekozen voor een aanname gebaseerd op een gemiddelde van de laatste drie jaar.

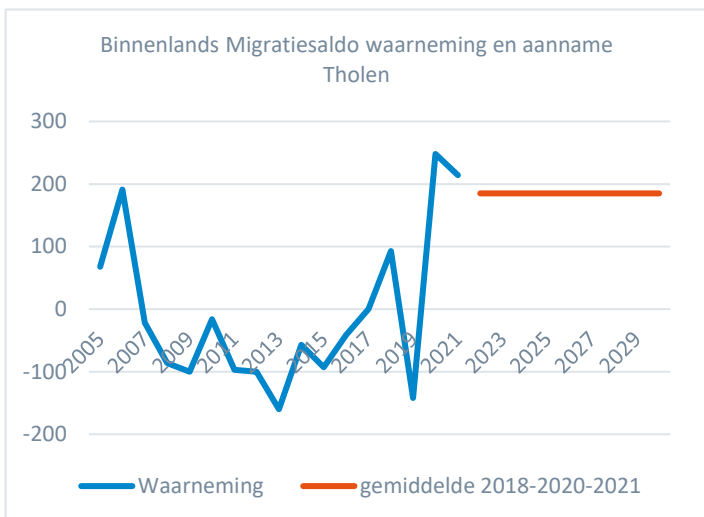
Terneuzen

Het binnenlands migratiesaldo van Terneuzen schommelt flink onder de 0-lijn. In de laatste twee jaar is het saldo richting 0 gekomen, hier lijkt een positieve trend zichtbaar die in de aanname benadrukt kan worden. Om die reden is de aanname gebaseerd op het gemiddelde van 2020 en 2021. In de jaren 2022-2024 worden echter veel opleveringen verwacht van woningen: Om deze reden is gekozen in die jaren de aanname op 0 te zetten.

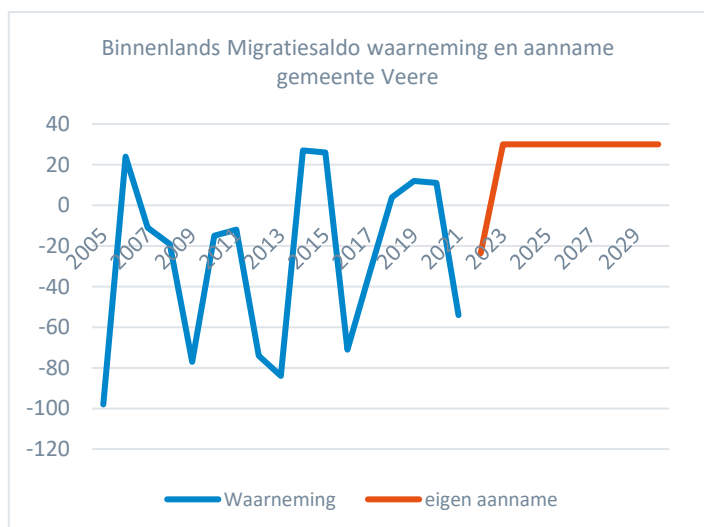
Tholen

Het binnenlands migratiesaldo van Tholen was tussen 2007 en 2016 structureel negatief. Door de aantrekkende woningmarkt en immigratie vanuit met name West-Brabant is het saldo bijna altijd positief, en behoorlijk hoog ook. Het jaar 2019 laat een vreemde uitschieter naar beneden zien. Om juist de aantrekkende groei vanuit West-Brabant tot uiting te laten komen in de aanname is gekozen voor een gemiddelde van de jaren 2018, 2020 en 2021.

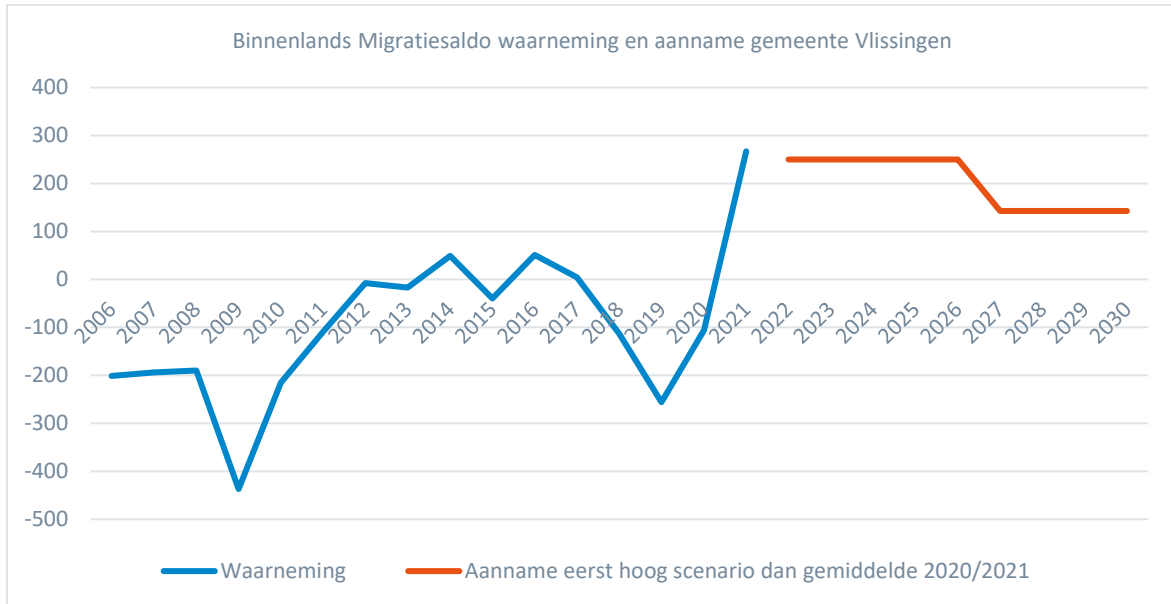
Veere

Het binnenlands migratiesaldo van Veere is redelijk stabiel met een gemiddelde tussen de 25 en -75. Voor 2022 is gekozen voor een aanname gebaseerd op de laatste 10 jaar. Verwacht wordt dat door de forse woningbouwambities van Veere (Woonvisie Veere) het roer dermate omgaat dat migratiestromen anders gaan lopen. Er is om die reden gekozen voor een aanname van +30 vanaf 2023.

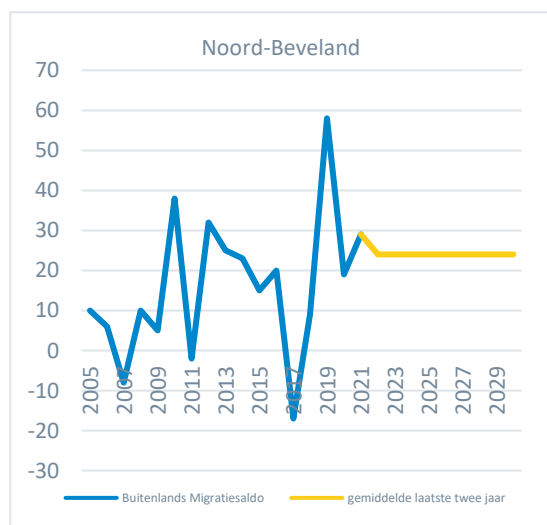
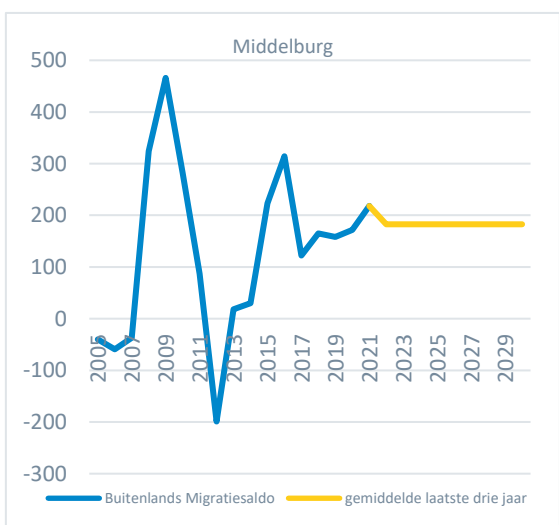
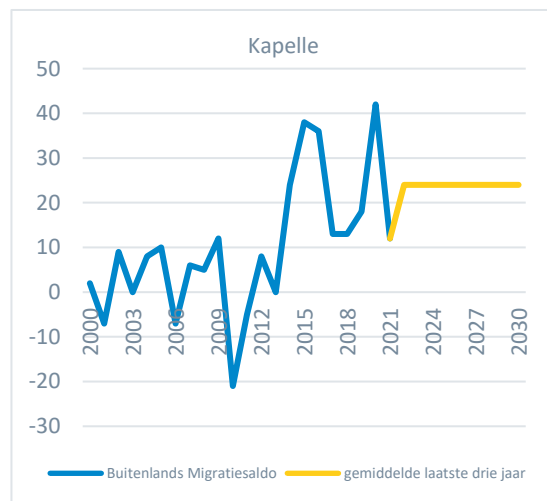
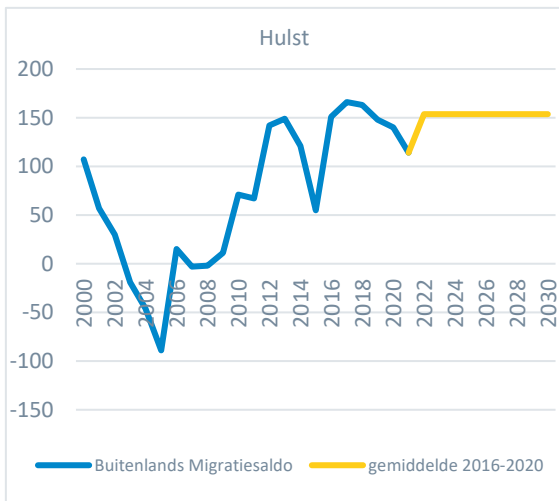
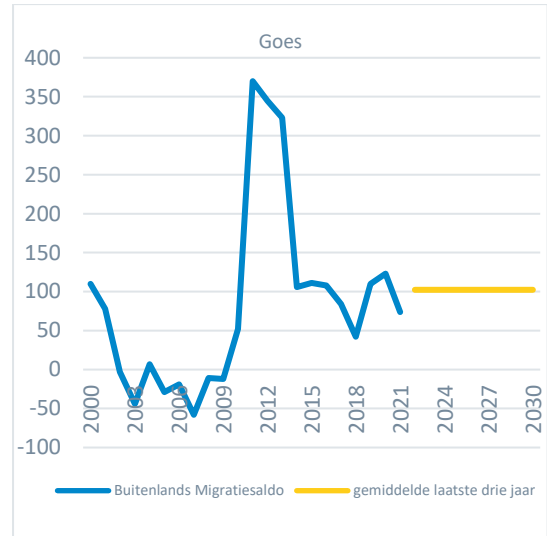
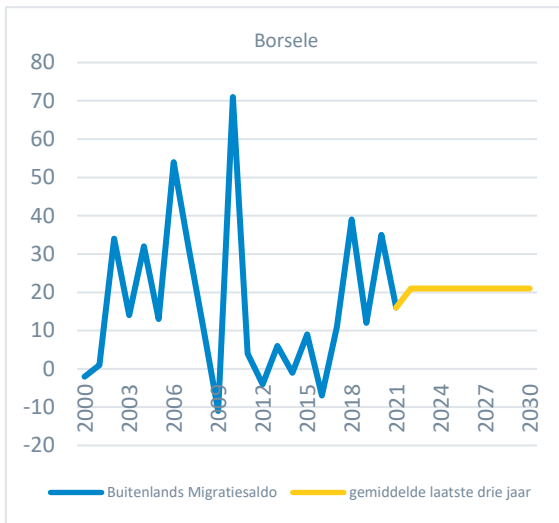

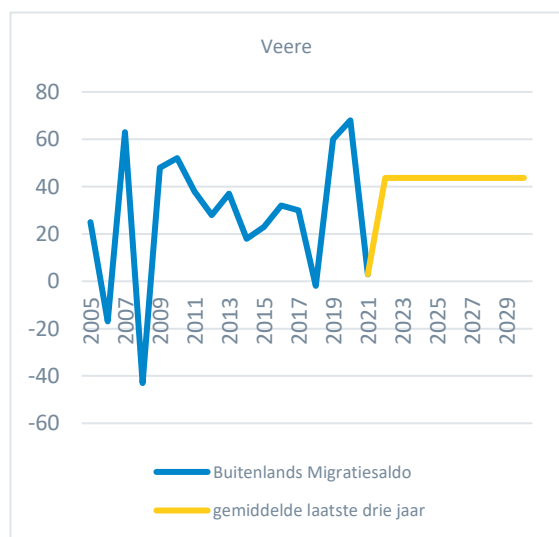
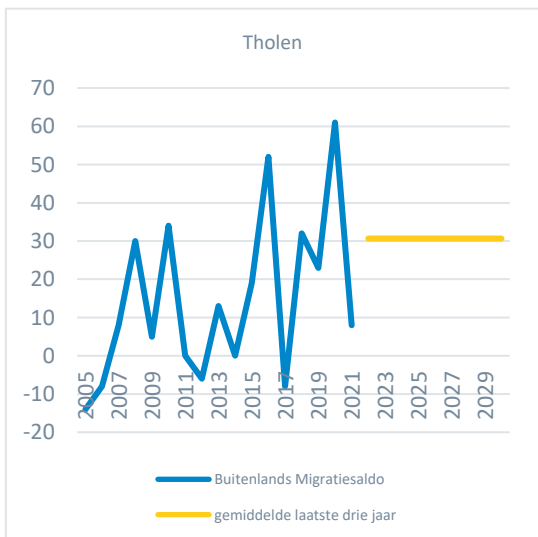
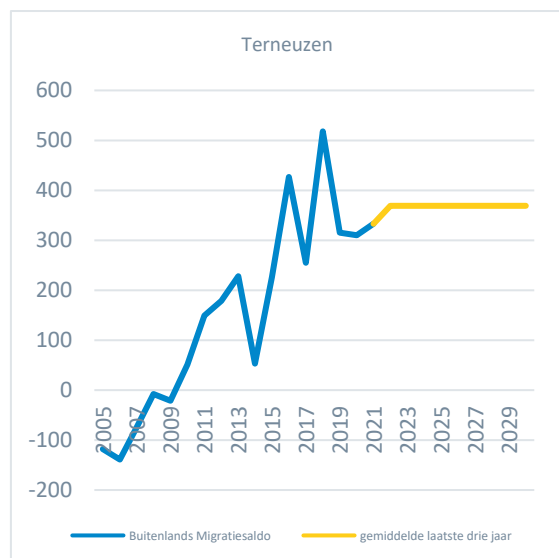
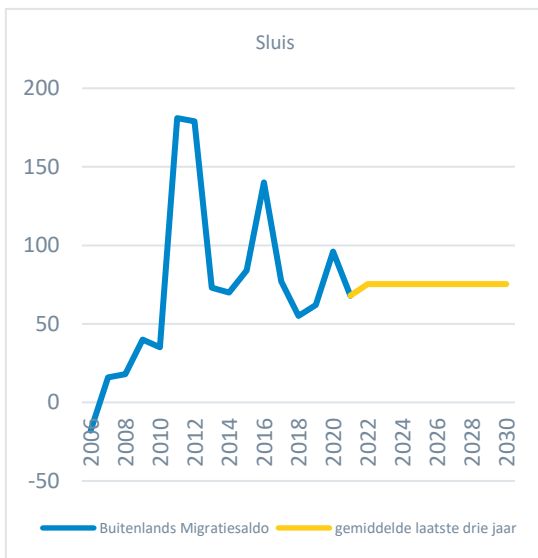
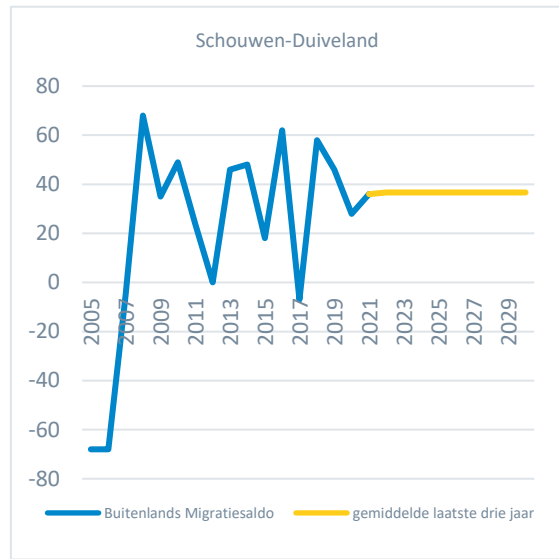
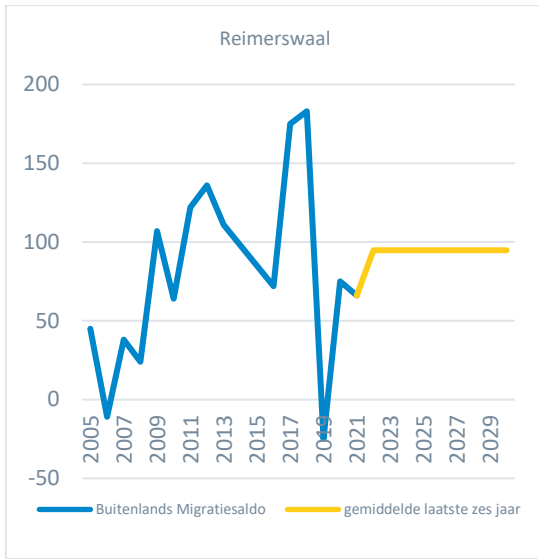
Vlissingen

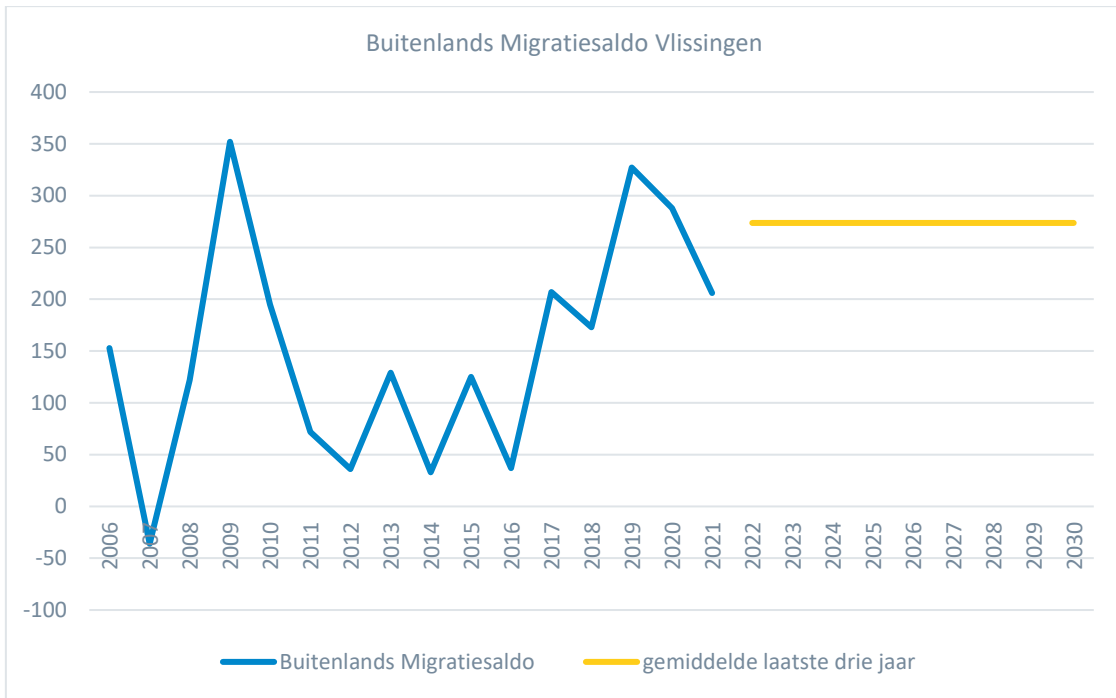
Het binnenlands migratiesaldo van Vlissingen laat in de laatste jaren een flink positief saldo zien. Dit in tegenstelling tot voorgaande jaren die te gekenmerkt werden door van forse sloopp programma's, beperkte terugbouw en een woningcrisis. Omdat dit achter de rug is, en woningbouwprojecten op stoom komen, is gekozen voor een gemiddelde van de laatste twee jaar. Zeker in de jaren tot en met 2026 worden echter grote aantallen woningen toegevoegd op het Scheldekwartier, waardoor voor deze jaren gekozen is voor het scenario Hoog.

Bijlage 2: Aannames voor het buitenlands migratiesaldo

Bijlage 3: kantelpunten voor scenario's (adaptief programmeren)

In paragraaf 2.6.1 staan de aannames van de scenario's beschreven. In onderstaande tabellen staan de aantallen benoemd voor het binnenlands migratiesaldo en het buitenlandse migratiesaldo.

Kantelpunten bij scenario binnenlands migratiesaldo				
Gemeente	Laag		Hoog	
	2022	sep-23	2022	sep-23
Borsele	<-125	<-75	>75	>40
Goes	<175	<100	>530	>300
Hulst	<-120	<-90	>75	>40
Kapelle	<-30	<-30	>140	>80
Middelburg	<-75	<-50	>200	>120
Noord-Beveland	<-25	<-10	>225	>125
Reimerswaal	<-225	<-125	>25	>15
Schouwen-Duiveland	<-25	<-15	>325	>175
Sluis	<-125	<-75	>125	>75
Terneuzen	<-200	<-150	>75	>40
Tholen	<40	<20	>275	>150
Veere	<-60	<-35	>50	>25
Vlissingen	<-125	<-75	>250	>150

Kantelpunten bij scenario buitenlandse migratiesaldo				
Gemeente	Laag		Hoog	
	2022	jul-23	2022	jul-23
Borsele	<0	<0	>50	>25
Goes	<40	<20	>220	>110
Hulst	<25	<15	>225	>115
Kapelle	<0	<0	>60	>30
Middelburg	<25	<15	>350	>175
Noord-Beveland	<-10	<-5	>70	>30
Reimerswaal	<10	<10	>175	>100
Schouwen-Duiveland	<10	<5	>90	>45
Sluis	<25	<10	>115	>60
Terneuzen	<175	<75	>550	>300
Tholen	<0	<0	>80	>40
Veere	<0	<0	>80	>40
Vlissingen	<75	<45	>400	>175

Colofon

Tekst

Provincie Zeeland
Léon Kaagman

Beeld

Beeldbank Laat Zeeland Zien

Contact

wonen@zeeland.nl

www.zeeland.nl